

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE
KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARILARINA VE
TUTUMLARINA ETKİSİ**

Gölbeyaz ÜNLÜER

Doktora Tezi

Eylöl, 2008

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARILARINA VE TUTUMLARINA ETKİSİ**

Glbeyaz ÜNLÜER

Danışman: Prof. Dr. Şefik YAŞAR
DOKTORA TEZİ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eyll, 2008

DOKTORA TEZ ÖZÜ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Gülbeyaz ÜNLÜER

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Doktora Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Danışman: Prof. Dr. Şefik YAŞAR

Sosyal Bilgiler dersi; bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan, onları içinde bulunduğu toplumun etkin bir üyesi haline getiren ve onlara vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğreten en temel derslerden biridir. Sosyal Bilgiler dersinde, eğitim ortamlarını zenginleştirerek etkili öğrenmelerin gerçekleşmesini çeşitli araç-gereçler sağlamaktadır. Bu bağlamda, gazeteler bireyin yaşadığı toplumun içinden gelen konularla dolu olması, yaşamdaki problemlerle bireyleri karşı karşıya getirmesi, güncel ve ucuz olması bakımından Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması gerekli en önemli araç-gereçler arasındadır.

Bu araştırmanın amacı ilköğretim dördüncü sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemektir. Araştırma karma yöntemin baskın-daha az baskın desenine göre desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel verileri, deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu modele” göre nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmaya ilişkin uygulama, 2007-2008 öğretim yılının güz döneminde Eskişehir Merkez Namık Kemal İlköğretim Okulunda deney ve kontrol grubu olarak belirlenen 4-A ve 4-C sınıflarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma probleminin çözümü için öğrencilerin denkleştirilmesinde kişisel bilgi formu, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tutum ölçeği, öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için başarı testleri, gazete kullanılarak

hazırlanmış materyaller, gazeteler, ders planları ve öğretimden sonra öğrenci görüşlerini almak üzere hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmayla ilgili nicel verilerin istatistiksel çözümlenmesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları elde edildikten sonra, grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır. Gruplararası karşılaştırmalarda t testinden yararlanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak .05 güven düzeyi benimsenmiştir. Araştırmanın nitel verileri nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel çözümlene tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ve derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri genelde olumlu yöndedir. Kendileriyle görüşme yapılan öğrencilerin tümü derste gazete kullanımının okuma ve okuduğunu anlama becerisini artırdığını, tümüne yakını gazete kullanımıyla dersi daha iyi öğrendiğini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiğini ve araştırma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Görüşmeye katılan öğrencilerin tümü derste gazete kullanımıyla dersi sevdiğini, tümüne yakını derste gazete kullanımında güçlüklerle karşılaşmadığını ve tüm derslerde gazetenin kullanılabileceğini bildirmiştir.

ABSTRACT

EFFECT OF USING NEWSPAPER IN SOCIAL STUDIES ON ACADEMIC SUCCESS AND ATTITUDES OF STUDENTS

Glbeyaz ÜNLÜER

Elementary School Classroom Teacher Education Doctorate Program

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

Advisor: Prof. Dr. Şefik YAŞAR

Social Studies is one of the most basic courses which prepares individuals for social life, makes them an active member of society and teaches them the rights and responsibilities of being a citizen. In Social Studies, various tools ensure the realization of effective learning, enriching learning environment. In this context, newspapers are one of the most important tools to be used in Social Studies as they are full of themes from social life, make individuals encounter with problems in life and are up-to-date and cheap.

The aim of this study is to determine the effect of using newspaper on academic success and attitudes of fourth grade Social Studies students. The study was designed and conducted according to dominant-less dominant pattern of the mixed method. The quantitative data of the study were obtained with “pre-test post-test control group model” among the experimental models and the qualitative data were obtained with semi-structured interview technique. The practise regarding the study was conducted in fall term of 2007–2008 academic year with the students of 4-A and 4-C classes in Namık Kemal Primary School, who were defined as experimental group and control group, respectively.

To solve the research problem; personal questionnaires in equalization of students, attitude scales for determining attitudes of students with Social Studies, achievement tests for measuring academic success of students, materials prepared by using

newspapers, newspapers, lesson plans and semi-structured interview forms for taking opinions of students after education were used.

SPSS program was used for statistical analysis of the quantitative data regarding the study. The average scores of the groups and the standard deviations of score distributions were calculated after obtaining pre-test post-test scores of experimental and control groups. In comparison between the two groups, t-test was used. The significance level was taken as .05. The qualitative data of the study was analysed using descriptive analysis technique within the framework of the study approach.

As a result of the study, it was indicated that there was a significant difference between the experimental group using newspaper in Social Studies and traditionally-educated control group, in favor of the experimental group by means of their academic success and attitudes for the course. The opinions of experimental group on using newspaper in Social Studies are mainly positive. All students interviewed indicated that using newspaper in the course improved their reading and reading comprehension skills and nearly all students interviewed indicated that they could understand the lesson better, associate the subject with daily life and their research skills were improved by using newspapers. All students interviewed indicated that using newspaper made them enjoy the lesson and nearly all students interviewed indicated that they didn't have difficulty in using newspaper in lessons and that newspapers could be used in all lessons.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gülbeyaz ÜNLÜER'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi" başlıklı tezi 10/09/2008 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:Prof.Dr.Şefik YAŞAR	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Ahmet DOĞANAY	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Oğuz GURSEL.	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Mehmet GÜLTEKİN	
Üye	:Yard.Doç.Dr.Handan DEVECİ	

Prof.Dr.İlknur KEÇİK

Müdür

ÖNSÖZ

Tüm eğitim basamaklarının temeli olan ilköğretimde bireylere toplumsal yaşamda karşılaşacakları sorunların üstesinden gelebilme, etkin, üretken ve iyi bir vatandaş olabilme yeterlikleri kazandırmaya çalışılır. Bütün bu yeterlikler ilköğretimde önemli ve temel bir ders olan Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla kazandırılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, bireyi toplumsal yaşama hazırlayan bir ders olduğundan bu dersin konularının günlük yaşamla ilişkisinin kurulması bu dersin hedefine ulaşması açısından bir gerekliliktir.

Sosyal Bilgiler dersinde programın öngördüğü bilgi, beceri ve değerleri öğrenciye kazandırarak öğrencilerde olumlu tutumlar oluşturulması, öğrenciyi toplumsal yaşamda karşılaşacağı durum ve sorunlarla etkin olarak baş edebilecek biçimde yetiştirilebilmesi için sınıf ortamında etkili araç-gereç ve bunları kullanarak hazırlanan öğretim materyallerine gereksinim vardır. Toplumsal yaşamı sınıf ortamına taşımada kullanılan araç-gereçlerden biri gazeteler ve gazete kullanılarak hazırlanan öğretim materyalleridir.

Yapılan bu araştırma ile elde edilen sonuçların Sosyal Bilgiler dersini gazete kullanarak işlemek isteyen öğretmenlere yol göstereceği umulmaktadır. Bu araştırmayla, ilköğretim dördüncü sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmayla, toplumsal yaşamı sınıf ortamına taşıyan gazetelerin Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir biçimde kullanılabilmesi için bu aracın öğrencilerin başarılarına ve tutumlarına etki edip etmediğinin karma yöntem kullanılarak belirlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2008-2009 eğitim-öğretim yılından itibaren gazete kullanılmasına ilişkin ek bir programı uygulamaya koyarak derslerde gazete kullanılmasına dikkat çekmesi bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin çok önemli katkıları olmuştur.

Doktora eğitimime başladığım günden bu yana ders ve tez döneminde bana göstermiş olduğu akademik ve manevi destek ve katkılarından dolayı değerli hocam Sayın Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmamın konu belirlenmesi aşamasından başlayıp, her aşamasında destek ve katkılarını gördüğüm, hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Handan DEVECİ'ye teşekkürü borç bilirim. Tez izleme komitemde bulunan ve değerli görüşleriyle bana önemli katkılar sağlayan hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Oğuz GÜRSEL'e çok teşekkür ederim.

Araştırma süresince her zaman destek ve katkılarını sağlayan Sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e, Araş. Gr. Dr. Nil Yıldız DUBAN'a ve Araş. Gr. Sibel DAL'a teşekkürlerim sonsuzdur.

Araştırmaya ilişkin uygulamanın gerçekleştirildiği Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndaki 4-A ve 4-C sınıfı öğrencilerine ve okul yönetimine değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Beni yetiştirerek bugünlere getiren ve haklarını ödeyemeyeceğim sevgili anneme, babama ve bütün aileme ne kadar teşekkür etsem azdır. Her zaman yanımda olan, yaşamı paylaştığım sevgili eşim Melih ÜNLÜER'e ve canım kızım Simay'a sonsuz teşekkürler.

Eskişehir, Eylül 2008

Gülbeyaz ÜNLÜER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
DOKTORA TEZ ÖZÜ	ii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	vi
ÖNSÖZ	vii
ÖZGEÇMİŞ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLO LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgiler.....	2
1.1.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı.....	4
1.1.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Kazanımları	6
1.1.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının İçeriği.....	9
1.1.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretme-Öğrenme Süreci.....	11
1.1.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerlendirme.....	12
1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Ortamının Özellikleri	12
1.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı	17
1.1.4.1. Öğretimde Gazete Kullanımının Yararları	23
1.1.4.2. Gazete Kullanımında Öğretme-Öğrenme Süreci	26
1.1.4.3. Gazeteden Yararlanma Biçimleri.....	31
1.1.4.4. Gazete Etkinlikleri	37
1.1.4.5. Gazete Kullanımında Ev Çalışmaları	48
1.1.4.6. Gazete Kullanımında Öğretmen ve Öğrenci Rolü	49
1.1.5. İlgili Araştırmalar	52
1.2. Araştırmanın Amacı.....	58
1.3. Araştırmanın Önemi	58
1.4. Sayıtlılar.....	60
1.5. Sınırlılıklar	60
1.6. Tanımlar.....	60

1.7. Kısaltmalar.....	61
2.YÖNTEM.....	62
2.1. Araştırma Modeli.....	62
2.2. Denekler.....	63
2.2.1. Denkleştirme.....	63
2.3. Veriler ve Toplanması.....	66
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	66
2.3.2. Başarı Testleri.....	66
2.3.3. Tutum Ölçeği.....	68
2.3.4. Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenme Materyalleri.....	69
2.3.5. Gazete Kullanımına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	70
2.3.6. Denel İşlem.....	71
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	75
3. BULGULAR.....	79
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	89
4.1. SONUÇ.....	89
4.2. TARTIŞMA.....	90
4.3. ÖNERİLER.....	93
4.3. 1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	93
4.3. 2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	93
EKLER.....	94
KAYNAKÇA.....	166

TABLO LİSTESİ

Tablo	Sayfa
1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Kazanımları	7
2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Kazanımları	8
3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Öğretim Programında Gazete Etkinlikleri	21
4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretim Programında Gazete Etkinlikleri	22
5. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumu	64
6. Gruplardaki Deneklerin Özellikleri	65
7. Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri	77
8. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Öntest Puanlarına İlişkin Bulgular	79
9. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular	80
10. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanlarına İlişkin Bulgular	81
11. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular	82
12. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Görüşleri	83
13. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Dersi Sevmeye Katkısına İlişkin Görüşleri	85
14. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımında Karşılaştıkları Güçlüklere İlişkin Görüşleri	86
15. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazeteden Daha Fazla Yararlanmaya İlişkin Görüşleri	87

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Bireylerin sağlıklı yaşam sürerek, toplumun üretken bir üyesi haline gelebilmesi günün koşullarına uygun ve değişime ayak uydurabilecek nitelikte eğitilmeleri ile olanaklıdır. Bu bağlamda insanın duyuşsal, bilişsel, devinişsel ve sezgisel özelliklerini istendik yönde geliştirip değiştirme eğitimin kapsamı içindedir (Sönmez, 1997, s. 6).

Bireylerin eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, eğitim sistemi sayesinde meydana gelmektedir. Eğitim sisteminden toplumsal değerlere sahip, bilgili, etkin, üretken, problem çözen ve değişimle baş edebilen, aynı zamanda iyi bir vatandaş yetiştirmesi beklenmektedir. Eğitim sistemi bu işlevi, çocuğun toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumları tanımasını sağlayarak; toplumdaki rollerinin gerektirdiği davranışları, toplumun kendisine sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir (Erden, tarihsiz, s. 4). Kuşkusuz eğitim sisteminin temel taşı ilköğretimdir. İlköğretimin bireylerin yaşamında önemli bir yeri bulunmaktadır. Çünkü; çocuğun yetişkin yaşamındaki rollere hazırlanmasında ilköğretim önemli bir eğitim basamağı durumundadır. İlköğretim, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek onları yaşama ve üst öğrenime hazırlaması açısından ulusal eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir (Gültekin, 1999, s. 2). İlköğretimde, bireylere yaşamları boyunca gerekli olacak olan bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılarak bireyin yaşadığı toplumun bir üyesi olduğunu öğrenmesi sağlanır.

İlköğretimde kazandırılan temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin büyük bir bölümü ise bu eğitim basamağında önemli bir yeri olan Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla kazandırılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla edinilecek bilgi, beceri, tutum ve değerler öğrenciye yaşamı boyunca karşılaşılabileceği sorunların üstesinden gelebilmesinde yardımcı olduğundan, bu dersin amacının, gelecek kuşakların yaşama hazırlanması olduğu söylenebilir (Kabapınar ve Baysal, 2004, ss. 384-419). İlköğretim okullarında, sürekli düşünen, düşüncelerini en uygun biçimde yaşama geçirerek hem

bireysel hem de toplumsal gelişim gösteren etkili bireylerin yetiştirilmesi ise, bireyleri yaşama hazırlama görevini üstlenen Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Sosyal Bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu bir vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, tarihsiz, s. 9). Sosyal Bilgiler dersi; Antropoloji, Arkeoloji, Ekonomi, Coğrafya, Tarih, Hukuk, Felsefe, Siyasal Bilimler, Psikoloji, Din, Sosyoloji, Sanat, Edebiyat, Matematik ve Doğa Bilimlerinden süzülerek seçilen içerikten meydana gelmektedir. Bu derste çocuk, özellikle, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişi ve geleceği ile birlikte yakından tanıma olanağı bulur ve bu sayede toplumsal kişiliğini geliştirir (Sözer, 1998b, ss. 1-13).

1.1.1. Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgiler

Günümüzde ve geçmişte toplumsal yaşam içinde insanın insanla, çevresiyle ve kurumlarla ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğuna Sosyal Bilimler denmekte olup, bu disiplinler, Tarih, Coğrafya, Antropoloji, Ekonomi, Sosyoloji, Politika vb. disiplinlerdir (Erden, tarihsiz, s. 34). Çok geniş anlamda, insanlararası ilişkileri inceleyen ve genel olarak, toplumda insan davranışlarıyla ilgilenen disiplinleri içeren Sosyal Bilimlerin sürekli bir değişim ve gelişme içinde olan, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunan insanların ve toplumların yaşamında önemi açıktır. Bu kapsamda kişilerin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından Sosyal Bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Sözer, 1998a, s. 7).

Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler kimi zaman birbirinin yerine kullanılmasına karşın, birbirinden farklı kavramlardır. Sosyal Bilimler, insanın insanla ve çevresiyle etkileşimini inceleyen disiplinler topluluğu, Sosyal Bilgiler ise bireyin toplumsallaşmasını ve iyi bir vatandaş olmasını sağlamak için bu disiplinlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konulardır (Erden, tarihsiz, s. 35).

1993'te, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), çok büyük kabul görmüş bir Sosyal Bilgiler tanımlaması yapmıştır. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) Sosyal Bilgileri; "Antropoloji, Arkeoloji, İktisat, Coğrafya, Tarih, Hukuk, Psikoloji, Felsefe, Politika, Din, Sosyoloji ve özellikle, konusu insanlık olan bilimler, Matematik ve Doğa Bilimleri ile iç içe ve bu bilimlerle bağlantılı olan ve okul programı içinde bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan bir bilgi bütünüdür" biçiminde tanımlamaktadır (Stockard, 1995, s. xii).

Sosyal Bilgiler; Sosyal Bilimlerin bulgularını bütünleştirip, öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak, öğrencilere, sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir vatandaşlık eğitim programı olarak da tanımlanabilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003, s. 6). Engle ve Ochoa (1988) ise, Sosyal Bilgileri demokratik vatandaşlık için sosyalizasyon süreci olarak görmektedirler (Doğanay, 2002, ss. 16-46). Yine Barr, Barth ve Shermis (1978, s. 69) Sosyal Bilgileri "Sosyal Bilgiler vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesidir" biçiminde tanımlamaktadırlar (Doğanay, 2002, ss. 16-46).

Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin bulgu ve araştırmalarının, bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğelerini kapsayarak, temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinlerarası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun durumuna getirilmiş bir derstir (Sözer, 1998b, ss. 1-13). Sosyal Bilgiler insanlarda belli bilgi ve becerilerin yanı sıra belli değerlerin, tutumların, ilgilerin, alışkanlıkların ve inançların geliştirilmesini de kapsamaktadır (Paykoç, 1988b, ss. 72-94). Sosyal Bilgiler, güç ve sorgulama, ortak bir iyilik için yaşama, iyi bir gelecek yaratmak için geçmişi anlamak ve değer biçmek, bakış açıları arasındaki farklılıkları cesaretlendirmek ve övmek, neye inanacağına ve nasıl davranacağına ilişkin kişisel çıkarımlarda bulunmak, bölgesel-küresel olaylardan haberdar olmak ve toplumsal yaşama atılmaya yardımcı olmaktır (Wolk, 2003, ss. 101-106). Bu derste öğrencilere ulusal değerleri paylaşma, kültürün ortak değerlerini

benimseme, derse yönelik olumlu tutum geliştirme gibi duyuşsal özellikler de kazandırılmaya çalışılır.

1.1.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı

Sosyal Bilgiler dersi, çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşturulması ve geliştirilmesinde önemli bir işlevi yerine getiren ve çocuğa “yaşantı” kazandıran bir ders olup bireye toplumsal yaşamla ilgili öğrenme yaşantıları sağlayan ve yaşamsal değeri çok yüksek olan bir ders olarak işlevini gerçekleştirmektedir (Sözer, 1998b, ss. 1-13). Çeşitli konu alanları içinde Sosyal Bilgiler, kavramların, ilkelerin ve özellikle sözel nitelik taşıyan bilginin çoğunlukta bulunduğu ilköğretime yönelik bir konu alanıdır (Sözer, 1998c, ss. 75-88).

Son yıllarda meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, küreselleşmeye bağlı olarak ortak tavır geliştirme ve yapılandırmacılık yaklaşımının eğitime sunduğu fırsatlar göz önüne alındığında program geliştirme çalışmalarının hızlandığı dikkati çekmektedir. Bu gelişmelere Sosyal Bilimlerde yaşanan gelişmelerin de eklenmesi Sosyal Bilgiler öğretim programının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sosyal Bilimlerde yaşanan gelişmelerin Sosyal Bilgilere yansması ve bu gelişmelere ayak uydurabilecek bireylerin yetiştirilmesi için 2004 yılında Sosyal Bilgiler öğretim programı hazırlanarak 2005-2006 öğretim yılından itibaren Türkiye genelinde uygulamaya konulmuştur. Sosyal Bilgiler öğretim programı, hemen hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp, problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2006, ss. 24-49).

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programı yapılandırmacı anlayışa dayalı olarak geliştirilmiş bir programdır. Yapılandırmacı anlayış, tüm öğrenmelerin zihindeki bir yapılandırma sonucu oluştuğu varsayımı üzerine temellenir. Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir başka deyişle, bireyler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimiyle değil, zihinlerinde

yapılandırdıkları biçimiyle oluştururlar (Yaşar, 1998, ss. 68-75). Bu anlayışta “İnsanın bilgiyi nasıl öğrendiği ve bilgiyi nasıl yapılandırdığı bilinirse ona uygun bir öğrenme ortamı oluşturulabilir” görüşü benimsenir.

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programında Sosyal Bilgiler dersi “Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi”dir biçiminde tanımlanmaktadır (MEB, 2005, s. 51).

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programı temelde, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak onu etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal Bilgiler öğretim programı şu ilkeleri benimsemektedir (MEB, 2005, s. 51):

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programı, Barr, Barth ve Shermis’in (1978) ortaya koyduğu üç yaklaşımı önemsemektedir. Öztürk (2006, ss. 24-49) ve Erden’in (tarihsiz, s. 7)

Barr, Barth ve Shermis (1978, s. 69)'ten aktardığına göre Sosyal Bilgiler öğretim programının temel aldığı yaklaşımlar şunlardır:

- *Vatandaşlık bilgisi aktarımı olarak Sosyal Bilgiler:* Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili en eski ve en yaygın olan bu yaklaşımda, öğrencilere kültürel mirası aktararak, onların iyi bir vatandaş olmalarını sağlamak amaçlanır. Kültürel miras aktarılırken, öğrencilere geçmişteki bilgiler ve olgular; temel toplumsal kurumlar, değerler ve inançlar kazandırılmaya çalışılır.
- *Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler:* Bu yaklaşıma göre öğrencilere, Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerdeki bilgi, beceri ve değerler kazandırılarak iyi vatandaş yetiştirmek amaçlanır. Bu yaklaşım genellikle konu alanı merkezli programlarda kullanılır.
- *Yansıtıcı inceleme alanı olarak Sosyal Bilgiler:* Bu yaklaşıma göre Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı, öğrencilerin bireysel ve toplumsal problemleri tanımlama, analiz etme ve karar verme süreçlerini geliştirmektedir. Buna paralel olarak, öğrencilerin bireysel ve kamusal problemleri tanımlayıp analiz edebilecekleri ve bunlara yönelik bilgiye dayalı kararlar alabilecekleri öğretme-öğrenme süreçlerine ağırlık vermektedir.

1.1.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Kazanımları

Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanların bilgiye dayalı, karar verebilme yeteneklerini geliştirmektir (Stockard, 1995, s. xii). Sosyal Bilgiler öğretim programında, amaçlar kazanım biçimine dönüştürülmüş ve 4. ve 5. sınıfta 46 kazanım belirlenmiştir. Programda kazanım, “öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2005, s. 12). Sosyal Bilgiler öğretim programında 4. ve 5. sınıf kazanımları Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Kazanımları

1. Bireysel farklılıkları tanıyarak ve kabul eder.
2. Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
3. Farklı durumlara ait duygu ve düşüncelerini ifade eder.
4. Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.
5. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.
6. Sahip olduğu resmî kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
7. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.
8. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.
9. Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.
10. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.
11. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.
12. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.
13. Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.
14. Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.
15. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.
16. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.
17. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır.
18. Çevresinde gördüğü doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.
19. Efsane, destan, öykü, türkü ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.
20. Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.
21. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.
22. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.
23. Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.
24. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.
25. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
26. Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim aşımını oluşturur.
27. İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.
28. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.
29. İnsanlığın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanıyarak.
30. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.
31. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.
32. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlar.
33. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.
34. İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.
35. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.
36. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.
37. Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.
38. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.
39. Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanıyarak.
40. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar.
41. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir.
42. Büyük Millet Meclisinin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir.
43. Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.
44. Görsel materyallerden yararlanarak çeşitli toplumların günlük yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunur.
45. Kendisi ile başka bir toplumdaki yaşantılarının günlük yaşamlarını karşılaştırır.
46. Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir.

Kaynak: MEB. (2005). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4-5. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Tablo 2. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Kazanımları

1. Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerini belirler.
2. İçinde bulunduğu gruplar ile gruplara ait rolleri ilişkilendirir.
3. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.
4. Çocuk olarak haklarını fark eder.
5. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.
6. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.
7. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.
8. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.
9. Kanıt kullanarak Atatürk inkılablarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.
10. Atatürk inkılablarıyla ilkelerini ilişkilendirir.
11. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanır.
12. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.
13. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir.
14. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.
15. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.
16. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.
17. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.
18. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.
19. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir.
20. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.
21. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yerini değerlendirir.
22. Ekonomideki insan etkisini fark eder.
23. Üretime katkıda bulunma konusunda görüş oluşturur.
24. İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir.
25. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.
26. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.
27. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.
28. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.
29. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.
30. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.
31. Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.
32. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.
33. Sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.
34. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.
35. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.
36. Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.
37. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir.
38. Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir.
39. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.
40. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.
41. Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.
42. Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder.
43. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
44. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.
45. Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.
46. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.

Kaynak: MEB. (2005). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4-5. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

1.1.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının İçeriği

Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriği; öğrenme alanları, üniteler, beceri, kavram ve değerlerden oluşmaktadır. İçerik; “eğitim-öğretim etkinliklerinde amaçları gerçekleştirmek için ne öğretilim?” sorusunu yanıtlayan boyuttur (Küçükahmet, 2002, s. 19). Sosyal Bilgiler dersi içeriğinden kasıt ise; Sosyal Bilgilerin temelini oluşturan Sosyal Bilimlerden öğretilmek üzere seçilen bilgiler, kazandırılması planlanan beceri, tutum ve değerler aklı gelmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretim programı disiplinlerarasılık ve bütünlüşmeye vurgu yapan sarmal bir programdır. Sarmal programda içeriğin omurgasını oluşturan temel kavram ya da konuların öğretimi, birbirini izleyen yıllarda kapsamı genişleyerek devam eder (Öztürk, 2006, ss. 24-49). Sosyal Bilgiler öğretim programında genişleyen çevre ve spiral program yaklaşımlarından birine mutlak bağıllık yerine, bunların kaynaştırılmasına olanak veren esnek bir yaklaşım sergilenmektedir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler öğretim programında, insanların faaliyet alanlarını bütüncül bir yaklaşımla eksiksiz olarak işlemek için Psikoloji, Tarih, Coğrafya, Antropoloji vb. disiplinleri aynı çatı altında birleştirmeyi sağlayacak öğrenme alanı terimini benimsenmiş olup, Sosyal Bilgileri oluşturan disiplinler doğrultusunda sekiz öğrenme alanı saptanmıştır. Öğrenme alanı, “birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi düzenleyen bir yapı” biçiminde tanımlanmaktadır (MEB, 2005, s. 12). Bu öğrenme alanları şunlardır: “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Güç, Yönetim ve Toplum”, “Süreklilik ve Değişim”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ile “Küresel Bağlantılar”dır. Öğrenme alanlarının belirlenmesinde Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nin temalarından yararlanıldığı görülmektedir (Ata, 2006, ss. 72-83).

Bu öğrenme alanlarına uygun olarak da 4. ve 5. sınıfta sekiz ünite belirlenmiştir. 4. sınıf üniteleri; “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer”, “Üretimden Tüketime”, “İyi ki Var”, “Hep Birlikte”, “İnsanlar ve Yönetim”, “Uzaktaki Arkadaşlarım”; 5. sınıf üniteleri; “Haklarımı Öğreniyorum”, “Adım Adım Türkiye”,

“Bölgemizi Tanıyalım”, “Ürettiklerimiz”, “Gerçekleşen Düşler”, “Toplum İçin Çalışanlar”, “Bir Ülke, Bir Bayrak” ve “Hepimizin Dünyası” üniteleridir.

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriğini oluşturan temel öğelerden bir diğeri ise; becerilerdir. Sosyal Bilgiler programı, ilköğretim 4. - 8. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte ilk dokuz beceriyi kazandırmanın yanı sıra, kendine özgü beş beceriyi kazandırmayı da amaçlamaktadır. Beceri, “öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetler” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2005, s. 12). Bu beceriler şunlardır: Gözlem, sosyal katılım, empati, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama, zaman ve kronolojiyi algılamadır (MEB, 2005, s. 53).

Sosyal Bilgiler öğretim programında her bir ünite için sekiz adet doğrudan verilecek beceri benimsenmiştir. 4. sınıf Sosyal Bilgiler programının ünitelere dağıtılmış becerileri şunlardır: Kanıtı tanıma ve kullanma, not alma, mekânı algılama, tablo, diyagram ve grafik okuma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisini belirleme, karar verme, kütüphane ve referans kaynaklarını kullanmadır. 5. sınıf Sosyal Bilgiler programının ünitelere dağıtılmış becerileri ise şunlardır: Yazılı anlatım, görsel kanıt kullanma, gözlem, basit istatistik verilerini yorumlama, kütüphane ve referans kaynakları kullanma, sosyal katılım, basılı ve görsel kaynakları kullanma ve değerlendirme, olgu ve düşünceleri ayırt etmedir (MEB, 2005, s. 58).

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriğinin temel öğelerden biri de kavramlardır. Kavramlar insan düşüncesinin temel taşlarıdır. Kavramlar belli bir konuda birçok bilgiyi düzenleyen ve birleştiren unsurlardır (MEB, 2005, s. 85). Bu çerçevede 4. sınıf için 91 yapısal kavram, 5. sınıf için 121 yapısal kavram benimsenmiş olup, bunların kazanımına önem verilmektedir. Kavram öğretimi kendi arasında giriş, geliştirme ve pekiştirme düzeyleri olarak üç aşamaya ayrılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriğinin temel öğelerinden biri de değerlerdir. Programda değer, “bir sosyal grup ya da toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli

oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlar” olarak tanımlanmaktadır. Sosyal Bilgiler Programının değerleri aşağıdaki biçimdedir:

4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programının değerleri; duygu ve düşüncelere saygı, hoşgörü, Türk büyüklerine saygı, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, doğa sevgisi, temizlik ve sağlıklı olmaya önem verme, bilimsellik, yardımseverlik, bağımsızlık, misafirperverlik; 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programının değerleri; sorumluluk, estetik, doğal çevreye duyarlılık, çalışkanlık, akademik dürüstlük, dayanışma, adil olma, bayrağa ve İstiklâl Marşı'na saygı ve tarihsel mirasa duyarlılıktır. Değer öğretiminde değer açıklamak, ahlâki muhakeme, değer analizi gibi yeni yaklaşımlar benimsenmiştir (MEB, 2005, ss. 94-95).

Sosyal Bilgiler öğretim programında Matematik, Türkçe, Fen ve Teknoloji Eğitimi programları ile Atatürkçülük konuları ile yatay ilişkilendirmeler de yapılmıştır. Aslında Sosyal Bilgiler yapısal olarak Atatürkçülük konularının pek çoğunu bünyesinde zaten barındırmaktadır (Ata, 2006, ss. 72-83). Sosyal bilgiler öğretim programıyla birlikte ara disiplin kavramı da programa girmiştir.

1.1.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretme-Öğrenme Süreci

Sosyal Bilgiler öğretim programının öğretme-öğrenme sürecinde her bir ünite için etkinlik örnekleri tasarlanmıştır. Program ders kitabı merkezli ders işleme anlayışını bırakarak öğrenci merkezli etkinliklere yer vermektedir (Ata, 2006, ss. 72-83). Sosyal Bilgiler öğretim programının öğretme-öğrenme sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramları kazandırmada işe koşulabilecek ve etkinliklere temel oluşturabilecek kimi uygulamalar programda belirtilmiştir. Bu etkinlikler, örnek olay incelemesi, sonuç çıkarma, slogan bulma, reklam hazırlama, şiir ve öykü yazma, başlık bulma, bulmaca, drama, alan gezisi, kavram haritası oluşturma, çalışma kâğıdı oluşturma, gazete çıkarma, haber toplama ve reklam hazırlama vb. etkinliklerdir (MEB, 2005, ss. 107-108).

2004 Sosyal Bilgiler öğretim programında gazete çıkarma, gazete sayfası hazırlama, haber toplama, reklam hazırlama, gazete makalelerini sebep-sonuç ilişkisi içinde okuma gibi gazeteye dayalı etkinliklere az da olsa yer verildiği görülmektedir.

Programda evde ve kütüphanelerde yapılabilecek sözlü tarih, grup çalışması, aile soyağacı oluşturma, günlük tutma, proje çalışmaları gibi okul dışı etkinlikler de yer almaktadır. Programda efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, türküler, şiirler, bilmeceler, halk hikâyeleri, seyahatnameler gibi Türk halk kültürü unsurları ile inceleme gezilerine de yer verilmektedir.

1.1.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Değerlendirme

Sosyal Bilgiler öğretim programında yalnızca ürünün değil, öğrenme sürecinin de değerlendirilmesi benimsenmiştir (Gültekin, 2008, ss. 57-78). Sosyal Bilgiler öğretim programının değerlendirme boyutunda, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirme esas alınmıştır. Bunlar, gösteri, anekdotlar, tartışma, sergileme, deneyler, gözlem, görüşme, sözlü sunum, posterler, projeler; değişik yerlerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırmada tablo yapma, şema çizme, bilgiyi edinme, kullanma, yorumlama gibi üst düzey becerileri ölçmek için açık uçlu sorular, öz değerlendirme, grup değerlendirme, performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, dereceleme ölçekleri, tutum ölçekleri ve geleneksel ölçme araçları ile yapılan değerlendirmedir (MEB, 2005, ss. 110-134).

1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Ortamının Özellikleri

Eğitim etkinliklerinin meydana geldiği alan, öğretme-öğretme sürecinde bilgi iletme işleminin meydana geldiği ve öğrencinin konuyla etkileşimde bulunduğu personel, araç, gereç, tesis ve organizasyon öğelerinden oluşan çevredir (Alkan, 1979, s. 21). Başka bir deyişle eğitim ortamı, çocuğun etkileşimde bulunduğu ve öğretme-öğrenme etkinliklerinin meydana geldiği çevredir. Eğitim ortamlarının, eğitim etkinliklerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Eğitim ortamlarına ilişkin uygulamaların yeterli

düzeyde bilinmesi ve amaca uygun olarak düzenlenmesi, eğitim için en gerekli koşullardan biridir.

Eğitim ortamının vazgeçilmez öğelerinden biri de araç-gereçlerdir. Araç-gereçler, birbirini tamamlayan, ancak birlikte olduklarında işlevsel olabilen öğelerdir. Yapılandırmacı anlayışa uygun olarak, Sosyal Bilgiler dersinde, anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için, eğitim ortamlarının, öğrenciyi etkin kılmaya, düşünmeye, sorgulamaya, araştırmaya, bilgiyi yapılandırmaya, kendi bilgisini oluşturmaya, sorun çözmeye, işbirliği yapmaya, sorumluluk üstlenmeye yönlendirecek araç-gereçlerle desteklenmesi gerekmektedir (Karaduman, 2005, s. 49). Günümüzde yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde tasarımılanan öğretme-öğrenme etkinliklerinin öğretim araç-gereçlerinden bağımsız yürütülebileceğini düşünmek olanaksızdır (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311).

Araç, genelde mekanik nitelikte yardımcı olup, gereci sunmada vazgeçilmez öğe, gereç ise, daha çok, yazılı, basılı nitelikte olan araç kaynağın vazgeçilmez öğesidir (Yaşar, 2008, ss. 121-142). Araç-gereçlerin temel işlevi, öğretme-öğrenme sürecini daha işlevsel ve etkili kılmaktır (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311). Özellikle Sosyal Bilgiler dersindeki birçok soyut konunun somut bir duruma getirilmesinde araç-gereçler büyük rol oynamaktadır. Bu dersin öğretiminde kullanılan birçok yöntem çeşitli araçlarla desteklenirse öğretim daha etkili duruma gelmektedir (Kısakürek ve Paykoç, 1988, ss. 61-70).

Araç-gereçler, doğru kullanıldığında, öğrencilerin öğrenme sürecine etkin olarak katılmalarına ve somut yaşantılar geçirmelerine; dolayısıyla, anlamlı ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmelerine yardım etmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311). Eğitimde, özellikle görsel ve işitsel araçlar öğrenmenin kalıcı izli olmasını sağlama açısından çok önemlidir. Öğretme-öğrenme sürecinde araç-gereçlerin yerinde ve etkili biçimde kullanılması, öğrencinin ilgisini çekerken, öğretimi de zenginleştirmekte; öğrenmeyi kolay ve ilginç duruma getirmektedir (Sözer, 1998d, ss. 123-139). Araç-gereçlerle yapılan öğretimin kulağa olduğu kadar göze de hitap etmesi, öğrencilerin hem gözleri, hem kulaklarıyla derse katılmalarını sağlayacağı için öğrencinin beynine daha

çok veri ulaşmasını sağlayacağından öğrencinin kendisini daha çok derse vermesine yardımcı olacaktır (Özden, 2000, s. 184). Öğretimin araç-gereçlerle desteklenmesi aynı zamanda, öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasında katalizör işlevi görmektedir (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311).

Öğretim araçları, tebeşir ve kâğıttan başlayarak günümüzde bilgisayar ve iletişim teknolojilerine kadar basitten karmaşığa çeşitlilik göstermektedir (Yanpar, 2002, ss. 282-315). Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak araç-gereçler şu başlıklar altında toplanabilir (Kurubacak, 2007, ss. 51-70; Sözer, 1998d, ss. 123-139; Yalın, 2006, ss. 121-160; Yanpar, 2002, ss. 282-315):

- Gerçek eşya, giysi ve kalıntılar, anıtlar, süs eşyaları, silahlar, paralar vb.
- Üç boyutlu modeller, güneş sisteminin basit modeli, maketler
- Bilgisayar
- Televizyon, video, sinema, radyo, teyp, ses bantları
- Tepegöz, epidiyoskop, projektör, tepegöz asetatları, slaytlar
- Kum masası, elektrikli dilsiz haritalar, plastik ya da kâğıttan maketler, oyuncaklar, bebekler, mankenler, küre
- Pusula, termometre, barometre, rüzgar fırlıdağı ve oku, saat, takvim
- Tarih ve coğrafya şeridi
- Kuklalar, birbirini izleyen resim seti, çizgi resimler, figürinler, afişler, kitaplar, ansiklopediler, dergiler, gazete kupürleri, prospektüsler, broşürler
- Yazı tahtası, pazen tahta (flanel board), manyetik tahta, bülten tahtası, cam ve beyaz tahta
- Ders kitapları, literatür, söylenmiş önemli sözler, dokümanlar, günlükler ve dergilerdeki materyaller
- Fotoğraflar, grafikler, resimler, taslaklar, maskeler, pullar, haritalar, kartonlar, krokiler, planlar, levhalar

Öğretim araç-gereçlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasının sağlayacağı birçok yarar vardır. Bunları şöyle özetlemek olanaklıdır (Demirel, 2007, s. 61; Kısakürek ve Paykoç, 1988, ss. 61-70; Kurubacak, 2007, ss. 51-70; Sözer, 1998d, ss. 123-139; Yalın, 2006, ss. 81-90):

- Araç-gereçler öğrencilerin dikkatlerini çeker, dikkatlerin uyanık tutulmasıyla öğrenme gerçekleşir.
- Araç-gereçler öğrencilerin konuya ve öğrenmeye etkin katılımını sağlar.
- Araç-gereçler öğrenmede kolaylık ve zamandan tasarruf sağlayarak eğitimin ekonomik biçimde gerçekleşmesine olanak sağlar.
- Araç-gereçler öğretim hizmetini öğrencilerin ayağına götürerek, ulaşılması güç olgu ve olaylara erişme olanağı verir.
- Araç-gereçler öğrenmeyi somut hale getirir.
- Araç-gereçler öğrencilerde öğrenme isteğini artırır.
- Araç-gereçler öğrencilerin ilgisini çekerek onların güdülenme düzeylerini artırır.
- Araç-gereçler öğretimi zenginleştirerek konuyu daha anlaşılır hale getirir.
- Araç-gereçler öğrenilecek konular üzerinde daha etkili alıştırma ve uygulama yapmayı sağlar.

Öğretme-öğrenme sürecinin daha etkili olmasında sayısız yararları olan araç-gereçleri kullanmamak kısır öğrenmelerin oluşmasına neden olmaktadır. Gerek Sosyal Bilimler, gerekse ilköğretimdeki Sosyal Bilgiler öğretiminde, teksir, kitap, teyp, film ve daha pek çok elektronik olan ve olmayan araç-gerecin büyük kitlelerin hizmetine kolaylıkla ve bolca sunulabildiği çağımızda, yalnızca düz anlatım yöntemi gibi geleneksel tek bir yöntemle, hiçbir araç-gereç kullanımına yer vermeksizin bir ders işlemek öğretmenler için bugün en azından bir tartışma konusu olmalıdır (Sözer, 1998d, ss. 123-139).

Sosyal Bilgiler öğretiminde araçlardan beklenen yararın sağlanabilmesi için uygun aracın seçilmesi, seçilen aracın uygun zamanda ve uygun yerde kullanılması büyük önem taşır (Kısakürek ve Paykoç, 1988, ss. 61-70). Öğretme-öğrenme sürecinde kullanılacak olan araç-gereçler seçilirken, öğrencilerin ve konunun özellikleri, öğretimin amaçları, öğrenci sayısı, fiziksel koşullar ve öğretmenin özellikleri gibi etmenler gözönünde bulundurulmalıdır (Yaşar, 2008, ss. 121-142). Öğretmenlerin sınıflarında araç-gereçleri etkili kullanabilmeleri araç-gerecin önemine inanmaları ve araç-gereç kullanımını, hangi aracı nerede kullanacaklarını ve hangi kazanımlar için hangi araçları kullanacaklarını bilmeleri gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretimi, genellikle düz anlatımla geçirilecek bir ders olarak görülmekte olup, yeterince araç-gereçle desteklenmemektedir. Araç-gereçle desteklenmeyen öğretme-öğrenme etkinliklerinde dersin kazanımlarına ulaşılammakta, ders bir ezber dersine dönüşürken, öğrencilerde de olumsuz tutumlar oluşmaktadır. Tutum etmeninin göz önüne alınmadığı bir eğitim ortamında, öğrenme yaşantılarının oluşması ile öğretme etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde önemli ölçüde güçlüklerle karşılaşma olasılığı bulunmaktadır (Sözer, 1992, s. 4). Bir derse yönelik olumsuz tutum ise, o derste, öğrencilerin başarısızlığına yol açan en önemli etkenlerden birisidir. Bu nedenle öğrencilerin derse yönelik tutumlarının olumlu olması dersin amaçlarına ulaşması bakımından önemlidir.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının onların öğrenmesini etkilediği göz önüne alındığında, tutumların ölçülmesi, tutuma ilişkin kazandırılmak istenen amaçlara ulaşılmasında yol gösterici olmaktadır. Öğrencilerin tutumları, öğrenmeleri üzerinde dörtte bir oranında etkili olduğundan (Yaşar, 1992, s. 3), planlanan öğretme-öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesinde ve Sosyal Bilgiler dersinin kendisinden beklenen amaçları gerçekleştirebilmesinde kullanılan araç-gereçlerin öğrencilerin derse karşı olumlu tutumlar oluşturup oluşturmadığının bilinmesi büyük önem taşımaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi, ders kitabının satır satır takip edildiği ve konuların ezberlenip aktarıldığı bir ders yerine, öğrencilerin eğlenebileceği, eğlenirken öğrenecekleri ve üretici olmanın mutluluğunu yaşayabilecekleri bir ders haline getirilmeye çalışılmalıdır (Ata, 2006 ss. 72-83). Bu nedenle öğretmenler, Sosyal Bilgiler derslerinde, belli bir bilgi birikimini aktarmaya dönük geleneksel rollerini bir yana bırakarak, öğrenciyi olabildiğince etkin kılan öğretim etkinlik ve materyallerine yer vermelidir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003, s. 33). Çünkü, öğrencileri etkin kılan etkinliklerin, onların derse karşı daha olumlu bir tutum geliştirmelerine de zemin hazırladığı bilinmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003, s. 20).

Araçlarla sunulan bilgi ve mesajlar öğretim materyali (Kaya, 2005) olarak adlandırıldığı için, Sosyal Bilgiler dersinde yaşamın kendisi ve yaşamda bulunan, kullanılan pek çok araç-gereç materyal olarak kullanılabilir (Yanpar, 2002, ss. 282-315). İlköğretim

programının temeli de yapılandırmacılık ve etkinlik temelli öğrenmeye dayandığı için materyalin önemi daha çok artmaktadır. Etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için oldukça fazla miktarda materyale ihtiyaç duyulmaktadır. Okullarda ekonomik nedenlerden dolayı istenilen tüm materyallere ulaşılamamaktadır. Her zaman hazır materyal bulmak güç olduğu için öğretmenler ve öğrenciler de kimi zaman kendileri materyal tasarlamak durumunda kalmaktadırlar. İşte bu noktada gazeteler ucuz, her yerde bulunabilen, kullanışlı ve zengin bir araç olup, öğretmenler tarafından zengin materyallerin tasarlanabileceği destek araçlardır.

1.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı

Gerçek dünyayı insanların önüne getiren ve güncel bir kaynak olan gazete, eğitimsel, çok yönlü ve dinamik bir öğrenme aracıdır (Deveci, 2005, ss. 159-166). Gazeteler, kolay elde edilebilen, pahalı olmayan, çok amaçlı, güncel bilgiler kaynağıdır (Using Newspaper in the Classroom, 2006). Birçok öğretim materyali yıllar içinde değişikliğe uğramasına rağmen, gazeteler hâlâ ucuz ve ilgi gören bir materyal olma özelliğini sürdürmektedir (Manning, 2001, ss. 93-95).

Gazete, kitlelerin ulaşabilmesini sağlayan haberlerin basılı kayıdır. Gazete olayları yaratmayıp, gerçekleri bir olaydan kotararak okuyucuya anlayabileceği biçimde sunar. Gazetelerin okuyucuyu dünyanın herhangi bir yerine götürebilme gücü olduğundan, gazetelere sihirli materyaller de denmektedir (Carey ve Greenberg, 1991, s. 8). Gazeteler insanları içinde yaşadıkları çevre hakkında bilgilendirir. Milyonlarca insan gerek kendi ülkelerinde gerekse başka ülkelerde ne olup bittiğini öğrenmek için her gün gazetelere ulaşır (Padgett, 2006, ss. 56-58).

Gazeteler oldukça geniş bir değerler içeriğine sahip olup, okulda ve evde öğrencilerin kişisel ve toplumsal olarak olumlu değer yargılarını öğrenmesi bakımından iyi bir kaynaktır. Gazeteler karakter eğitimi programlarında gerekli bir kaynak olarak da kullanılmaktadır (DeRoche, Sullivan ve Garrett, 1999, s. 3). Gazeteler dil yeteneğini geliştirmenin yanı sıra, öğrencilerin özkültürlerini tanımasını da sağlar (Olivares ve Lisi-Pawlak, 1991).

Gazeteler okuyucuları farklı insanlarla tanıştırmak, onları yeni şeyler denemeye davet eder. Diğer iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında, gazetenin her tür bilgiyi geniş kitlelere ulaştırdığı görülür. Gazeteler aynı zamanda tarihi, günlük olarak aktaran kaynaklardır. Olay ve çerçevesi hakkında anında resimler sunarken, aynı zamanda tarihçiler için müthiş bir bakış açısı da oluşturmaktadır (Using Newspapers, 2006).

Yaşayan en eski dil etkinliği, neredeyse basılmaya başlandığından beri, gazetedir. Okulda öğrencilerle işbirliği içerisinde gerçekleştirilen sınıf gazetesinde, her birine görev vererek, onları izlemek, her basımının kıymetini bilmek, ardından arkaya yaslanarak sesli tepkileri dinlemek bir eğitimci için kazanılmış en büyük deneyimler arasındadır (Aix, 1998). Gazetenin eğitimde kullanılmasındaki amaç, günlük gazete kullanımıyla toplumun sosyal yapısı hakkında öğrencileri bilgilendirme, fotoğrafın içinde bulunma konusunda onları yüreklendirmektir (Newyork City's Hometown Newspaper, 2007).

ABD'de gazetelerin sınıfta etkin kullanılması amacıyla "Eğitimde Gazete" (Newspaper in Education) adlı bir program yürütülmekte; bu program dahilinde öğrencilere gazete dağıtılmakta, öğretmenler de gazeteleri sınıflarında bir öğretim materyali olarak kullanmaktadırlar. "Eğitimde Gazete" (NIE) programı ile gazete sınıf içerisinde kullanılan oldukça geniş bir alana sahip bir araçtır. "Eğitimde Gazete" programı ile öğretmenlere gazeteleri nasıl kullanacaklarını anlatan dersler verilmekte ve öğretmenler kendileri için özel olarak hazırlanmış konulardan seçme olanağına sahip olmaktadır (Sunal ve Haas, 2002, s. 213).

Amerikan Gazete Kuruluşu ülke çapında 106.000'den fazla okulun ve 11 milyon öğrencinin "Eğitimde Gazete" programının içinde olduğunu bildirmektedir. "Eğitimde Gazete" programının temel amacı; yalnızca öğrencileri daha iyi vatandaş olarak yetiştirmek değil aynı zamanda onlara okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Bazı günlük gazeteler de İnternet aracılığıyla ilköğretim öğrencilerine gazete haberlerini onların anlayabileceği biçimde vermekte, ayrıca bu sitelerde öğretmenlerin sınıflarında gazeteleri etkili bir biçimde kullanabilmeleri için materyaller ve etkinlik örnekleri sunulmaktadır (McElmeel, 1999, ss. 31-32). Hatta birçok gazete, dersler için materyal hazırlamakta ve gazetelerin sınıfta nasıl kullanılacağını anlatan kurslara da sponsor olmaktadır (Kines, 1996, s. 63). "Eğitimde Gazete" programı, Sosyal Bilgiler, Dil,

Matematik, Bilim, Tarih ve daha başka birçok alanda kullanılmaktadır (Newyork City's Hometown Newspaper, 2007).

ABD'de "Eğitimde Gazete" programının ortaya çıkışından önce, gazeteler ortaokullarda sadece iki haftalık ünitelerdeki Sosyal Bilgiler dersinde ya da Cuma günü güncel olaylar bölümünde kullanılmaktaydı (Star, 2005). Bunun yanı sıra gazeteler Sosyal Bilgiler dersi için yeni olmayıp, geçmiş yıllarda da birçok öğretmen tarafından kullanılmaktaydı (Savage and Armstrong, 1987, s. 185).

Büyük şehirlerdeki gazeteler ve hatta orta büyüklükteki şehirlerdeki gazetelerin eğitim bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümler kendilerini, gazeteyi eğitimlerinin bir parçası olarak kullanan gençlere adanmıştır. Bunların birçoğunda, gazete kullanılan dersleri geliştirmek isteyen ve öğretmenler için çalışan danışmanlar vardır. Bunun yanı sıra önerilen etkinliklerin bulunduğu bir öğretim programı vardır. Bu etkinliklerin çoğu Sosyal Bilgiler dersi için uygundur (Savage and Armstrong, 1987, s. 190).

Bir öğretim aracı olarak gazeteler, öğretim programındaki diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersinin konularına daha kolay uyarlanabilir. Sosyal Bilgiler dersinin özellikle vatandaşlık eğitimiyle ilgili konuları, gazetelerdeki güncel olaylar kullanılarak işlenebilir. Sosyal Bilgiler dersinin tarih konuları da, gazetelerin verdiği tarihi olay ekleri kullanılarak işlenebilir. Örneğin, gazetelerin milli bayramlarda verilen ekleri bu dersin tarih konuları için iyi bir kaynaktır. Aynı zamanda, eski gazeteler kütüphanelerden elde edilerek tarih materyali olarak kullanılabilir. Yine gazetelerdeki çizgi diziler de toplumsal yaşamı tanıtmakta kullanılabilir. Başlıksız çizgi diziler sınıfa dağıtılıp, öğrencilerden başlık bulmaları istenebilir (Heitzman, 1979, ss. 17-19). Gazete Sosyal Bilgiler dersi için bu sayılan nedenlerden dolayı sınıfta etkili bir biçimde kullanılabilir.

Türkiye'de ise, 2004 Sosyal Bilgiler öğretim programında gazete çıkarma, haber toplama, gazete makalelerini sebep-sonuç ilişkisi ile okuma, gazete için reklam hazırlama gibi gazeteye dayalı etkinliklere yer verilmekte, basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma becerisi ile kanıt kullanma becerisinin geliştirilmesinde

gazetelerden yararlanılabileceği belirtilmektedir. Bunun yanı sıra; Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2008-2009 eğitim-öğretim yılından itibaren "İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma" adlı ek bir program uygulamaya koyacağı öngörülmektedir. Öngörülen bu ek programda, gazetenin, güncel bilgiye ulaşılabilecek en kolay kaynaklardan biri olması, içerdiği farklı konulardaki (şehir, ülke, dünya, ekonomi, sağlık, bilişim, kültür-sanat, spor, eğitim vb.) haberler, zengin görsel öğeler (resim, fotoğraf, şema, grafik, harita vb.) ve her düzeyde (okul öncesinden, yükseköğretime) içerdiği bilgilerle her derste kullanılabilecek bir araç olması ve günlük yayınlanması açısından "her gün yenilenen bir kitap" işlevi görmesinden dolayı öğretim-öğrenme sürecinde kullanılabileceği belirtilmektedir (MEB, 2008). Bu programda Matematik, Fen ve Teknoloji, Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek gazete etkinlikleri yer almaktadır. Programda bazı kazanımlar için önerilen eşleştirmelerin dışında; zümre öğretmenlerinin ve dersler arası zümrenin kararı ile okul koşulları, öğrenci düzeyi, çevre koşulları vb. durumlar göz önünde bulundurularak belirlenen etkinlikler dışında farklı etkinliklerin tasarlanabileceği belirtilmektedir.

Bu ek programda Sosyal Bilgiler dersi 4. ve 5. sınıf için öngörülen gazete etkinlikleri Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 3. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Öğretim Programında Gazete Etkinlikleri

SINIF	ÖĞRENME ALANI/ÜNİTE	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
4. SINIF	Birey ve Toplum/ Kendimi Tanıyorum	4. Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	Belli bir konuya ilişkin gazete kupürlerinden yararlanılarak öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri alınıp tartışmaları sağlanabilir.
	Kültür ve Miras/ Geçmişimi Öğreniyorum	5. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler. 6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, mahalli kurtuluş günleri gibi belirli gün ve haftalarda ulusal ve yerel gazetelerden resim ve yazı kupürleri toplanarak yaşanmış olan dönemi tanıtıcı bir sunu hazırlanabilir. Belirli gün ve haftalarda Atatürk'le ilgili resim ve yazı kupürlerinden yararlanarak Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü anlatan bir sunu hazırlanabilir.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim/ Üretimden Tüketime	4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir. 5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Bilinçli tüketici olmanın ilkeleriyle ilgili gazete kupürleri toplanarak tüketici haklarıyla ilgili temel özellikler belirlenebilir.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum/ İyi ki Var	4. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır. 6. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	Teknolojik ürünlere yönelik makale, haber, yazı dizileri, araştırma-inceleme vb. ile ilgili gazete kupürleri derlenerek öğrencilerden konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini anlatan metin oluşturmaları istenebilir.
	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler/ Hep Birlikte	1. İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder. 2. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.	Gazete kupürlerinden yararlanılarak toplumsal örgüt, resmî kurumlar ve grupların hangi ihtiyaçlardan doğduğu ve işlevlerini gerçekleştirme biçimleri hakkında değerlendirmeler yapılabilir.
	Küresel Bağlantılar/ Uzaktaki Arkadaşlarım	1. Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.	Değişik ülkeler hakkındaki makale, haber, yazı dizileri vb. ile ilgili gazete kupürleri toplanarak elde edilen bilgiler ışığında yazı yazdırılabilir.

Kaynak: MEB TTKB. (2008). *İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*. Ankara: //ttkb.meb.gov.tr

Tablo 4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretim Programında Gazete Etkinlikleri

SINIF	ÖĞRENME ALANI/ÜNİTE	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
5. SINIF	Birey ve Toplum/ Haklarını Öğreniyorum	4. Çocuk olarak haklarını fark eder.	Anayasada yer alan haklar ve özgürlükler ile çocuk hakları hakkında gazete kupürlerinden elde edilen bilgilerden hareketle tartışma ve değerlendirmeler yaptırılır.
	Kültür ve Miras/ Adım Adım Türkiye	1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır. 2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.	Ülkemizin doğal varlıkları, tarihî mekânları, yapıtları, kültürel özellikleri vb. ile ilgili gazete kupürleri toplanarak pano oluşturulabilir.
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler/ Bölgemizi Tanıyalım	4. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir. 7. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.	Konuyla ilgili gazete kupürlerinden yararlanarak doğal çevrenin bozulmasında ve doğal afetlerde insanların etkilerini vurgulayan bir sunu hazırlanabilir.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim/ Ürettiklerimiz	5. Ekonomideki insan etkisini fark eder.	Gazetelerin insan kaynakları, iş ilanları ve ekonomi bölümleriyle ilgili kupürlerden yararlanılarak gazetede yayınlanabilecek nitelikte bir yazı hazırlamaları istenebilir.
	Bilim, Teknoloji ve Toplum/ Gerçekleşen Düşler	2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.	Teknolojik ürünlerin toplum hayatına olumlu ve olumsuz etkileriyle ilgili gazete kupürlerinden yararlanarak münazara yaptırılabilir.
	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler/ Toplum İçin Çalışanlar	1. Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir. 2. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur. 3. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır. 4. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir. 5. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	Kamu yararına çalışan sivil toplum kuruluşları, kuruluş amaçları, çalışmaları vb. ile ilgili gazete kupürleri toplatılarak sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla ilişkilerini içeren sunu hazırlatılabilir.
	Güç, Yönetim ve Toplum/ Bir Ülke, Bir Bayrak	2. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir. 3. Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir. 4. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.	Devletin sunduğu hizmetler hakkındaki gazete kupürlerinden sağlanan bilgilerle hangi birimlerin ne türden hizmetler sunduğu ve bu hizmetlerin yasal dayanakları buldurulabilir.
	Küresel Bağlantılar/ Hepimizin Dünyası	2. Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder. 3. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır. 6. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.	Ülkeler arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkilerle ilgili gazete kupürleri toplatılarak konuyla ilgili değerlendirmeler yaptırılabilir.

Kaynak :MEB TTKB. (2008). *İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*. Ankara: //ttkb.meb.gov.tr.

1.1.4.1. Öğretimde Gazete Kullanımının Yararları

Öğrencilere birçok şey kazandıran gazete, bütün disiplinler için kullanılabilir bir kaynaktır (Moorefield, 2003, ss. 58-60). Öğrenciler, sınıf etkinlikleri için gazeteleri kullandıklarında, gazetenin her konu hakkında çok fazla bilgi içerdiğini, saklanabildiğini ve kesilip diğer insanlarla paylaşılabilirliğini fark etmektedirler (Hepburn, 1999, ss. 352-356). Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanmak, öğrencilerin okuma, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Street, 2002, ss. 131-134). Gazeteler öğretim programı ile ilişkilendirilerek, genellikle, dersleri canlı kılmak, öğrencilerin bir konuya ilgilerini çekmek için kullanılmaktadır (Segall ve Schmidt, 2005, ss. 91-99).

Gazete, aynı zamanda öğrencilere bilgi birikimlerini artırma ve okuma becerilerini üst düzeye çıkarmada güzel bir yol çizmektedir. Bunun yanı sıra oldukça ucuz bir kaynak olması ve bu kaynağın her yerde hali hazırda bulunması gazeteyi kullanışlı bir materyal haline getirmektedir (Rajaretnam, 2002). Derste gazete kullanımı ile öğrencinin bilgisi artmakta ve öğrenciler öğrenmeye karşı olumlu davranışlar göstermektedir (Olson, 1985).

Wolk öğretimde gazete kullanımını, aynı zamanda bağlantısal program için bir yöntem olarak görmekte, bu programın da öğrencilere kendi toplumuna, gezegenine, canlılara, Çin'deki yoksul çiftçiye değin nasıl bakması gerektiğine yardımcı olduğunu savunmaktadır. Yine Wolk "Bu gezegeni birlikte paylaşıyoruz, havasını soluyoruz, suyunu içiyoruz ve dolayısıyla birbirimizle manevi bağlantılarımız var, çünkü hepimiz insanoğluyuz, birbirimiz için endişelenmeli, empati kurmalıyız. Çin'in kırsal kesimindeki güç durumdaki çiftçi hakkında bir makale okumak ve bunun üzerinde tartışmak, bizim daha iyi bir vatandaş olmamıza yardımcı olacaktır" demektedir (2003, ss. 101-106).

Sınıfta gazetenin kullanılması motivasyonu ve katılımı yüksek sınıf içi tartışma altyapısını da hazırlamaktadır (Kabapınar ve Baysal, 2004, ss. 384-416). Öğretmenler sınıflarında gazeteyi; öğrencileri güdülediği, sınıfta beceri öğretimine katkı sağladığı,

kitaplardan daha ucuz olduğu, konu alanlarının çeşitli olduğu, dünyaya gerçek bir pencereden bakışı sağladığı ve yazma becerilerini geliştirdiği için kullanılmaktadırlar (Vockell ve Cusick, 1995, ss. 359-362). Öğretmenler gazetelerin bilgileri, öğrenci ders kitaplardan çok daha ilginç bir biçimde verdiğini söylemektedirler (Savage and Armstrong, 1987, s. 185).

Gazete kullanımının yararları şöyle sıralanabilir (A Dozen Good Reasons for Using Newspapers in Your Classroom, 2006; Using Newspapers in Class, 2006):

Gazeteler;

- gerçeği temel alan, hem bilgi edinmeyi, hem eğlenmeyi sağlayan yararlı bir eğitim aracıdır.
- tarihi olduğu anda yansıtan ve olabildiğince nesnel aktaran bir kaynaktır.
- basılı ve görsel formatta dünyanın her yerinden ulaşılabilecek bir kaynaktır.
- her öğrencinin ilgisini çekebilecek bir kaynaktır.
- öğrencilerin yaşamlarında kullanacakları standart sözcükleri ve dilbilgisi kurallarını içermektedir.
- öğrencilerin belli bir amaca yönelik olarak yazı yazmaları için yol gösterici nitelikte kusursuz bir araçtır.
- toplumdaki çoğu kişinin yaşamı boyunca okuyacağı tek yazılı metindir.
- her düzeydeki yetişkin insanların ve öğrencilerin okuyabileceği, okurken görülmekten gurur duyabileceği bir araçtır.
- öğrencilerin görerek ve yaparak öğrendikleri etkinliklerde, kesilebilir, işaretlenebilir olması açısından çok kullanışlıdır.
- sınıfa her gün getirilebilecek ekonomik ve kolay erişilebilir yazın kaynağıdır.
- çeşitli hikâye, neşelendirici sütunları, karikatür ve bulmacalarıyla bireyleri eğlendirir.
- yazılarıyla insanları ikna eder ve yönlendirir.
- ilanlarla hizmet ve ürün bilgilerini önerirler.

Sınıfta gazete kullanımını gerektiren belli başlı nedenler ise şöyle sıralanabilir (Erdoğan, 1999, ss. 93-110; Newspaper in Education, 2006a; Newyork City's Hometown Newspaper, 2007; Using Newspapers in Class, 2006):

- Gazeteler farklı yaş grubu ve değişik yeteneklere sahip öğrencilere farklı konularda güncel bilgi sağlar.
- Gazeteler hem temel beceriler ve hem de yaşam becerileri için birincil ve destek kaynaktır.
- Gazeteler ders kitaplarından daha ucuzdur.
- Gazeteler ders kitaplarına göre gerçek dünya konularını içerdiğinden gazetelerin güdüleyici etkisi vardır.
- Gazete, öğrencilerin öğrendiklerini dünyada olup bitenlerle ilişkilendirmelerini sağlar.
- Gazete, sınıf ile dışarıdaki gerçek dünya arasında bir köprü kurar.
- Gazeteler edebi bir kaynak olup, herkes içinde bir şeyler bulabilir.
- Gazeteler öğrencilerin okuma, anlama yeteneklerini ve sözcük dağarcıklarını geliştirir.
- Gazete kullanılan sınıfta bulunan öğrenciler yapılan testlerden daha yüksek puanlar almakta ve daha başarılı olmaktadır.
- Gazeteler dil yeteneklerinin geliştirilmesinde yararlı olmaktadır.
- Gazeteler öğrencilerin medya okuryazarlıklarını artırmakta ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.
- Gazeteler öğrencileri güncel olayları okumaları ve tartışmaları yönünde güdüler.
- Gazeteler öğrencilere yaşam boyu sürecek bir okuma alışkanlığı kazandırır.
- Gazeteler ders kitaplarındaki konuların güncellenmesini olanaklı kılar.
- Gazetelerdeki çok çeşitli materyallerin bulunması öğrenciye bireysel ödevleri vermeyi olanaklı kılar. Böylece öğrenci bireysel çabalara dayalı bir araştırma alışkanlığı geliştirir.
- Gazete, öğrencilerin aileleri ile üzerinde ortak konuşabileceği bir okuma materyalidir. Öğretimde gazetenin kullanılması ile hem çocuklar yetişkinlerle konuşabilecekleri ortak bir zemin bulurlar hem de aile bireyleri çocuğun okul etkinlikleri ile daha fazla ve yakından ilgilenme olanağı elde ederler.

Vockell ve Cusick, (1995, ss. 359-362) gazete kullanan ve okuyan öğrencilerin gazete okumayanlara göre, daha iyi anlama yeteneğine ve sözcük bilgisine sahip olduğunu bildirmektedir. Aiex (2004), öğretmenlerin öğrencilere eleştirel düşünmeyi

öğretmelerinde, öğrencilerin toplum, ulus ve dünyaya karşı duyarlık geliştirmelerinde gazeteden yararlanabileceklerini belirtmektedir.

Okulda öğrencilerin gazete ile ders işlemeleri, onların bilgilerini artırmasının yanı sıra, daha iyi bir vatandaş olmalarına da katkıda bulunmaktadır (Newyork City's Hometown Newspaper, 2007). Dünya Gazete Derneği'nin (WAN) eğitim programları başkanı McMone, gazetelerin okuma, temel Matematik, Coğrafya öğretimi ve vatandaşlık eğitiminde kullanılabileceğini belirtmektedir (Martin, 1999, ss. 11-12).

Deveci'nin (2005) Sunal ve Haas (2002)'dan aktardığına göre, gazetelerden yararlanarak işlenen bir Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin kendi sosyal dünyalarındaki anlayışları yapılandırarak, öğrencilerin düşünme becerilerini ve okul programından elde ettikleri bilgileri bütünleştirmelerine yardımcı olmakta, öğrenciler bunlardan sonuç çıkarmakta ve sunulan problemleri çözmek için araştırma yapmaya başlamaktadırlar. Gazeteler, öğretim programının her alanında bir kaynak olarak kullanılabilir. Özellikle kitap okumayan erkek öğrencilerin, spor ve araba ilânları yoluyla okumalarını sağlar. Sınıf kütüphanesinin roman dışı metinler kısmı gazetelerle özellikle de gazetelerin çocuk bölümleriyle ve çocuklar için özel yayınlanan gazetelerle genişletilmesi öğrencilerin bu materyale ilgi duymasını sağlar (Manning, 2001, ss. 93-95).

1.1.4.2. Gazete Kullanımında Öğretme-Öğrenme Süreci

Yaşamı sınıf ortamına taşıyan gazetelerden, Sosyal Bilgiler derslerinde değişik biçimlerde yararlanılabilir. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılması için birçok olanak söz konusudur. Gazeteler konular hakkında okuma, sorunları düşünme, enflasyon, yapılaşma, çevre kirliliği ve işsizlik gibi konularda yol gösterici olabilmekte, öğrencilere tartışma yapabilme olanağı sunmaktadır. Örneğin, editörlere mektup yazmak, yerel sorunlar hakkında fikir üretme konusunda gazete güzel bir örnektir (Carey ve Greenberg, 1991, s. 63).

Gazetelerle Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrencilere ve öğretmenlere benzer ilhamlar vermektedir. Gazeteler, Sosyal Bilgiler dersinin herhangi bir konusuyla ilişkilendirilerek öğretme-öğrenme süreci tasarlanabilir. Sosyal Bilgiler dersinde gazete için serbest okuma zamanları ayrılmalıdır. Öğrencilerin on dakika civarında gazeteyi bağımsız olarak keşfetmeleri sağlanmalıdır (Cohen, 1991, s. 16). Bu sayede hem öğrenci gazeteyi keşfedecek, hem de öğretmene materyalleri hazırlamak için zaman kalmış olacaktır. Eğer öğrencilerin kendi getirdikleri gazetelerle çalışılıyorsa, baş sayfaya, isimlerini yazmaları sağlanmalıdır. Öğrenciler gazeteyi değiştiklerinde gazetelerin karışması önlenmiş olacaktır (Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition, 2006).

Öğrencilerin okudukları haberler hakkında tartışmaları için vakit ayrılmalıdır. Bu yol, öğrencilerin ilgisini gazetenin farklı kısımlarına çekmek için oldukça etkili bir yöntemdir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006). Öğrencileri gruplara ayırıp aynı konulardaki makaleleri farklı gazetelerden okumaları istenebilir. Her grup öncelikle ne okuduğu konusunda özet bir yazı yazar, ardından gruplar yazdıkları özetleri birbirleriyle paylaşarak tartışırlar (Cohen, 1991, s. 16).

Gazetelerin Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili bölümleri hakkında öğrencilere sunum ve tartışma yaptırılabilir. Öğrencilerin karşılıklı etkileşimleri için onların birbirleriyle gazete bölümlerini incelemeleri sağlanabilir (Manning, 2001, ss. 93-95).

Öğrencilerin, gazetelerle etkileşim halinde olduktan sonra, bir gündem oluşturmaları sağlanabilir. Ev ödevlerinde ya da ders içerisinde herhangi bir gündem hakkında fikirlerini ifade eden bir yazı yazmaları istenebilir. Gündem özel tutulabilir ya da gözden geçirilebilir (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006).

Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin tarihi açıdan değeri olabileceğini düşündükleri önemli sayfaları toplayabilirler. Her ay sınıfta toplanılan sayfalardan en önemlisi seçilir ve kronolojik bir gösterim halinde sunulur. Ay ay en önemli haberlerin gösterimi yapılır. Yıl sonunda, öğrencilere bu haberlerin hala tarihi bir değer taşıyıp taşımadıkları sorusu yöneltilir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Gazetede Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili okunan bir konuda öğrencilerin konu hakkında okuduklarından neler öğrendikleri sorulabilir (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006). Önemli ve özel konuların tartışabilmesi için gazete mükemmel bir sıçrama tahtası işlevi görebilmektedir. Bu kapsamda öneri satırları konulara giriş yapmakta kullanılabilir. Örneğin, uyuşturucu ve alkol konularında öğrenciler konuşturulabilir. Öğrenciler kendi sorunları olmayan konularda konuşma konusunda daha rahat davranırlar. Öte yandan, olabildiğince öğrencilerin yalnızca gazeteyi bir amaç doğrultusunda okumaları için değil, aynı zamanda iyi vakit geçirmeleri için de okumalarına olanak verilmelidir. Öğrencilerin önlerine herhangi bir koşul koymadan, gazete ile vakit geçirtmek, onlara yaşam boyu okuma alışkanlığı kazandırmada yararlı olabilir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Gazete okuma konusunda isteksiz ve çekingen davranan öğrenciler için spor bölümü kullanılarak gazete Sosyal Bilgiler dersi için ilginç hale getirilebilir. Gazetenin en iyi yanlarından birisi, içinde her zaman birileri için okunacak ilginç şeylerin bulunmasıdır (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006). Gazetelerdeki indeksleri kullanarak öğrenme, öğrenciler için oldukça yararlıdır. Herhangi bir öğrenciye, “CNN’de bu akşam saat 22:00’de ne yayınlanacağını nereden öğrenebilirim?” gibi basit bir soru yöneltilir. Öğrenciler indeks kullanarak indeksten bilgi almayı öğrenerek, yaşamlarının herhangi bir alanında indeksten yararlanabilirler (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006).

Öğrenciler etkinliklere katılma konusunda yöreklendirilmelidir. Öğrencilere üzerinde çalışılan bir konuda kendi görüşlerini açıklamalarına izin verilmelidir. Eğer okunan bir konuya öğrenciler tepki veriyorsa, gazetenin kenarına öğrencilerin tepkileri not alınabilir. Bu yolla, okudukları hakkındaki notları gözden geçirebilirler veya yönergelerle ilerleyen derse katılabilirler (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006).

Öğrencilerle, gazetede ilânların kime yönelik olduğu konusunda (çocuklar, gençler, erkekler, kadınlar, ev sahipleri, vb) tartışılabilir. Her düzeydeki öğrenciler geniş çaplı konuları büyük bir olgunlukla ve sorumlulukla ele alabilir, gazetede konuların gerçek

yaşamdan bire bir kesit olduğunu anlayabilirler. Bunun için, tartışmaya uygun olmayan bir konu da tartışmaya açılabilir. Öğrencilere gazetede geçen ve sınıfın o gün planında olmayan tartışmaya uygun olmayan konularda da duygularını ifade etmelerine izin verilmelidir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Öğrencilerin gazeteleri eve götürmeleri ve aileleriyle ödevlerini gazete ile birlikte yapmaları sağlanmalıdır. Ev ödevi olarak verilmese bile, gazetelerin öğrencilere verilerek evde aileleriyle birlikte paylaşarak okunması onlar için yararlı olacaktır (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinde gazete ile yapılan etkinlikler çok boyutlu olduğu için gazetenin herhangi bir bölümünden öğrencilerin yeni fikirler üretmeleri sağlanabilir. Gazete ile yapılan etkinliklerde öğrencilerin etkinlik fikirleri de işe koşulmalıdır (Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition, 2006). Öğrencilere kişisel olarak ilgilerini çeken haber ya da herhangi bir şeyin kupürünü kesmeleri önerilebilir. Bir şeyler yazarken, herhangi bir haber ya da bir yazılı uygulamada, öğrenciler kendi kupürlerine göz atabilir ve fikirlerini geliştirebilirler. Bu kupürler aynı zamanda o yıl içerisindeki olaylar hakkında öğrencilerin iyi bir arşiv oluşturmasını sağlar (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006).

Gazetenin sayfalarına fiziksel olarak hakim olamayan öğrenciler için sol üst köşesinden gazete zımbalanarak öğrencilere verilebilir. Sınıfa gazete getirilmesi için birkaç öğrenci bu işle görevlendirilebilir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006) ya da öğrencilerin evlerine sürekli gelen gazeteleri okula getirmeleri için öğrenciler yönlendirilebilir (Manning, 2001, ss. 93-95).

Bazı gazete etkinlikleri küçük gruplar halinde daha iyi yapılabilir. Bu yöntem farklı düzeylerdeki öğrencilerin aynı materyal üzerinde çalışmalarını sağlamak ve her birinin başarısını görmek için iyi bir yöntemdir. Küçük grup oluşturmak için her öğrenciye bir adet düşecek şekilde gazetelerden karikatürler kesilip verilir. Karikatür panelleri öğrencilere gösterilir. Aynı karikatürlere sahip öğrencilerin birbirlerini bulmalarına izin verilir. Birbirlerini buldukları zaman artık bu karikatür panellerini birlikte okuyabilirler.

Aynı karikatür panellerini bulan öğrenciler aynı grup içerisinde yer alırlar. Bu yöntem küçük grup oluşturma ve işbirliği içerisinde öğrenmeyi sağlamak açısından iyi bir yoldur (Using the Newspaper in your Classroom, 2006). Gruplara ayrılmış öğrencilere, birkaç gazeteden kesilmiş, birbirine benzeyen hikâye vererek, onlardan ilk sayfalarını karşılaştırmaları istenebilir (Welton ve Mallan, 1999, ss. 338-339).

Öğrencilere gerektiğinde gazeteler ya da gazete materyalleri yüksek sesle okunmalıdır. Bazı öğrenciler için gazetenin yüksek sesle okunması yararlı olmaktadır. İlginç bulunan şeyler öğrencilerle paylaşılmalıdır. İlginç şeyler öğrencilerin de ilgisini çekebilir. Öğrencilerin de ilginç buldukları şeyleri sınıfta paylaşmaları istenerek öğrencilerin ilginç buldukları şeyleri yüksek sesle okumalarına da izin verilebilir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Öğrencilerin yaptıkları gazete çalışmalarını tüm sınıfa göstermek öğrenciler açısından güdüleyici olmaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin yaptıkları çalışmalar zaman zaman sınıfa gösterilmelidir (How to Use Newspaper in the Classroom, 2006).

Gazetelerden kesilen çeşitli metinler biriktirilerek öğrencilere verilip, öğrencilerin bu metinlerden sayfa hazırlamaları istenebilir (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311). Öğrencilerden, gazetelerde yer alan çeşitli metinlere ilişkin başlıklar oluşturmaları, daha sonra, oluşturdukları başlıklarla asıl başlıkları karşılaştırmaları istenebilir. Öğrencilerden işlenen konuyla ilgili olarak gazete haberlerini taramaları ve uygun olanlarını sınıf panosuna asmaları istenebilir (Welton ve Mallan, 1999, ss. 338-339).

Kimi zaman, sınıfta gazeteyle yapılan etkinliklerde, herhangi bir öğrenci konuşulan konu hakkında karşıt görüşe sahip olabilir. Sınıf içerisinde her görüşün geçerli olduğu ortamı hazırlamak oldukça önemlidir. Öğrenciler gerçeklere saygı göstermeli, farklılıklardan mutlu olmalıdırlar (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Öğrenciler ne okuduklarını değerlendirmeleri konusunda da desteklenebilir. Öğrencilerden gazetede ki güncel başlıkları değerlendirmeleri istenebilir (Cohen, 1991, s. 16). Öğrenciler makale yazarlarına ya da editörlere, konusuna katılmadıkları ya da bir

kısına katılmadıkları makaleler hakkında yanıt yazmaları yönünde teşvik edilebilir. Farklı gazetelerin aynı haber için attığı manşetler karşılaştırılarak manşetin, okuyucuya yazıyı okutup okutmadığı tartışılabilir. Öğrenciler bir mektup ya da başyazı yazıp yerel gazetelere gönderebilirler. Ayrıca öğrencilerden toplumsal olaylar hakkında makale yazmaları istenebilir. Öğrencilere ilginç tarihi bir olayı ya da kişisel bir olayı seçtirip, bu olay ya da kişi hakkında gazete makalesi yazacak biçimde öğrencilerden araştırma ve inceleme yapmaları istenebilir (Manning, 2001, ss. 93-95).

Gazete kullanımında konular basit tutulmalı, gazete etkinliklerini güçleştirecek yollara gidilmemelidir. Öğrenciler gazete çalışmalarında kullanmak üzere bir haber defteri, günlük ya da albüm tutmaları için teşvik edilmeli; gazeteden kesilenlerin gösterilmesi için sınıfta bülten tahtası bulundurulmalıdır (Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition, 2006).

Her öğrenme aracında olduğu gibi gazeteler de oldukça esnektir. Öğretme-öğrenme sürecinde nasıl kullanılmak istenirse kullanılabilir. Kimi zaman öğrencilerin getirdikleri gazetelerden yararlanılabilir, kimi zaman öğretmen getirdiği gazeteleri gruplara dağıtabilir. Kimi zaman da öğretmenin hazırlamış olduğu materyallerle ders işlenebilir.

1.1.4.3. Gazeteden Yararlanma Biçimleri

Sosyal Bilgiler dersinde öğretme-öğrenme sürecinde gazeteden çeşitli biçimlerle yararlanılabilir. Derste kullanılacak bu biçimler kazandırılması gereken kazanıma ve işlenecek konuya göre çeşitlilik göstermektedir. Gazeteden yararlanma biçimleri şu başlıklar altında ele alınabilir:

- Gazete makaleleri
- Gazete haritaları
- Gazete grafikleri
- Gazete ilânları
- Gazete resimleri
- Gazete karikatürleri

- Gazete haberlerinin tartışılması
- Haber bülteni tahtası
- Haber defteri

Gazeteden yararlanma biçimleri kısaca şöyle açıklanabilir:

Gazete Makaleleri: Sosyal Bilgiler dersinde sıkça kullanılan gazete makaleleri, okuma ve tartışma açısından oldukça önemli bir özelliğe sahiptir. Bunlar genellikle kısa, bilinen tarzda, güncel içerikli ve erişilmesi kolaydır (Dycus, 1996). Gazete makaleleri tartışma konuları için etkili bir araçtır (Wolk, 2003, ss. 101-106). Gazete makaleleri ile çalışırken, öğrencilerin küçük gruplara ayrılması ve her biriyle makalenin paylaşılması ya da her gün için iki kişinin seçilip, onlardan konuşacak ilginç şeyler bulmalarının istenmesi, makalenin tümünün okutularak, sonra önemli noktaların özetlenmesi etkili yollardır (Nicholas, 1997, ss. 48-50).

Gazete makalelerinin içeriğinin anlaşılabilmesi için amacına uygun okunması gerekmektedir. Bunun için aşağıdaki adımlar izlenmelidir (Rajaretnam, 2002):

- Dersten önce öğrencilerden almak istedikleri herhangi bir gazeteyi almaları istenir.
- Dersin başlangıcında öğrencilerden gazeteyi incelemeleri istenir. Öğrenciler bunu yaparken gazetenin çeşitli kısımları “manşetler, ulusal haberler, dış haberler, ekonomi bölümü, editörün yazısı, editöre mektuplar, çeşitli makaleler, sınıflandırılmış ve sınıflandırılmamış ilân/reklâmlar ve çeşitli bilgisayar, gençlik ve eğitim bölümleri vb.” öğrencilere tanıtılır.
- Ardından gazete bir kenara konularak, dinleme etkinliği yaptırılır.
- Bunun ardından, Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili basit bir gazete makalesi seçilerek, çok yavaş bir biçimde yüksek sesle okunur, ana bilgileri elde etmeleri için öğrencilere zaman tanınır. Ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden, kim sorularını belirlemeleri istenir. İki kez okuma önerilir. Başarı düzeyi düşük öğrenciler için ya bir kaza haberi ya da özel ayrıntılara sahip bir olay seçilir.
- Öğrencilerin makale ile ilgili bir kavram haritası oluşturmaları istenir.

- Öğrencilerden oluşturdukları kavram haritalarını sesli bir biçimde sunmaları istenir. Eğer bir sınıfla çalışma yapılıyorsa, öğrencilerden bunları gruplar halinde yapmaları istenir.

Gazete Haritaları: Görüntüsel çekiciliği ve haberle bağlantılı olarak sağladığı bilgiler, yönünden gazete haritaları öğrenmede etkili bir yoldur. Haritaların haber ile birlikte kullanılması, haberde ifade edilen konuların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Carey ve Greenberg, 1991, s. 64).

Gazete haritalarına bakmak, haberin nerede meydana geldiğini canlandırmak açısından etkili bir yöntemdir. Örneğin; güçlü bir hortumun etkilerini anlatmakta bir harita, sözcüklerden her zaman daha etkilidir. Bir kazanın yerini gösteren bir harita ya da yeni bir otobanın nereye inşa edileceğini gösteren bir harita buna örnek olarak verilebilir. Özellikle, Coğrafya dersinde, gazete haritaları ile bölgelerin yerleri, harita sembolleri, güzergâh takibi ve birçok coğrafi bilgi öğrenilebilmektedir (Carey ve Greenberg, 1991, ss. 65-67). Aynı zamanda gazeteler, ülkeler hakkında bilgi sağlayan bir nevi coğrafi dökümandır (Moorefield, 2003, ss. 58-60).

Gazeteler, dünya üzerinde coğrafi yerleri bulmaya yardım eder. Öğrenciler ülkeler bulmakla görevlendirilebilir. Bunlar bir dünya haritasının etrafına yapıştırılabilir. Enlem ve boylam koordinatlarıyla ya da öğretmen tarafından sağlanan diğer bilgilerle, öğrenciler atlas kullanarak, söylenen yerleri bulabilirler. Örneğin; öğrencilerden kendi şehirlerinin dünyadaki yeri, yüksekliği ve denize olan uzaklığı bakımından diğer şehirlerle karşılaştırılması istenebilir. Eğer olanaklı ise bu bölgeleri gösteren resimlerde konulabilir (Savage and Armstrong, 1987, s. 186). Tahtanın ortasına büyük bir dünya haritası yapıştırılarak, haritanın çevresine güncel haberlerle ilgili gazete kupürleri ve resimler yapıştırılabilir. Haber ya da resimlerle olayın geçtiği yeri ilişkilendirmek için renkli ipler ya da şeritler kullanılabilir. Öğrencilere haber haritasını her gün işleyerek haberleri yerleştirme ve haritayı hazırlama sorumluluğu verilebilir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60).

Gazetede bulunabilecek en kapsamlı haritalar hava durumu haritalarıdır. Bu haritaları anlamak için, öncelikle hava durumu sembollerini bilmek gerekir. “Bugün neresi yağmurlu?”, “Neresi açık ve güneşli?”, “Neresi soğuk, kar yağan herhangi bir yer var mı?” gibi sorularla hava durumu haritası irdelenir. Gazete hava durumu haritaları, genellikle uydu fotoğraflarından elde edilir. Bu haritalar; büyük şehirlerin sıcaklık listesi ile birlikte verilir (Carey ve Greenberg, 1991, s. 67).

Gazete Grafikleri: Gazeteler, grafikler açısından oldukça zengin bir kaynaktır. Gazete grafiklerinin kullanımında, öğrenci, beyninde oluşan resmin nicelikleri hakkında sorular sorar. “Ne miktarda?”, “Ne kadar?”, “Ne oranda?” gibi sorularla grafikler irdelenir. Gazetelerde bulabileceğiniz grafiklere örnek olarak, ülkelerin petrol tüketimi grafikleri, çevre kirliliği kaynaklarını gösteren grafikler, ihracat grafikleri, çeşitli yıllara ait göç göstergeleri ve piyasa göstergelerini gösteren grafikler verilebilir (Carey ve Greenberg, 1991, s. 68). Bunun yanı sıra bir krize yol açan olayın basamakları, iş bulmada yükseliş ya da düşüş, bir hafta sonunda meydana gelen trafik kazaları, önemli bir uçak seferinin yolu ve okul çağı nüfusunun artışı gibi grafiklerden de yararlanılabilir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60).

Gazete İlânları: Gazete, yalnızca güncel haberler veren bir kaynak olmayıp, aynı zamanda tarih için de bir kaynaktır. Gazeteler insanların ve zamanın bir aynasıdır. Eski gazetelerin sınıflandırılmış ilân bölümlerine bakıldığında, eski zamanlarda yaşayan insanlar hakkında çok değerli bilgilere ulaşılabilir. Birçok kütüphane eski gazeteleri mikrofilm ya da mikro fiş şeklinde saklamaktadır. Böylece eski gazetelere ulaşılarak yüz yıl öncesine gidilebilmektedir (Carey ve Greenberg, 1991, ss. 69-70). Sınıflandırılmış ilânlarla, ülke tarihlerinin çeşitli zamanlarındaki toplumsal yaşam ve ekonomisi hakkında değerli bilgiler elde edilebilmektedir.

Gazete Resimleri: Gazeteler resimler yönünden de zengin kaynaklardır. Sosyal Bilgiler öğretiminde gazete resimlerinin önemli bir yeri vardır. Sınıfta resimlerden; resimleri öğrencilere okutmak, resimlerden hareket ederek bilgi vermek ve resimlerle konuyu zenginleştirmek gibi çeşitli biçimlerde yararlanılabilir (Küçükahmet, 2001, s. 143).

Resimler, yazılı ve sözlü anlatımı her zaman destekleyen araçlardır (Kısakürek ve Paykoç, 1988, ss. 61–70; Yaşar, 2008, ss. 121-142). Gazete resimlerindeki görüntüler görsel etkisinin yanı sıra, hazırlanan gerçek problemler ya da güncel olaylar üzerine hazırlanmış olan raporlara da duygu kazandırmaktadır. Ayrıca, yeni ilgi alanları için yol gösterici de olmaktadır. Öğrencilerin birçoğu diğer arkadaşlarının raporlarından etkilenerek, gazete kupürlerinin resimlerini biriktirmeye başlayabilirler. Bir kitap ancak tek bir yönden bunu gerçekleştirebilirken, gazete resimleri bunu çift yönlü gerçekleştirebilmektedir (Carey ve Greenberg, 1991).

Günlük olayların değerlendirilmesinde; doğal afetlerin, turizm hareketlerinin, kültürel etkinliklerin, trafik kurallarının, toplumsal kuralların anlatımında gazete resimlerinden yararlanılabilir. Ayrıca gazeteden kesilen resimler öğrencilerle tartışılabilir. Örneğin, öğrencilerden ulusal bir olay ya da bir dünya krizi ile ilgili bir resim hakkında fikirlerini söylemeleri ya da seçilen resim hakkında duygularını ifade etmeleri istenebilir (Nicholas, 1997, ss. 48-50).

Gazete Karikatürleri: Gazetelerden kesilen Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili karikatürler, bülten tahtasına asılır. Karikatürler hakkında öğrencilerin konuşmak isteyip istemedikleri sorularak, istekli öğrenciler konuşturulur. Diğer öğrencilerden de karikatür hakkında düşündüklerini yazmaları istenir. Gönüllü öğrencilere yazdıkları okutturulur (Stockard, 1995, s. 7.27).

Gazete Haberlerinin Tartışılması: Öğrenciler haberleri tartışmayı sevdiği için bu konuda eğitim ortamı hazırlanarak, dersten önce bir sabah toplantısı ya da paylaşma saati ile haberler tartışılabilir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60). Bunun için önce gazetede ki haberlerin başlıkları öğrencilere gösterilir. Ardından, öğrencilere başlık hakkında neler düşündükleri sorulur. Tüm yanıtlar tahtaya listelenir. Daha sonra, öğrenciler haber konusunun temel fikrini ve destekleyici fikirlerini kendilerine göre süzgeçten geçirirler, temel fikir üzerine uzlaşarak, farklı bakış açıları üzerinde tartışılır (Cohen, 1991, s. 17).

Günlük haberlerin rapor edilme, tartışılma ve dikkate alınmasında, ilköğretim çocukları, her zaman öğretici değeri olmayan, çarpıcı ve merak uyandırıcı haberlerden etkilenip

bunları sınıfta sunabilirler. Böyle durumlarda, öğretmenin bu fırsattan yararlanarak, insanların nasıl etkilendikleri, bu tür haberlerin insanlarca nasıl karşılandığı konularında öğrencilerle konuşması ve tartışması çok yararlı olabilir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60). Öğrenciler tartışmaya katılmak için yöreklendirilerek, gönüllü olmaları sağlanabilir (Cohen, 1991, s. 17). Öğretmen, tartışma tekniklerinin gelişmesi üzerinde de durmalı ve haberlerin tartışılmasında öğrencilere iyi bir model olmalıdır (Paykoç, 1988a, ss. 44-60).

Haber Bülteni Tahtası: Haber bülteni tahtası, ilginç haber resimlerinin ve metinlerinin sergilendiği ve öğrencilerin güncel olaylarla ilgili bilgiler bulabildiği bir araçtır (Paykoç, 1988a, ss. 44-60). Haber bülteni tahtası, gazete kullanımında etkili araçlardan biridir. Ünitelere giriş yapmak, öğrencilerin değişik şeylere ilgisini çekmek, problemleri çözmek, öğrencilerin kendi hazırladıkları ödevleri asmak ve materyalleri sergilemek için yararlıdır (Michaelis ve Garcia, 1996, s. 72). Haber bülteni tahtası, öğrencilerin en çok bulunduğu ve gördüğü bir yere asılmalıdır. Sergilenen haberler özenle seçilmeli, çocukların okuma sorunu olmamalıdır. Haber bülteni tahtasının görünüşünün öğrenciler için çekici olması haber bülteni tahtasından yararlanmayı daha etkili duruma getirebilir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60). Tahta, yerel haberler köşesi, yurt haberleri köşesi, spor köşesi ve karikatür köşesi gibi alt bölümlere ayrılabilir (Nas, 2003, s. 306).

Haber Defteri: Haber defteri, gazetelerden bulunan bir haber üzerine yorum, duygu, düşünce ve görüş yazmak, gazeteden kesilen yazı, resim, karikatür, grafik ve haritaları yapıştırmak için kullanılan defterdir (Paykoç, 1988a, ss. 44-60). Her öğrenci belli konulardaki haberlerle ilgili başlık, yazı ve resimleri toplayarak kendi defterinde biriktirir. Haber defterinin çocuklar tarafından bireysel olarak tutulması güç olursa, bu defter sınıfça ortaklaşa da tutulabilir. Bunun için sınıf gruplara ayrılarak farklı konuları araştırabilirler (Deveci, 2008, ss. 1-19). Öğrenciler gazeteden buldukları Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili kupürleri boş sayfalarla yapıştırarak, her kupürün altına birkaç cümle yazıp, dönem sonunda bu sayfaları bir defter olacak şekilde birleştirerek ve bir kapak yaparak da haber defteri oluşturabilirler (Heitzman, 1979, s. 18).

1.1.4.4. Gazete Etkinlikleri

Sosyal Bilgiler öğretiminin amaçlarını gerçekleştirmede önemli bir araç olarak görülen (Yaşar ve Gültekin, 2006, ss. 287-311) gazete çeşitli etkinlikler tasarlanılarak sınıfta kullanılabilir. 2004 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı etkinlik temelli olduğu için gazeteler etkinlikler için iyi bir araçtır. Gazete kullanılarak yapılacak etkinlikler aynı zamanda öğretmenlerin hayal gücüyle de geliştirilebilir (Savage ve Armstrong, 1987, s. 185).

Sosyal Bilgiler dersinde yapılabilecek kimi etkinlikler şu başlıklar altında toplanabilir:

- Haber arası
- Muhabir
- Günlük diyagramlar
- Yapboz
- Kim yazdı bunu
- Kâğıda geç
- Basın özgürlüğü
- Alışveriş çılgınlığı
- Mutlu alışveriş
- Gazete haberlerinin problem çözme yöntemiyle irdelenmesi
- Şehir avı
- Şehirde gezinti
- İş ilânı
- Reklâmların tartışılması
- Gazetenin işlevi
- Harita inceleme
- Ana fikir bulma
- Dışarıda hava nasıl?
- Çalışan kahramanlar
- İçerik ayrımı
- Herkes başarabilir
- Güncel bir olay oyunu

- Sınıflandırılmış ilânlar
- Değerlendirme

Sosyal Bilgiler dersinde bu etkinlikler yeri ve zamanı geldikçe kullanılabilir. Bu derste kullanılacak etkinlikler kısaca şöyle açıklanabilir:

Haber Arası: Haber arası etkinliği gazetede haberlerin tartışılmasıdır. Öncelikle, gazetede okunan bir haberin dünyayı, toplumu, aileyi nasıl etkilediği öğrencilerle tartışılır. Ardından öğrenciler üç ya da dört gruba ayrılarak, aynı haberi tekrar tartışırlar. Son olarak, her grup bir makale seçerek, bunu sınıfta sunarlar. Sunulan makalelerden biri seçilerek “Haftanın olayı” olarak sergilenebilir. Bu etkinlikle, öğrenci kendi yaşamı ile başkalarının yaşamları arasında bağlantı kurmakta, tartışma, dinleme ve grup çalışmasını öğrenmektedir (Moorefield, 2003, ss. 58-60).

Muhabir: Bu etkinliğin amacı, haber konularının kaynaklarına göre sınıflandırılmasını sağlayarak öğrencilerin gündemde olan haberleri öğrenmesidir. Gazetelerden yaklaşık 32–36 adet kısa makaleli ya da alt yazılı resim kesilir. Yerel, ulusal, uluslararası olmak üzere her kategoriden en az sekiz kupür seçilir. Haberler kartlara yapıştırılır. Öğrenciler sırayla kart çekerler ve resimdeki haberlerin yerel, ulusal ve uluslararası olup olmadığını söylerler. Yanıtı göre, kartın arkasındaki yönergeyi uygularlar. En çok puanı olan oyunu kazanır (Anderson, 1985, s. 115).

Günlük Diyagramlar: Günlük diyagramlar, gazete makalelerinin öğrencilerle, tarihine, yazarına, başlığına göre gözden geçirilmesidir. Etkinliğe, “Günün haberleri neler? “Nerede oldu?”, “Kim bildirdi?” gibi sorular sorularak başlanır. Ardından, günlük bir gazetenin farklı bölümleri öğrencilere tanıtılır. Gazetelerin, spor, yaşam tarzı, sanat, yerel haberler vb. bölümlerinin başlıkları ya da ilginç haberler kesilip, farklı renklerdeki büyük kâğıtlara yapıştırılarak, bülten tahtasında sergilenir. Her gün farklı bir öğrenci farklı konular için editör rolünü üstlenir. O günün editörü kendi bölümünden bir makale seçer, başlığını, konusunu, yazarını ve tarih bilgilerini vererek bülten tahtasında sergiler (Rhodes, 2002, ss. 63-64).

Yapboz: Gazete makalelerinin sessiz okunması, sorulara yanıt verilmesi ve makalenin tartışılması öğrencilere ve öğretmenlere sıkıcı gelmektedir. Bu etkinlikte, geleneksel yaklaşıma bir alternatif olarak, makaleler yapboz biçiminde irdelenmektedir. Her öğrenci makalenin bir bölümünü tamamlamak için görevlendirileceği için katılım sağlanmış olacaktır. Yapbozun bir diğer üstünlüğü ise, öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak bilgileri bir araya getirmek zorunda olmalarıdır. Gazete makalelerinden yapboz oyunu, öğrencilere makaleyi okuma, makaleyi dinleme, yeni sözcükleri öğrenme, açıklama ve çalışmanın her bölümünde etkileşim içerisinde olma olanağı sağlar.

Bir yapboz etkinliği sınıfta şöyle uygulanabilir: Öğrencilerin düzeyine ve Sosyal Bilgiler dersinin ilgili kazanımına yönelik bir makale seçilir. Makale ana çizgilerine göre bölünür. Makalenin bölünmesinde genellikle makalenin ilk paragrafında makalenin tümü hakkında anahtar cümlelere yer verildiği için burası atlanabilir. Bölünen paragrafların öğrencilerin ilgisini konuya çekebilecek bilgileri içeriyor olması, birbiriyle örtüşen bölümler olması ve diğer bölümlerde olmayan önemli bilgileri içermesi gerekir. Ardından etkinliğin nasıl yapılacağını anlatan bir açıklayıcı yönerge listesi verilir. Eğer olanaklı ise fotokopi makinesinde büyütülerek, öğrencilere ve öğretmene rahat çalışma ortamı yaratılabilir. Bölünen paragrafların birleştirilmesi için öğrencilere bir yaprak kâğıt dağıtılır. Öğrencilerin işbirliği içinde çalışarak makalenin tümünü oluşturarak kâğıda yapıştırılmaları istenir. Bu etkinliğe genel anlamda, akademik başarı düzeyi düşük ve yüksek olan öğrencilerin oluşturduğu büyük bir çoğunluk olumlu yaklaşmaktadır (Dycus, 1996).

Kim Yazdı Bunu: Gazetelerdeki bazı haberler o gazetelere haber ajansları aracılığıyla gelir. Muhabirler daha farklı haber hikâyeleri yazarlar. Öğrencilerden, gazetenin baş sayfasındaki haber hikâyelerinin haber ajansları tarafından yazılıp yazılmadığını kontrol etmeleri istenir. Neden bazı gazetelerin haber ajanslarını kullanarak bunları gazetelerde yayınladıkları tartışılır (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Kâğıda Geç: Kâğıda geç etkinliği bir sözcük oyunudur. Oynamak için; öğrenciler arasından en az iki takım kurulur. Takımlara birer gazete ve kâğıt verilir. Her takımdan

bir çocuk gazetelerden A ile başlayan bir sözcük arar. Sözcük bulunduğunda, bulunan sözcük kâğıda yazılır, gazete diğer takım üyesine geçer. İkinci çocuk B harfiyle arar. Takım üyeleri o harf ile sözcük bulamayınca kadar ya da harfler bitinceye kadar devam eder. En fazla harf ile sözcük bulan takım oyunu kazanır (Rhodes, 2002, ss. 63-64). Bu sözcük oyununda kullanılacak sözcüklerde Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili olanlar tercih edilebilir.

Basın Özgürlüğü: Basın özgürlüğünü şüpheye düşürecek herhangi bir haber gazetelerden bulunup, bu haberle ilgili öğrencilere sorular yöneltilir. Özgürlük ne demektir? Vatandaşlar için ne anlama gelir? soruları öğrencilere yöneltilir (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Alışveriş Çılgınlığı: Alışveriş çılgınlığı etkinliği, tüketicilerin gazetelerden yararlanarak alışverişe çıkmalarının öğrenciler tarafından uygulanmasıdır. Öğrencilere belli bir miktar para söylenerek, bununla neler satın alabilecekleri sorulur. Daha sonra gazeteler dağıtılarak, gazetede ilânlara göre, miktarı aşmadan istediklerini satın alabilecekleri söylenir. Sonuçları yazmak için kâğıtlar dağıtılır. Kâğıtlar, “benim alışverişim” ve “alışveriş tutarı” adı altında iki sütuna ayrılır. Öğrenciler, birkaç şey seçtikten sonra, aldıkları şeyleri kesip birinci sütuna yapıştırırlar, ikinci sütuna ise ne kadar harcadıklarını yazarlar. Öğrencilerin eğer paraları kaldıysa ek olarak alışverişlerini yaparlar, onları da listeye eklerler. Son olarak öğrenciler, listelerine göre, toplam miktara kimin daha çok yaklaştığını belirlerler (Rhodes, 2002, ss. 63-64). Bu etkinlik öğrencilerde bilinçli tüketicilik kavramını geliştirir.

Mutlu Alışveriş: Bu etkinliğin amacı; farklı yaş grupları tarafından kullanılan başlıca ihtiyaç maddelerini tanıyabilmektir. Bu etkinlikte, oyun panosu, ilerlemek için piyonlar, gazetelerden kesilmiş 30 ya da daha fazla renkli gazete reklâmı kullanılır. Kartlara gazete reklâmları yapıştırılır. Öğrenciler sırayla kart çekerler ve resimdeki ihtiyaçların çocuklara mı, gençlere mi, yetişkin erkeklere mi yoksa yetişkin kadınlara mı ait olduğunu söylerler. Yanıta göre kartın arkasındaki yönergeyi uygularlar. Bitişe en önce ulaşan oyuncu oyunu kazanır (Anderson, 1985, s. 103).

Gazete Haberlerinin Problem Çözme Yöntemiyle İrdelenmesi: Öğrencilere Sosyal Bilgiler dersinin çeşitli konuları ile ilgili gazete makaleleri ya da gazete haberleri verilerek öğrencilerin bunları okuması sağlanır. Öğrencilerden, makaleyi ya da haberi özetlemeleri istenir. Daha sonra, makalede ya da haberde açık olarak belirtilmese bile çözüm gerektiğini düşündükleri bir problemi soru şeklinde belirtmeleri istenir. Öğrencilerden kısa bir paragraf içerisinde, problemin önemini, problemin çözüm yollarını ve en uygun çözüm yolunu tartışmaları istenir. Son olarak, yazılanlar okutturularak problem ve çözüm yolları tartışılır (Lichtenberg, 1961, ss. 91-92).

Şehir Avı: Şehir avı etkinliği, gazetelerden şehir isimlerinin ve yerlerinin bulunmasıdır. Öğrenciler gruplara ayrılarak, her gruba bir ülkenin haritası ile gazeteler verilir. Gruplardan birer öğrenci kayıt tutması için görevlendirilir. Başlama işareti verilir. Öğrenciler, gazetelerden şehir isimlerini ararlar, bir şehir bulunduğunda, grup bu haberi belirtir, grup kaydedicisi haritadan şehrin yerini belirler. Belirlenen süre sonunda, hangi grubun daha fazla şehir bulduğu belirlenir (Rhodes, 2002, ss. 63-64).

Şehirde Gezinti: Şehirdeki gezinti etkinliğinin amacı, aile bütçesini kavrayabilmektir. Bu etkinlik için; gazeteden yaklaşık 24 ya da daha fazla iş ilânı kesilir. Kartlara yapıştırılır. Kartların arkasına “Emlakçıya git ve bir aylığına 200 YTL’ye küçük bir daire kirala”, “Mobilyacıya git ve 100 YTL’ye bir masa al”, “Sinemaya git ve yedi YTL harca” gibi yönergeler yazılır. Öğrenciler etkinliğe 500 YTL ile başlarlar. Sırayla kart çekerler. Çektikleri karta göre harcamalarını ellerindeki paradan çıkarırlar. Her öğrenci on tur yaptıktan sonra, en çok parası kalan oyunu kazanır (Anderson, 1985, s. 119).

İş İlânı: İş ilânı etkinliği, gazetelerden iş ilânı içeriğinin tartışılıp, öğrencilerin kendi ilânlarını yazmalarıdır. Öğrencilerin ilânlarında, işin başlığını, adayların özelliklerini, işin getirilerini ve iletişim bilgilerini yazmaları sağlanır. Daha sonra, öğrenciler bazı sınıf işlerini belirler ve doldururlar. Bu ilânlar, bülten tahtasına asılır (Rhodes, 2002, ss. 63-64). Bu etkinlikle, öğrencilerin iş yaşamını ve meslekleri tanımaları sağlanır.

Reklâmların Tartışılması: Gazete reklâmlarında kullanılan propaganda teknikleri belirlenir ve öğrencilere şu sorular yöneltilir:

- Hangi teknik en etkilidir?
- Hangi teknik en az etkilidir?
- Hangi etmenler, “coğrafi bölge, yaş gibi etmenler” hangi tekniğin etkinliğini etkilemiştir?

Bu etkinlik izlenerek, öğrencilerden propaganda tekniklerini kullanarak kendi reklâmlarını yapmaları istenir (Star, 2005). Ayrıca gazetelerdeki reklâmlar, toplumdaki sosyal rollerin nasıl olduğu ve nasıl değiştiğini incelemek ve tartışmak için de kullanılabilir (Callahan ve Randall, 1980).

Gazetenin İşlevi: Öğrencilere şu söz okunur: “Acaba, gazetesiz bir hükümete ya da hükümete sahip olsaydık, kendimi ifade etmemi ne sağlayacaktı, şundan asla eminim ki gazetesiz bir hükümete sahip olmayı istemem.” Öğrencilere bu sözler üzerine ne düşündükleri, gazetenin işlevinin ne olduğu sorularak, tartışma açılır (Using the Newspaper in your Classroom, 2006).

Harita İnceleme: Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba uluslararası bir haber verilir. Gazetelerden verilen haberle ilgili şehirler ve ülkeler arattırılır. Öğrencilerin haritayı kullanarak aşağıdaki soruları yanıtlamaları sağlanır (Star, 2005):

- Olay hangi şehirde meydana geldi?
- Bu şehir hangi ülkededir?
- Ülkenin başkenti neresidir?
- O ülkede hangi dil konuşuluyor?
- Ülke hangi kıtada yer alıyor?
- Hangi ülkenin ya da denizin, kuzey, güney, doğu ya da batısındadır?
- Hikâyede geçen olay ülkenin hangi özelliğinden kaynaklanmış olabilir?
- Olay ya da olaylar ülke üzerinde ne tür etkiler yaratabilir?

Ana Fikir Bulma: Öğrencilerin ilgisini çekebilecek, Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili olan bir makale gazetelerden bulunarak sesli bir biçimde sınıfa okunur. Makalenin ana fikri öğrencilerle tartışılır. Gazeteler öğrencilere dağıtılır. Sayfalarından makaleler seçtirilir. Makaleleri okumaları ve ana fikrini kâğıtlara yazmaları istenir. Her öğrenciye yazdığı

ana fikri ve makaleyi yanındaki arkadaşıyla değiştirmesi söylenir. Her iki öğrencinin çalışmasını bitirdiğinde yazdıklarını yanındakiyle karşılaştırması istenir (Using Newspaper in the Classroom, 2006).

Dışarıda Hava Nasıl?: Bu etkinliğin amacı; hava durumuna uygun giyinebilmek için hava durumu haritasını kullanmak, yorumlamak ve harita bilgisini artırmaktır. Bu etkinlikte; iki farklı gazeteden hava durumu haritası kesilir. Kartlara hava durumu haritalarına bakılarak uygun sorular yazılır. Soruların çoğu hava durumu ve öğrencilerin yapmak istedikleri etkinlikler arasındaki ilişkiyle ilgili olmalıdır. Örneğin, “Bu harita dünkü gazetede olsaydı, bugün okula bu paltıyla gelir miydin?” ya da “Hava durumuna göre, bugün piknik yapmak için iyi bir gün mü?” gibi. Soruların güçlüğü öğrencilerin düzeyine ve haritalarla çalışabilme yeteneklerine göre ayarlanır. En çok doğru yanıt veren öğrenci oyunu kazanır (Anderson, 1985, s. 129).

Çalışan Kahramanlar: Gazetelerden çalışarak ve başarılarıyla ünlü olmuş kişilerin resimleri buldurulur. Bu kişilerin resimleri haber defterine yapıştırılarak, öğrencilerden bu kişilerin nasıl ünlü oldukları konusundaki düşüncelerini yazmaları ve paylaşmaları sağlanır. İnsanların çalışarak başarılı olabilecekleri konusunda tartışma açılır (Olson, 1985, s. 49).

İçerik Ayrımı: Öğrencilerden gazetelerden Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili değişik makaleler bulmaları istenir. Makaleyi okuyarak, hangi haberin iyi, hangi haberin kötü olduğunu belirlemeleri istenir. İyi haberler maviyle, kötü haberler kırmızıyla işaretlenir (Using Newspaper in the Classroom, 2006).

Herkes Başarabilir: Bu etkinliğin amacı; engelli insanlara karşı anlayışlı olabilmeyi öğrenebilmektir. Bu etkinlikte, bir merdiven resmi, piyonlar, engelli insanlar hakkında bir gazete makalesinin iki kopyası kullanılır. Kartlara makale ile ilgili sorular yazılır. Soruların yanıtları kartların arkasına yazılır. Soruların güçlüğü öğrencilerin düzeyine göre ayarlanır. Makale okunur. Sırayla sorular çekilip yanıtlanır. Eğer soruya doğru yanıt verilirse, piyon merdiven resminde bir basamak yukarı kaydırılır. Eğer yanlışsa, piyon yürütülmez. Merdivenin tepesine en önce ulaşan oyuncu oyunu kazanır (Anderson, 1985, s. 133).

Güncel Bir Olay Oyunu: Gazete kullanılarak, ülkeler, hava olayları, matematiksel semboller, filmler ve teknolojik ürünlerin listesi çıkartılır. Bu listeye Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili başka bölümler de eklenebilir. Öğrencilerden her bölümle ilgili gazetelerden araştırma yapmaları istenir. Öğrencilerden buldukları bilgilere dayanarak soru hazırlamaları istenir. Öğrenciler gruplara ayrılarak, yöneltilen soruların yanıtlarını not alırlar (Star, 2005).

Sınıflandırılmış İlânlar: Gazetenin tarih için bir kaynak olarak kullanılmasıyla ilgili olarak günümüz ilânları ile eski gazetelere ait ilânlar karşılaştırılıp, o yıllara ait bilgilere ulaşılabilir. Örneğin, eski gazetelerden Birinci Dünya Savaşı'ndaki bir dönemdeki gazete incelenip, aşağıdaki sorular sorulabilir (Carey ve Greenberg, 1991, s. 70):

- Birinci Dünya Savaşı'ndaki dönemde hangi ürünler değerliydi?
- Birinci Dünya Savaşı'ndaki dönemde ne tür nakliyat şekli vardı?
- İş ilânları altında ne tür iş türleri listelenmiştir?

Değerlendirme: Öğrencilerden bir hafta içerisinde gerçekleşen kendilerince en önemli olan haberleri belirlemeleri istenir. Öğrencilerin gazetelerden makaleleri ya da resimleri keserek olayları ifade edilebilir hale getirmeleri sağlanır (Using Newspaper in the Classroom, 2006).

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılabilecek etkinliklere yukarıda sayılanlardan başka şunlar da eklenebilir (Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition, 2006; Chapman, 2008; Newspaper in Education, 2006b; Newspaper in Education, 2006c; Segall ve Schmidt, 2005, ss. 91-99; Stockard, 1995, s. 5.3; Welton ve Mallan, 1999, ss. 338-339):

- Gazeteden kişi ya da kişilerin resimlerinin bulunması. “Bu resimdeki insanlar ne yapıyorlar, bu etkinlikle eğleniyorlar mı?” sorularının yöneltilmesi.
- İnsan resimlerinin kesilmesi. Bu insanların ne hissettiğinin tartışılması. Mutlu, üzgün, heyecanlı ya da korkmuş olanların sınıflandırılması.
- Çocukların almak istedikleri bir oyuncuğun resminin gazeteden bulunması. “Sana ne kadara mal olacak, ne kadar para gereklidir?” sorularının yöneltilmesi.

- Bir şeyler satan birisinin resminin bulunması. Ne sattığının tartışılması. O kişinin bu işi yapmasını gerektiren nedenlerin sıralanması.
- Gazete sayfalarından karikatür şeritleri bulunması. Her parçanın kesilip bir zarfa konulması, arkadaşlarıyla zarfların değiş tokuş edilmesi ve resimlerin tekrar sıraya konulmasının istenmesi.
- Sınıfın hoşlanacağı ve satılmakta olan bir ürünün gazeteden araştırılması. Ürünün satış fiyatının ne kadar olduğunun sınıf olarak tartışılması. Para biriktirmenin gerekip gerekmediğinin sorulması.
- Gazeteden bir şeyler kazanan birinin resminin araştırılması. Neyi, nasıl kazandığının sorulması.
- Gazeteden aile resimlerinin kesilerek, bir kâğıda yapıştırılması. Aile tiplerinin araştırılması.
- Aile konulu bir makale araştırılması. “Bu aile neden gazetede yer almaktadır? Her bireyin birbirine desteği nasıldır?” sorularının yöneltilmesi.
- Gazete haritalarını kullanarak ailelerinden diğer üyelerin yaşadıkları yerlerin belirlenmesi. Onların ihtiyaç ya da isteklerini daha iyi karşılayabilecek yerlerin tartışılması.
- Gazetelerden çalışan insan resimlerinin kesilmesi. Hangi işi yaptıklarının sorulması.
- Gazetelerden sözcük ve fotoğraflarla ifade edilen mesleklerin bulunması. Bu meslekleri tanımlayabilecek tüm araçların listesinin yapılması.
- Gazeteden kendi işlerini yapan beş kişinin resminin kesilmesi. Bu kişiler hakkında hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları üç şeyin yazdırılması.
- Toplumunu ifade eden makale ve resimlerin kesilmesi. “Eğer 2500 yılında açılacak bir zaman kapsülü olsaydı, hangi haber en kıymetli olurdu?” sorusunun sorulması.
- Yeni bir iş alanı ile ilgili bir makale okunması. Bu işte başarılı olunabilmesi için gerekli çözümlerin tartışılması. Ne gibi durumların başarı ya da başarısızlık getirdiğinin belirlenmesi.
- Başyazı sayfasından sesli olarak makalenin okunması. Makaledeki gerçeklerin belirlenmesi. Baş sayfadaki makalenin diğer sayfalardaki makalelerden farkının belirlenmesi. “Haber temelinde bir başyazı yazabilir miyiz?” sorusunun sorulması.
- Gazetelerin topluma nasıl yararlı olduğu hakkında sınıf içinde bir oturum düzenlenmesi.

- Hava durumu haritasından bir şehir bulunması. Bu şehre sınırı olan bütün şehirlerin söylenmesi.
- Gazetelerden yaşanan şehirle ilgili haberler bulunması.
- Gazeteye göz atılıp evde olan on nesnenin resminin bulunması. Resimlerin kesilerek kâğıtlara yapıştırılması.
- Gazetelerden sıcak bölgelerde giyilen kıyafetlerin kesilip, o bölgede yaşanıp yaşanamayacağı hakkında birer cümle yazılması.
- Gazetelerden aynı boyutta rakamlar bulunması. Kâğıda çizilen saat yüzeyine yapıştırılması. Gazetede saati gösteren örnekler bulunması.
- Gazeteden mizah bölümünün bulunması. Resimlerin kesilmesi ve kâğıda yapıştırılması. Konuşma balonları içerisindeki yazıların silinip, öğrencilerin cümlelerinin yazılması, arkadaşlarıyla okumaları.
- Bir yaprak kâğıt alınması. Kâğıdın bir kenarına şehir, diğer kenarına ülke ismi yazılması. Gazetelerden değişik şehirlerde ve ülkelerde olan olayların bulunması. Kâğıttaki başlıkların altına bulunanların yerleştirilmesi.
- Bir Türkiye haritasının üzerine her bir şehirle ilgili resim ya da haberlerin yerleştirilmesi. İki hafta içerisinde gazetede kaç şehir bulunabileceğinin belirlenmesi.
- Gazeteye yolculuk yapılması. Bir ülkenin resminin kesilmesi, o ülkeyle ilgili başlıklar bulunması. O ülke hakkında bir hikâye yazılması.
- İçinde bulunduğumuz tarih dönemi başlığı altında, bir başyazı yazılması. Bu etkinlik yapılmadan önce günümüz başyazılarından birkaçına göz atılması.
- Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki iyi ve kötü ilişkiler ile bu ilişkilerin oluş nedenlerinin gazeteden okunması ve araştırılması.
- Gazeteyi kullanarak kimi uluslararası ve siyasi liderlerin isimlerinin ve makale başlıklarının belirlenmesi ve rollerinin tespit edilmesi.
- Kirlilik, aşırı nüfus ya da büyük sosyolojik problemlerle ilgili başlıkların elde edilmesi, okunması, çeşitli haberlerle ya da seçilmiş sosyal sorunlarla ilgili bir liste oluşturulması. Bu başlıkların gazetelerde bulunma nedenlerinin araştırılması, listelenmesi, seçilen sosyal problemin nasıl çözülebileceğine dair bir poster ya da makale hazırlanması.

- Gazetede adli olaylarla ilgili haberlerin incelenmesi, eski Romalılar döneminde oluşturulan yargı sistemiyle günümüz mahkemelerinin özelliklerinin karşılaştırılması.
- Gazetenin ön yüzündeki resim ve başlıklara göz atılması, her haberin önemsenip, bu haberlerin neden gazetelerde yer aldığına sınıf içerisinde tartışılması.
- Yaşanılan ülke ile ilgili haberler bulunması. Gazetelerdeki haritadan yaşanılan ülkenin bulunması.
- Gazetelerin başyazılarının okunması. Yazıyı anlatacak bir karikatür çizilmesi.
- Gazeteden bir suçlu kişinin haberinin bulunması. “Eğer bir suçlu, kurban, avukat ya da hakim olsaydınız, kendinizi nasıl hissederdiniz?” sorusunun yöneltilmesi.
- Coğrafya ile ilgili delta, muson, liman, arazi, fiyort gibi bilinmeyen yeni terimlerin bulunması. Gazetede bu sözcüklerin nasıl kullanıldığının tartışılması.
- Günümüzün yasal haklarından bahseden bir makale bulunması. “Konuşma ya da yargılama özgürlüğümüz olmasaydı ne tür makaleler yazılamazdı”, konusunun tartışılması.
- Ulaşım biçimleri hakkında resimlerin kesilerek kâğıtlara yapıştırılması.
- Çevre kirliliğine neden olan beş resim bulunması, kâğıda yapıştırılması. Kirliliğin nasıl durdurulabileceği hakkında birkaç cümle yazılması. Bulunan kirlilik biçimlerinin tanımlanması.
- Gazeteden hava olayları ile ilgili sözcükler bulunması. Kesilen her sözcüğün düşünülerek resminin çizilmesi.
- Gazetede haberlere ayrılan yerle reklâmlara ayrılan yerlerin karşılaştırılması.
- İhtiyaç ve istek kavramlarını anlatan gazete resimlerinin kesilip, bülten tahtasına asılması.
- Bir başlık verilip, başlıkla ilgili bir makale yazdırılması ya da bunun tam tersinin yaptırılıp verilen bir makaleye başlık bulunması.

Sosyal Bilgiler dersinde yapılması planlanan bu etkinliklerden “Çalışan kahramanlar etkinliği” 4. sınıf kazanımlarından “Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder” kazanımıyla ilişkilendirilerek sınıfta gerçekleştirilebilir. Yine, “Dışarıda hava nasıl? etkinliği” 4. sınıf kazanımlarından “Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır” kazanımıyla ve “İhtiyaç ve istek

kavramlarını anlatan gazete resimlerinin kesilip, bülten tahtasına asılması” etkinliği 4. sınıf kazanımlarından “İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder” kazanımıyla ilişkilendirilerek sınıfta uygulanabilir. Sosyal Bilgiler dersi 5. sınıf kazanımlarından “Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum yaşamımıza etkilerini tartışır” kazanımı da “Güncel bir olay oyunu” etkinliği kullanılarak öğrencilere kazandırılabilir.

1.1.4.5. Gazete Kullanımında Ev Çalışmaları

Sosyal Bilgiler dersinde sınıfta yapılabilecek etkinlikler dışında öğrencilerin evde yapabilecekleri etkinliklerle gazetenin öğrencilerin yaşamlarının bir parçası haline gelmesi sağlanabilir. Bunun için öğretmen gazeteleri sınıfta kullandıktan sonra, öğrencilerin gazeteleri aileleriyle okumaları için ev çalışması olarak da verebilir. Öğrenciler evde gazete ile vakit geçirirken aileleri de onlara katılabilir. Çünkü çocuğun dünyasına yön veren okul, çevre ve ailedir. Birçok ailenin çocuklarının eğitiminde okulun ve öğretmenlerin tek etmen olduğunu düşünmesine karşın, aile çocukların eğitiminde çok önemli bir etmendir. Öğretmenler, çocuklarla belli saatlerde birlikte aynı ortamı paylaşırken, aileler çeşitli ortamlarda çocuklarına sürekli bir şeyler öğretme çabasındadırlar (Sözer ve Deveci, 2007, ss. 185-190). Çocuğun Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olabilmesi için aile ve öğretmenin işbirliği içinde çalışması büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, ailenin bir bireyini gazete okurken gören çocuk onu örnek alarak, medya okuryazarlığının önemini ve günlük yaşamdaki yerini anlaması sağlanmış olacaktır. Aşağıda çocukların evde aileleriyle birlikte yapabilecekleri gazete ile ilgili etkinliklere yer verilmiştir (Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition, 2006b; Kines, 1996, s. 63):

- Toplumda olmuş bir olay hakkında aile ile birlikte bir makale okunarak, çocuğun makale hakkındaki duyguları yazdırılabilir. Çalışma sınıfa getirilebilir.
- Gazeteden, “istiyorum, hoşlanıyorum, hoşlanmıyorum, sahibim, yaşıyorum” kavramlarını tanımlayan sözcük ya da resimler aile ile birlikte kesilebilir. Çalışma sınıfa getirilebilir.
- Farklı mesleklerden oluşan resimler aile ile birlikte gazetelerden kesilir ve toplanır. Bunlara açıklamalar eklenerek, çalışma sınıfa getirilebilir.

- Gazete ilânlarında, almak istenilen herhangi bir şeyin ilânı aile ile birlikte kesilir. Ardından, tüm öğelerin fiyatları eklenir. Öğelerin bir listesi oluşturulur. Bunları alabilmek için ne kadar para gerekeceği hesaplanır. Paranın yetmediği durumlarda ihtiyaç ve istek göz önünde bulundurulur. Çalışma sınıfa getirilebilir.
- Aileden bir üye Sosyal Bilgiler dersindeki bir konuyla ilgili bir hikâye keser ve paragrafları kesip ayırır. Daha sonra çocuktan hikâyeyi okuyup, paragrafları sıraya koyması istenir.
- Çocuktan Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili kısa bir makale okuması istenir. Daha sonra ondan makalede geçen olguların altını renkli bir kalemle, fikirlerin altını ise farklı bir renkli kalemle çizmesi istenir. Bu önemli bir eleştirel düşünme etkinliğidir.
- Çocuktan reklâmları karşılaştırarak market alışverişinde aile büyüklerine yardım etmesi istenir. Örneğin; reklâmları karşılaştırarak en ucuz sütün nerede olduğunu bulabilir.
- Çocuklardan istedikleri kıyafet ya da spor malzemelerinin ne zaman satışa çıkacağını görmeleri için reklâmları izlemeleri istenebilir. Bu, onları bilinçli tüketiciler olmaya teşvik eder.

Evde çocuğun ailesiyle birlikte birtakım etkinlikler yapması Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarının gerçekleştirilebilmesinde etkili olabilir. Örneğin; “Çocuktan reklâmları karşılaştırarak market alışverişinde aile büyüklerine yardım etmesi” etkinliği, Sosyal Bilgiler 4. sınıf kazanımlarından “Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir” kazanımının gerçekleştirilmesine yardımcı olabilir.

1.1.4.6. Gazete Kullanımında Öğretmen ve Öğrenci Rolü

Dünyanın herhangi bir yerindeki öğretmen artık gazeteye kolayca ulaşabilmektedir. Gazete ile öğretimde öğretmenin görevi, öğrencileri yönlendirmek ve öğrencilerin kendi araştırmalarıyla elde ettikleri bilgileri sınıf içi ortamda tartışıp düzenlemelerine yardımcı olmaktır (Erdoğan, 1999, ss. 93-110). Öğretmen, geleneksel öğretimde alıştığı ve yıllardır sürdürdüğü disiplin sağlayıcılık, bilgi dağıtıcılık vb. rollerinden sıyrılarak öğrenmeyi kolaylaştırıcı, bir yardımcı, dost ya da herhangi bir gereksinme anında kendisine başvurulabilecek bir danışman gibi (Yaşar, 1998, ss. 68-75) çalışarak gazeteyi

sınıfında kullanabilir. Sosyal Bilgiler dersinde gazetelerden etkili bir biçimde yararlanabilmek için öğretmenlerin iyi bir planlama yapması, gazeteleri ne zaman ve nasıl kullanacağını bilmesi, gazeteleri okuması ve dersin kazanımlarına ulaştıracak gazete ile ilgili materyaller hazırlaması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersini işlerken sınıfında gazeteye yer veren, dersin konularını gazetede bulunan günlük haberlerle ilişkilendiren bir öğretmen toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu ve içinde yaşadığı toplumsal çevreyi tanıyan bireyler yetiştirmiş olacaktır (Deveci, 2005, ss. 159-166).

Sosyal Bilgiler dersini gazete kullanarak işleyen bir öğretmenin şu konulara dikkat etmesi gerekmektedir (Deveci, 2005, ss. 159-166):

Öğretmen;

- sınıfa gazete alınması konusunda öğrencileri yönlendirmelidir.
- dersleri gazetede bulunan haberlerle ilişkilendirerek yürütmelidir.
- sınıf ortamını öğrencilerin gazetede bulunan haberleri anlayabilecek biçimde düzenlemelidir.
- öğrencilerin gazetede bulunan haberleri geçmiş ve gelecekle ilişkilendirmelerini istemelidir.
- öğrencilerin olaylara bakış açılarını genişletmek için onları iletişim kurmaya özendirilmelidir.
- gazete kullanma konusunda model olarak, rehberlik yapmalıdır.

Carey ve Greenberg (1991, s. 64), öğretmenin sınıfta gazete kullanmadan önce iyi bir ön çalışma yapmasını, ön çalışmada da aşağıda belirtilen adımları uygulamasını önermektedir:

Öğretmen;

- gazetede bulunan haberi sınıfa aktarmadan önce olayın geçmişi hakkında araştırma yapmalı ve bilgi sahibi olmalıdır.
- anlatımını desteklemek için diyagramlar ve haritalar kullanılmalıdır.
- haberin önemli kısımlarını oluşturan bölümleri ortaya koymalı, kısa bir özet yapmalıdır.
- sınıfın sorabileceği soruları zihninde oluşturup listelemeli, soruların yanıtları için hazırlıklı olmalıdır.
- haberin öğrencilere neler hissettirdiğini sormalıdır.
- öğrencilere görüşlerini ifade etmeleri için yeterli zaman ayırmalıdır.
- gerçeklerin ve olayın farklı noktalarının ortaya çıkarılması için öğrencilere tartışma olanağı vermelidir.

Gazete kullanılarak işlenen bir derste öğretme-öğrenme süreci öğrenci merkezlidir. Öğrenci geleneksel eğitim ortamındaki gibi edilgen olmayıp, tersine daha fazla etkin olur, daha fazla sorumluluk üstlenir (Yaşar, 1998, ss. 68-75). Öğretme-öğrenme

sürecinde gazete kullanımında öğrenci öğretmenin planladığı ve uygulamaya koyduğu etkinliklere istekle katılmalı ve kendi ilgilerini çeken haberleri seçerek sınıfa getirebilmelidir (Rajaretnam, 2002). Sınıfında gazete kullanan öğrenciler, gerek evlerinden sık sık gazete getirmeye yöreklendirilmekte, gerekse arkadaşlarına gazetede okudukları ilginç haber ve hikâyeleri anlatarak sosyal etkileşim içinde bulunmakta; böylece öğrenme ortamı zenginleşmektedir (Manning, 2001, ss. 93-95). Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler dersinde gazete okumaya, gazetede ki haberleri izleyerek, bu konularla ilgili düşünce üretip, yorum yapmaya alışan öğrenciler, daha sonraki yaşantılarında da bu alışkanlıklarını sürdürmektedirler (Deveci, 2005, ss. 159-166).

Sınıfta gazete kullanımı sürecinde öğrenciler şu görevleri üstlenirler:

Öğrenciler;

- sınıfa değişik gazeteler getirirler.
- öğretmenin gazete kullanarak hazırladığı materyallerle ders konularını gazete ile birleştirirler.
- gazeteden okuduklarını ve öğrendiklerini birbirleriyle paylaşırlar.
- haber defteri oluştururlar.
- topladıkları haberlerle bülten tahtası hazırlarlar.
- gazetede ki haberleri geçmiş ve gelecekle ilişkilendirirler.
- grup çalışmalarında kendi paylarına düşen görev ve sorumlulukları yerine getirirler.
- gazeteleri eve götürerek, aileleriyle birlikte ev çalışması yaparlar.
- kendi öğrenmelerini değerlendirirler.

Sosyal Bilgiler dersinin konularının gazeteyle ilişkilendirilerek işlenmesi ile birlikte derste hem öğretmen hem de öğrenci etkin olmakta ve bu sayede dersin kazanımlarına ulaşabilmektedir.

1.1.5. İlgili Araştırmalar

Öğretme ve öğrenme sürecinde gazete kullanımıyla ilgili araştırmalar özellikle yurt dışında yoğunlaşmaktadır. Bu bölümde önce yurt dışında yapılan araştırmalara, daha sonra da Türkiye’de yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Berryman’ın (1971) “Ortaokullarda Gazete: ANPA Kuruluşuna Bir Araştırma Raporu” adlı çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde günlük gazetelerin kullanımının okuma becerileri üzerindeki etkilerini belirlemektir. Beş Sosyal Bilgiler öğretmeni, üç yerel gazeteden eğitim materyalleri hazırlayarak, dördüncü ve yedinci sınıf arasında birbirine benzer biçimde gruplanmış öğrencilere on hafta boyunca 50’şer dakikalık ders vermişlerdir. Dersler, Amerikan Gazete Yayıncıları Kurumu Gazete Testi öğretim amaçlarına göre tasarlanmıştır. Çalışma sonunda okuma başarı testi, öntest, sontest ve hatırlama testi olarak uygulanmıştır. Gazete ile çalışma sonunda öğrencilerin okumada temel beceriler kazandıkları sonucuna varılmıştır.

Leblanc’ın (1980) “Gazete Kullanımının Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Karşı Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, sınıfta gazete kullanımının öğrencilerin okumaya karşı tutumlarına etki edip etmediğini belirlemektir. Çalışmaya ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinden 270 öğrenci rastgele seçilerek alınmıştır. Deney grubunda; gazeteler bir okuma materyali olarak kullanılmış, kontrol grubunda ise gazete kullanılmamıştır. Deney grubundaki öğrenciler gazeteyi haftada en az 75 dakika olmak üzere toplam dört hafta kullanmışlardır. Dört haftalık çalışmanın sonunda, deney ve kontrol grubundaki öğrencilere, okumaya karşı tutum ölçeği uygulanmıştır. İstatistiksel çözümler sonucunda, sınıfta okuma materyali olarak gazete kullanan öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere göre okumaya karşı daha olumlu bir tutum geliştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Dewell’ın (1980) “Okumada Duyuşsal Model Testi: Eğitimde Gazete Kullanımı İle İlgili Bir Çalışma” adlı çalışmasında, sınıfta gazete kullanan öğrencilerin sınıfta gazete kullanmayanlara göre okumaya karşı olumlu tutum gösterip göstermedikleri araştırılmıştır. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubuna

okuma tutum ölçeği uygulanmış ve iki grup arasında deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Sonuçta gazetenin sınıfta öğretimsel bir araç olarak kullanımının okumada güdülenmeyi artırdığı ve sınıfta ek bir metin olarak kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Maheshwari (1980) tarafından yapılan “Okuma Becerilerinden Sözcük Bilgisi ve Okumayı Anlamada İki Tipin Etkisi” adlı çalışmada gazete kullanımının okuma becerilerinden sözcük bilgisi ve okuma anlamayı artırmadaki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma 161 altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf dil öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Deney ve kontrol grubuna sözcük bilgisi ve okumayı anlama testleri öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Deney grubunda gazete kullanılarak, kontrol grubuna ise çalışma kitaplarıyla öğretim yapılmıştır. Çalışma sonunda gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundaki çalışma kitaplarıyla öğretim yapılan öğrencilere göre sözcük bilgilerinde ve okuma anlamalarında deney grubu lehine önemli farklar olduğu bulunmuştur.

Poindexter-Wilson’ın (1986) “Eğitimde Los Angeles Times Gazetesinin Pilot Uygulaması” adlı araştırmasında Los Angeles Times Gazetesi kullanımının öğretmen ve öğrenciler üzerinde etkileri araştırılmıştır. Bu çalışmada, 1985 yılında Los Angeles Birleştirilmiş Bölge Okulu, Los Angeles Times Gazetesi ile koordineli bir biçimde on hafta boyunca bir pilot program yürütmüştür. Bu programa 70 öğretmen ve 1072 öğrenci katılmıştır. Öğretmenler sınıflarında gazeteyi kullanmışlardır. On haftanın bitiminde beşinci sınıfla on ikinci sınıf arasında pilot ve pilot olmayan öğrencilere bir test uygulanmıştır. Gruplar arasındaki farklılığı ortaya koymak için okuma kavrayışı, haberlerdeki insanlar ve yerler hakkında bilgileri ve genel sözcük bilgisinden oluşan 25 soruluk bir test uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda pilot grubun pilot olmayan gruba göre daha başarılı olduğu, sınıflar arasında en çok altıncı sınıfın başarılı olduğu, Sosyal Bilgiler ve İngilizce/dil sanatları sınıflarının gazetelerden en çok yararlanan sınıflar olduğu görülmüştür.

Olson (1984) tarafından yapılan “Günlük Gazetenin İlk ve Ortaokul Öğretim Programlarında Kullanımı İle İlgili Bir Araştırma (Güncel Olaylar, Öğretim Programı

Modeli, Medya, Metodoloji)” adlı çalışma tarama modelinde bir çalışmadır. Bu çalışmada okullara ücretsiz dağıtılan bir günlük gazeteyi kullanan öğretmenlerle anket yapılmıştır. Anketten elde edilen verilere göre öğretmenler gazetenin iyi bir öğretim kaynağı olduğunu, gazeteyi daha çok kısa ünitelerde kullandıklarını, gazetenin öğrencilerde bilgi ve tutumda olumlu değişiklikler oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Cohen’in (1991) “Gazetenin Kolej Hazırlık Öğrencilerindeki Okuma ve Yazma Yeteneklerini Geliştirmesi Açısından Kullanımı” adlı araştırmanın amacı, kolej hazırlık sınıfındaki öğrencilerin okuma ve yazma yeteneklerinde gazete kullanımının etkisini araştırmaktır. Bu çalışmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmaya konu olan öğrenciler, Rockland Halk Koleji hazırlık sınıfı öğrencilerinden, iki sabah ve iki akşam grubu toplam dört grup olmak üzere 60 kişilik bir öğrenci kümesinden oluşmaktadır. Bir sabah ve bir akşam grubu deney grubu olarak, bir sabah ve bir akşam grubu da kontrol grubu olarak seçilmiştir. Deney grubuna gazete ile çalışma ortamı hazırlanırken, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çok değişkenli varyans analizi ve ki-kare testi ile çözümlenmesinden elde edilen sonuçlara göre deney ve kontrol grupları arasında okuma ve yazmada anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte, yapılan McNemar testine göre ise deney gruplarında gazete okuyan öğrencilerin toplum içerisindeki rollerinin değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Burns’in (1991) “Eğitimde Gazete Programı: Programın Amaçlar Yönünden Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında 1986-1989 yılları arasında farklı iki gazetenin katılımıyla uygulanan Newspaper in Education (Eğitimde Gazete) programı değerlendirilmiştir. Araştırma tarama modelinde yapılmış bir araştırma olup, program öğretme-öğrenme süreci, içerik ve kullanılan materyaller yönünden değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, gazetenin öğretimsel bir araç olarak etkili bir biçimde kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Lentnek’in (1997) “Öğretim Aracı Olarak Gazetelere Dönüş: Programda Gazetelerin Etkisine İlişkin 5. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma” adlı çalışmada, gazete kullanılarak yapılan öğretimin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin güncel olay bilgileri, eleştirel düşünme becerileri ve tutumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Deneysel

nitelikteki araştırmanın sonunda, gazeteye dayalı öğretim yapılan öğrencilerin gazeteye dayalı öğretim yapılmayan öğrencilere göre güncel olayları anlamada, eleştirel düşünme becerileri ve tutumlarında olumlu yönde değişiklik görölmüştür.

Cabe ve arkadaşları (1999) tarafından “Gazete Öneri Sütunlarındaki Mektupların Gelişimsel Psikolojide Örnek Olayla Öğretimi” adlı çalışmada, Kuzey Carolina Üniversitesi’nde insan gelişimi kursuna kaydolun 23-49 yaşları arasındaki 29 öğrenciden gazetelerin öneri sütunlarındaki mektupları örnek olay yöntemine göre okumaları ve mektuplardaki problemlere çözümler bulmaları istenmiştir. Çalışmanın sonunda yapılan ankette, öğrenciler gazete öneri sütunlarında yer alan mektuplardaki problemleri çözmekten zevk aldıkları ve bu belgelerin eğitimsel olarak yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

Jarman ve McClune’nın (2001), “Haberlerin Kullanımı: Fen Sınıflarında Gazete Kullanımında Ortaokul Öğretmenleri İle İlgili Bir Araştırma” adlı araştırmasında Fen sınıflarında gazete kullanan öğretmenlerle gazete kullanımının kapsamı ve doğası hakkında görüşmeler yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin birçoğunun Fen dersi öğretiminde gazete kullanımının yararına inandığı görölmüştür. Bununla birlikte, Biyologların, Kimyacı ve Fizikçilere göre gazete kullanımına daha yatkın oldukları görölmüştür.

Hicks’in (2001) “Gazetelerle Öğretim” adlı çalışması nitel bir çalışmadır. Bu araştırmada İngiltere’deki gazete ile eğitim-öğretim yapılan 11 okuldaki gözlem ve görüşme sonunda, gazetenin İngiliz Eğitim Programında Sosyal Bilgiler dersinde yararlı bir biçimde kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Munck’un (2006) “Tarih Öğretiminde Gazete ve Haber Dergilerinin Kullanımı” adlı çalışmasında, gazete ve haber dergilerinden güncel olaylar üzerine makaleler kullanılarak tarih öğretimi yapılmıştır. Çalışma üç farklı sınıftaki 90 10. sınıf öğrencisi üzerinde on hafta süreyle yapılmıştır. Deneme modeli kullanılarak gerçekleştirilen araştırmada ünitenin başında ve sonunda yapılan başarı testi sonucunda öğrencilerin vatandaşlık haklarını gazete ve haber dergilerinin sınıfta kullanılmasıyla daha iyi öğrendikleri ve bu yayınları okumaya karşı cesaretlendikleri sonucuna varılmıştır.

Kabapınar ve Baysal'ın (2004) "İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimine Yaşamın Kendisini Taşımak: Gazete Haberinin Kullanıldığı Bir Öğretimin Tasarlanması ve Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında, ilköğretim 3. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaşamla ilgili gerçek sorunları ele alan gazete haberlerini ahlâki, düşünsel ve empatik boyutları ile incelemeleri ve irdelemeleri amaçlanmıştır. Tasarlanan öğretim yaklaşımı İstanbul'daki iki ayrı ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Öğrencilerin kendilerine sunulan sosyal olaylar ile ilgili sözel ve açık uçlu yanıtları araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; ilköğretim 3. ve 5. sınıf öğrencilerinin ilk kez böyle bir öğretim içinde yer almalarına karşın, gazete temelli sosyal olayları ahlâki, düşünsel ve empatik boyutlarıyla değerlendirebildikleri ortaya konmuştur.

Kavak, Tufan ve Demirelli'nin (2006) "Fen-Teknoloji Okuryazarlığı ve İnfomal Fen Eğitimi: Gazetelerin Potansiyel Rolü" adlı araştırmasının amacı; Fen okuryazarlığında gazetelerin potansiyel etkisini araştırmaktır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından içerik analizi kullanılmıştır. Tirajı en fazla olan ve günlük olarak basılan ulusal basından beş ayrı gazete bir ay süreyle incelenmiştir. İncelemede; gazetelerde çıkan haber ve yorumlarda Fen ve Teknoloji ile ilgili haberlerin hangi sıklıkta yer aldığı, haber ve yorumlarda Fen ve Teknoloji okuryazarlığının daha çok hangi boyutlarının vurgulandığı, haber ve yorumlarda Fen ve Teknolojiye yönelik ne tür tutumların ortaya konulduğu ve daha çok hangi Fen ve Teknoloji ile ilgili kavramların yer aldığı ile ilgili sorulara yanıt aranmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS bilgisayar programında çapraz tablo ve ki kare analiziyle değerlendirilmiş; sonuçlar sıklık ve yüzdeler halinde verilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, gazetelerin, Fen ve Teknoloji okuryazarlığını destekler nitelikte haber ve yorumlara yer verdiği ama bunun yeterli olmadığı, gazetelerde çıkan haber ve yorumlarda Fen ve Teknoloji okuryazarlığının en fazla değinilen boyutunun fen-teknoloji-toplum-çevre ilişkileri ile ilgili olan boyutu olduğu, Fen ve Teknolojinin çevreye olumlu etkisinin gazetelerde az, olumsuz etkisinin daha çok yansıtıldığı ve gazetelerde en fazla canlılar ve yaşam kategorisinde yer alan kavramlara yer verildiği ortaya konmuştur.

Gazete kullanımına ilişkin yapılan araştırmalara bakıldığında, bu konudaki araştırmaların Fen, Sosyal Bilgiler, Psikoloji, Tarih ve okuma-yazma alanlarında yapıldığı, daha çok okuma-yazma alanında ve yabancı kaynaklı olduğu görülmüştür.

Gazetelerin sınıf ortamında kullanımına ilişkin Türkiye'deki çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Özellikle de Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımı ile ilgili çalışmalar yok denecek kadar azdır.

Günümüzde var olan bilgileri depolayıp istendiğinde hatırlayan bireyler yerine, edindiği bilgileri çözümleyebilen, başka alanlara aktarabilen, bu bilgileri varolan sorunların çözümünde kullanabilen bireylerin yetişmesi gerekmektedir. Geleceğin bireylerinin yalnızca ders kitaplarının kullanıldığı öğretim etkinlikleriyle toplumsal yaşama hazırlanmaya çalışılması yetersiz kalmakta, bu yaklaşım dersin amaçlarına ulaşmasını engellemektedir. Böyle bir öğretim-öğrenme sürecinde ders bir ezber dersine dönüşmekte, öğrencilere kazandırılması gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmadığı gözlenmektedir.

En eski ve en yaygın biçimde kullanılan eğitim kaynakları olan basılı materyallerden (Erden, tarihsiz, s. 175) gazeteler, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak çok sayıda araç-gerecin içerisinde sayılmaktadır. Birçok yazar (Demirel, 2007; Kısakürek ve Paykoç, 1988; Sönmez, 1997; Sözer, 1998d; Yaşar, 2008) tarafından Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılması gerekli araç-gereçler arasında gösterilen gazetelerin ne yazık ki, sınıflarda kullanımına yeterince yer verilmediği gözlemlenmektedir.

İlköğretim Sosyal Bilgiler 4. ve 5. sınıf öğretim programında gazetelerin bir eğitim ve öğretim materyali olarak kullanılması öngörülmesine karşın, 4. ve 5. sınıf ders kitaplarının öğrenciyi gazete vb. gibi kaynaklara yönlendirmede sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir (Sözer, Karaduman ve Özdemir, 2007, ss. 165-172). Buna karşılık Milli Eğitim Bakanlığı'nın gazete kullanılmasıyla ilgili 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere ek bir program çıkarması bu konuya verdiği önemin açık bir göstergesidir. Çünkü ilköğretimdeki Sosyal Bilgiler dersi; bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan, onları içinde bulunduğu toplumun etkin bir üyesi haline getiren ve onlara vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğreten en temel derslerden biridir. Bu nedenle, gazetelerin bireyin yaşadığı toplumun içinden gelen konularla dolu olması, yaşamdaki problemlerle bireyleri karşı karşıya getirmesi ve güncel olması bu aracın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinde, eğitim ortamlarının zenginleştirilmesini sağlayacak araç-gereçlerle donatılması ve bu araç-gereçlerin sınıfta etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayacak bilimsel araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın da sınıflarda gazete kullanılmasına dikkat çekmesi bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Toplumsal yaşamı sınıf ortamına taşıyan gazetelerin Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir biçimde kullanılabilmesi için bu aracın öğrencilerin başarılarına etki edip etmediğinin ve derste kullanılmasına ilişkin öğrencilerin derse olumlu ya da olumsuz tutum gösterip göstermediklerinin bilinmesinde yarar vardır. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi araştırılmaya değer bulunmakta olup, bu araştırma sözü edilen böyle bir gereksinimden kaynaklanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi”ni belirlemektir.

Bu temel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır?
2. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır?
3. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İlköğretimin insanları toplumsal yaşama hazırlama işlevine en önemli katkı, konusu insanlar ve yaşam olan Sosyal Bilgiler dersinden gelmektedir. Öğrenci ilköğretimden mezun olduktan sonra kendisini yaşamın içinde bulmakta ve yaşamla baş başa

kalmaktadır. Oysa, Sosyal Bilgiler dersinin yaşamdan kopuk, yalnızca ders kitaplarıyla işlenmeye çalışılması ile öğrencilerin yaşama yabancı bireyler haline dönüşmeleri kaçınılmazdır. Genelde öğrencilerin gözünde Sosyal Bilgiler dersi sevimsiz, sıkıcı, anlamsız ve yetişkinler dünyasına ait bilgilerin ezberlendiği bir ders görüntüsündedir. Özellikle ders kitaplarının öğüt verici oluşu, toplumsal yaşamı sınıfa taşımakta yetersiz kalması ve yaşamı olduğu gibi değil de, olması gerektiği gibi göstermesi, bu dersin öğrencileri yaşama hazırlama amacını tam olarak yerine getirmediğinin bir göstergesi olup öğrencilerin de derse karşı olumsuz tutumlara sahip olmalarına neden olmaktadır.

Günümüzde bireylerin yaşamı tanıyan, yaşamın içindeki sorunları bilen, bu sorunların üstesinden gelebilmek için çözüm yolları geliştirebilen bireyler olması beklenmektedir. Ne var ki, Sosyal Bilgiler dersinin okullarda düz anlatımla geçirilen dersler arasında olması ve öğrencileri ezbere yöneltmesi, programın öngördüğü kazanımların öğrenciler tarafından kazanılamamasına, öğrencilerin bu dersle ilgili olumsuz tutumlara sahip olmalarına ve dolayısıyla başarılarının düşmesine neden olmaktadır. Nitekim geleneksel yaklaşımla işlenen Sosyal Bilgiler dersinin bireyleri toplumsal yaşama hazırlama görevini tam olarak yapamadığı ve yetişen bireylerin yaşamdan kopuk, sorunlarla baş edemeyen bireyler haline dönüştüğü gözlenmektedir.

İşte bu noktada, Sosyal Bilgiler dersinin programın öngördüğü bilgi, beceri ve değerleri öğrenciye kazandırarak, öğrenciyi yaşamda karşılaştığı durum ve sorunlarla etkin olarak baş edebilecek biçimde yetiştirebilmesi için sınıf ortamında etkili araç-gereç ve öğretim materyallerinin kullanılmasına ihtiyaç vardır. Toplumsal yaşamın kendisini sınıfa taşıyan gazetelerin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini sınavan bu araştırmanın öğretimin etkililiğini artıracığı umulmaktadır. Bu sayede öğrenci gazete okuyacak, gazete okumayı alışkanlık haline getirecek, eve gazete alınmasını sağlayarak, ailesinin de gazete okumasını destekleyerek dersin hedeflediği düşünen, soran, eleştiren, problem çözme becerisine sahip, çevresinde gelişen olaylara duyarlı bireyler olacaktır. Bu sayede öğrencilerin medya okuryazarlıkları da artırılmış olacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Sosyal Bilgiler öğretim programında kısmen gazeteye yer verirken, 2008-2009 öğretim yılından itibaren gazetenin sınıflarda etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayacak ek programı uygulamaya koyarak, dikkatleri gazeteye çekmesi bu araştırmayı daha önemli hale

getirmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye’de Sosyal Bilgiler dersinde ilk kez gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve tutumlarına etkisini karma yöntemle belirlemesi de bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlar şunlardır:

1. Araştırmaya katılan denekler araştırmada uygulanan ölçme araçlarını içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Ölçme araçlarının kapsam geçerliğinin belirlenmesinde uzman görüşleri yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” üniteleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen bulgular, 2007-2008 öğretim yılının güz döneminde Namık Kemal İlköğretim Okulu 4-A ve 4-C sınıflarına devam eden öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Araştırmada kullanılan gazete materyalleri basılı gazetelerle sınırlıdır.
4. Bu derste gazete görsel ve metinsel bilgi kaynağı olarak ele alınmıştır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilimler: Günümüzde ve geçmişte toplumsal yaşam içinde insanın insanla, çevresiyle ve kurumlarla ilişkilerini inceleyen birçok disiplin (Erden, tarihsiz, s. 34).

Sosyal Bilgiler: Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı (Doğanay, 2002, ss. 16-46).

Tutum: Genelde bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi (Oppenheim, 1996).

Araç: Genelde mekanik nitelikte yardımcı olup, gereci sunmada vazgeçilmez öge (Yaşar, 2008, ss. 121-142).

Gereç: Daha çok, yazılı, basılı nitelikte olan, araç kaynağın vazgeçilmez ögesi (Yaşar, 2008, ss. 121-142).

Gazete: Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu ya da yorumsuz, her gün ya da belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın (TDK, 2008).

Geleneksel öğretim: Gazete kullanılmadan, yapılandırmacılığa dayalı olarak yapılan öğretim.

1.7. Kısaltmalar

NCSS (National Council for Social Studies) : Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

NIE (Newspaper in Education) : Eğitimde Gazete

WAN (World Association of Newspapers) : Dünya Gazete Derneği

2.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, denekler, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

“Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini” sınınamaya yönelik olan bu çalışmada verilerin toplanmasında nicel ve nitel veri toplama yöntemleri birlikte kullanılarak karma yöntem uygulanmıştır. Karma yöntemde veriler; nitel ve nicel çalışmadaki veri toplama yöntemlerinin birleştirilmesiyle toplanır. Karma yöntem, iki aşamalı desen, baskın-daha az baskın desen ve karma araştırma deseni olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu çalışmada baskın-daha az baskın desen kullanılmıştır. Baskın-daha az baskın desende; nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden birisi temel alınırken çalışmanın küçük bir boyutunda da diğer desen yer almaktadır (Creswell, 1994, ss. 177-187). Bu çalışmada nicel yöntem baskınken, nitel yöntem daha az baskındır. Bu desenin seçilme nedeni, çalışmanın amacının nicel yöntemle uygun olması ve nitel yöntemle desteklenmesinin gerekliliğidir.

Araştırmanın nicel boyutu, deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu modele” göre desenlenerek gerçekleştirilmiştir. Öntest-sontest kontrol gruplu modelde biri deney, diğeri de kontrol grubu olmak üzere yansız atama yöntemiyle iki grup oluşturulmuş, iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunu gazete kullanılarak yapılan öğretimden sonra deney grubundaki öğrencilerin gazete kullanımı konusundaki görüşlerini almak üzere yapılan görüşme oluşturmaktadır. Nitel çalışmada görüşme çeşitleri farklı sınıflara ayrılmaktadır. Bu sınıflamalardan biri ve genelde kabul göreni; yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme biçimindeki sınıflamadır. Bu çalışmanın verileri görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler arasında yer alan görüşme yarı yapılandırılmış görüşmedir (Karasar, 2007, s. 168).

2.2. Denekler

Bu araştırmanın deneklerini, 2007-2008 öğretim yılının güz döneminde Eskişehir Merkez Namık Kemal İlköğretim Okulu'na devam eden 4-A ve 4-C sınıflarındaki öğrenciler oluşturmuştur. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde, yansız atama yöntemi benimsenmiş ve bu amaçla iki sınıf arasında kura çekilmiştir. Çekilen kura sonunda, 4-C sınıfı deney grubu, 4-A sınıfı da kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu olan 4-C sınıfında 33 öğrenci, kontrol grubu olan 4-A sınıfında 35 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmanın yapılacağı sınıf olarak dördüncü sınıfların seçilmesinin nedeni, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersiyle dördüncü sınıfta ilk kez karşılaşılıyor olmaları, dolayısıyla Sosyal Bilgiler dersine yönelik herhangi bir olumlu ya da olumsuz tutuma sahip olmamalarıdır. Araştırmaya ilişkin uygulamanın Eskişehir Namık Kemal İlköğretim Okulu'nda yapılmasının nedeni ise, araştırmacının aynı kurumda çalışıyor olmasından dolayı araştırma için gerekli koşulların daha iyi ve daha kolay sağlanabileceği düşüncesinin etkili olmasıdır.

2.2.1. Denkleştirme

Araştırma kapsamına giren deneklerin denkleştirilmesinde, öğrencilerin araştırma kapsamına giren ünitelerin başarı testlerinden aldıkları öntest puanları ve kişisel bilgi formu sonucunda elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Deneklerin başarı testlerinden aldıkları öntest puanları ve kişisel bilgi formuyla belirlenen özellikleri göz önünde bulundurularak birinde 33, diğerinde 35 öğrencinin bulunduğu her iki sınıftan 26'şar öğrenci olmak üzere toplam 52 öğrenci denkleştirilmiştir.

Denkleştirmenin ilk basamağında, denekler başarı testlerinden aldıkları öntest puanlarına göre denkleştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, öğrencilerin başarı testlerinden aldıkları öntest puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Sonra, puanları büyükten küçüğe doğru sıralanan öğrenciler sahip oldukları puanlara göre çeşitli gruplara ayrılmışlardır. Daha sonra da, her iki sınıftaki aynı puan grupları içerisinde puanları birbirine çok yakın bulunan öğrenciler tek tek eşleştirilmeye

çalışılmıştır. Sahip olduğu öntest puanı bakımından dengi bulunmayan öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Deneklerin Sosyal Bilgiler dersi başarı testlerinden aldıkları öntest puanlarına ilişkin veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumu

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	T Değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Anlamlık Düzeyi (P)
Deney Grubu	26	50.96	14.48	0.118	25	>0.05
Kontrol Grubu	26	50.92	14.72			

t tablo = 2.06

Tablo 5'te görüldüğü gibi, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında deney grubu lehine 0.04 puanlık bir fark söz konusudur. Bu farkın istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = 0.118$ değeri bulunmuştur. Bu değer 25 serbestlik derecesindeki 2.06 değerinin oldukça altındadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bir başka deyişle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Denkleştirmenin ikinci basamağında, öğrencilere uygulanan kişisel bilgi formuna göre öğrenciler denkleştirilmeye çalışılmıştır. Sahip olduğu kişisel özellik bakımından dengi bulunmayan öğrenciler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Denkleştirilen deneklerin kişisel bilgi formu ile belirlenen özelliklere göre durumları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Gruplardaki Deneklerin Özellikleri

Özellik	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Cinsiyet				
Kız	14	53.8	14	53.8
Erkek	12	46.2	12	46.2
Toplam	26	100	26	100
Annenin Öğrenim Durumu				
Okuma - Yazma bilmiyor	1	3.9	-	-
Okur - Yazar	-	-	-	-
İlkokul mezunu	17	65.4	18	69.2
Ortaokul mezunu	2	7.7	1	3.9
Lise mezunu	3	11.5	4	15.4
Fakülte ya da Yüksekokul mezunu	3	11.5	3	11.5
Toplam	26	100	26	100
Babanın Öğrenim Durumu				
Okuma - Yazma bilmiyor	-	-	-	-
Okur - Yazar	-	-	-	-
İlkokul mezunu	14	53.9	13	50.0
Ortaokul mezunu	2	7.7	3	11.6
Lise mezunu	5	19.2	5	19.2
Fakülte ya da Yüksekokul mezunu	5	19.2	5	19.2
Toplam	26	100	26	100
Ortalama Aylık Gelir				
250 YTL ve aşağısı	-	-	-	-
251-500 YTL	8	30.8	8	30.8
501-750 YTL	5	19.2	3	11.5
751-1000 YTL	7	26.9	8	30.8
1001 YTL ve yukarısı	6	23.1	7	26.9
Toplam	26	100	26	100
Özel Dershanelerden ya da Öğretmenlerden Özel Ders Alıp Almama				
Evet	4	15.4	4	15.4
Hayır	22	84.6	22	84.6
Toplam	26	100	26	100
Haftalık Sosyal Bilgiler Dersine Çalışma Süresi				
Hiç	-	-	-	-
1 saat	11	42.3	11	42.3
2 saat ve daha fazla	15	57.7	15	57.7
Toplam	26	100	26	100
Eve Günlük Gazete Girme Sıklığı				
Her gün	3	11.5	3	11.5
Haftada bir defa	6	23.1	6	23.1
Haftada birkaç defa	15	57.7	15	57.7
Hiç	2	7.7	2	7.7
Toplam	26	100	26	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, gruplardaki denekler cinsiyet, herhangi bir özel dersane ya da öğretmenden özel Sosyal Bilgiler dersi alıp almama, okul dışında haftalık Sosyal Bilgiler dersine çalışma süresi ve eve günlük gazete girme sıklığı durumlarına göre eşit sayı ve orandadır. Denekler, annenin ve babanın öğrenim durumu ve ortalama aylık gelir durumlarına göre de benzerlik göstermektedir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırmanın kuramsal boyutu için konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve konu uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Araştırma probleminin çözümü için; öğrencilerin denkleştirilmesinde kişisel bilgi formu, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik tutum ölçeği, öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için başarı testleri, gazete kullanılarak hazırlanmış materyaller, gazeteler, ders planları ve öğretimden sonra öğrenci görüşlerini almak üzere hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan başarı testleri, kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu, ders materyalleri ve ders planları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Deney ve kontrol gruplarında yer alan deneklerin denkleştirilmesinde kullanılmak üzere yedi sorudan oluşan kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formu önce taslak olarak hazırlanmış; hazırlanan taslak uzman grubu içinde tartışılmış, getirilen öneriler ışığında forma son biçimi verilmiştir (EK 3).

2.3.2. Başarı Testleri

Bu araştırma ile Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi sınanmak istendiği için programın kazanımları doğrultusunda “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” ünitelerinde öğrencilerin başarılarını ölçmeye yönelik her bir

üniteye ilişkin 25'er soruluk (EK 12-13-14-15) dört seçenekli çoktan seçmeli başarı testleri hazırlanmıştır.

Başarı testleri hazırlanırken bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında sorular yazılmasına dikkat edilmiştir. Bunun için programdaki kazanımlar dikkate alınarak belirtke tablosu hazırlanmıştır (EK 8-9-10-11).

Testlerin kapsam geçerliğinin sağlanması için testteki soruların tüm konu içeriğini örneklemesine ve kapsadığı soruların her birinin ölçmek istediği davranışı en iyi derecede ölçmesine (Tekin, 2003, s. 45) özen gösterilmiş ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaçla testler konu uzmanlarının ve öğretmenlerin görüşlerine sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Testlerin güvenilirliği için ise, başarı testleri örneklem grubuna benzer bir gruba uygulanmış ve testler iki eş değer yarıya bölünerek öğrencilerin testin iki yarısından aldıkları puanlar arasındaki korelasyon aşağıdaki formülle hesaplanmıştır.

$$r_{0e} = \frac{\sum XY - \frac{(\sum X) \cdot (\sum Y)}{N}}{\sqrt{\left[\sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{N} \right] \left[\sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{N} \right]}}$$

Bu korelasyondan hareketle Spearman-Brown formülünden yararlanarak testin bütünüünün güvenilirliği hesaplanmıştır (Tekin, 2003, s. 61).

$$r_{xx} = \frac{2r_{0e}}{1 + r_{0e}}$$

r_{0e} = yarı testin güvenilirliği

r_{xx} = testin bütünüünün güvenilirliği

Uygulama sonuçlarının yukarıdaki formüllere aktarılması ile “Kendimi Tanıyorum” ünitesinin başarı testinin güvenilirlik katsayısı .82, “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinin

başarı testinin güvenilirlik katsayısı .82, “Yaşadığımız Yer” ünitesinin başarı testinin güvenilirlik katsayısı .84 ve “Üretimden Tüketime” ünitesinin başarı testinin güvenilirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Bulunan değerler, testlerin güvenilirliği için yeterli görülmüştür.

2.3.3. Tutum Ölçeği

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Deveci ve Güven'in (2002) geliştirdikleri “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” (EK 2) uygulanmıştır. “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” 31 maddeden ve beşli derecelendirme ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçek, ölçek maddelerini belirleme, deneme ölçeğini hazırlama, ölçeği uygulama, güvenilirlik ve geçerliliği belirleme olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Maddeleri belirleme aşamasında, tutum ölçeği geliştirme aşamaları ile ilgili kaynaklardan ve 100 kişilik dördüncü sınıf öğrencisine yazdırılan Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kompozisyondan yararlanılmıştır. Deneme ölçeğini hazırlama aşamasında, tutum ifadelerine ölçek biçimi verilmiştir. Hazırlanan 39 tutum ifadesi alanla ilgili 20 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların kontrolü sonucu madde sayısı azaltılıp 35 maddeden oluşan denemelik ölçek hazırlanmıştır. Ölçeği uygulama aşamasında, ölçek 220 dördüncü sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Güvenirlik ve geçerliği belirleme aşamasında, iç tutarlılık sınaması yapılmış, Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .86 bulunmuştur. Kapsam geçerliği için 20 uzmanla yapılan çalışma yeterli görülmüştür. Yapı geçerliği için faktör analizi yapılmış, temel bileşenler çözümlemesi ve Varimax tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonunda, özdeğeri 1.00'den büyük olan on bir faktör ortaya çıkmıştır. Faktör sayısının çok çıkması nedeniyle bu sayının azaltılıp azaltılamayacağını yoklamak için Cattell'in “scree” sınaması yapılmıştır. “Scree” sınaması sonucunda faktör sayısı altıya indirilmiştir. Altı faktörün özdeğerleri 4.65, 2.86, 2.50, 2.47, 2.03, 1.77'dir. Altı faktörün tümü toplam varyansın %46.5'ini açıklamaktadır. Maddelerin altı faktöre dağılmasını sağlayacak biçimde Varimax rotasyonu yeniden yapılmıştır. Deneme ölçeğinde yer alan 35 maddeye ilişkin faktör yükleri .35 ile .72 arasında değişmektedir. Birden çok faktörde yer alan bir maddenin faktörlerden birindeki yük değerinden en az .1 değerinden daha büyük olmaması nedeniyle dört maddeye ölçekte yer verilmemiş ve ölçek 31 maddeden oluşmuştur. Ölçekteki birinci faktördeki on madde, Sosyal Bilgiler dersinin önemine

ilişkin tutumları yansıtmaktadır. İkinci faktördeki beş madde, Sosyal Bilgiler dersinin ilgi çekiciliğiyle, üçüncü faktördeki beş madde, Sosyal Bilgiler dersinin programdaki yeri, dördüncü faktördeki dört madde, Sosyal Bilgiler dersinin içeriğiyle ilgilidir. Ölçekteki beşinci faktördeki beş madde, Sosyal Bilgiler dersinin içeriğine ilgi duymayı ve altıncı faktördeki iki madde, Sosyal Bilgiler dersinde gerçekleştirilen etkinlikleri içermektedir.

2.3.4. Gazete Kullanımına İlişkin Öğrenme Materyalleri

Gazete kullanımına ilişkin materyallerin geliştirilmesi sürecinde önce, Sosyal Bilgiler 4. sınıf “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” ünitelerinin kazanımları belirlenmiş (EK 4-5-6-7), daha sonra bu kazanımların öğrencilere kazandırılması için işlenecek derslerin planları ve dersler sırasında kullanılacak olan gazete kullanımına ilişkin materyaller hazırlanmıştır. Gazete kullanımına ilişkin materyallerin hazırlanmasında, materyallerin 4. sınıf Sosyal Bilgiler programının kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte ve öğrenci düzeyine uygun olmasına özen gösterilmiştir.

Gazete kullanımı materyallerinde, kazanımlarla ilişkili gazete kupürleri kullanılarak, çeşitli etkinliklerle dersler işlenmiştir. Bu etkinlikler; “Kendimi Tanıyorum” ünitesinde; fiziksel özelliklerimi tanıyorum, çalışan kahramanlar, kimlik belgemi tanıyorum, nüfus cüzdanım kayboldu, soy ağacımı oluşturuyorum, duygularımı öğreniyorum, duygu ve düşüncelerim, suçlu biri olsaydım kendimi nasıl hissederdim, yaşamımdaki önemli günlerim, engelli kişilerle ilgili haber yazıyorum ve onlar da var adlı etkinliklerdir.

“Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinde; aile tarihimi öğreniyorum, gazilerimize mektup yazıyorum, Türk mutfağını öğreniyorum, düğüne gidiyoruz, yöresel kıyafetleri öğreniyorum, halk oyunlarını öğreniyorum, askerle ilgili haber yazıyorum, kültürümüzü inceliyorum, geçmişteki oyunları öğreniyorum, Atatürk’ün hayatını öğreniyorum, Milli Mücadeleyi öğreniyorum, Türk kadını, Cumhuriyetin ilk günü gazetesini inceliyorum, Cumhuriyetin kuruluşu, Atatürk’ün ardından ve Cumhuriyet Bayramı etkinlikleridir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinde; yönleri öğreniyorum, krokiyi öğreniyorum, hava durumunu öğreniyorum, hava olaylarını öğreniyorum, hava olayları ile ilgili bülten

tahtası hazırlıyorum, hava ve canlılar, hava durumu ve meslekler, doğal ve beşeri öğeleri öğreniyorum, doğal ve beşeri öğelerle ilgili bülten tahtası hazırlıyorum, hava olayları ile ilgili makale yazıyorum, doğal afetleri inceliyorum, doğal afetlerle ilgili makale yazıyorum ve doğal afetlerle ilgili makale okuyorum etkinlikleridir.

“Üretimden Tüketime” ünitesinde; ihtiyaç ve istekle ilgili bülten tahtası hazırlıyorum, ihtiyaç ve isteklere göre bütçe hazırlıyorum, bilinçli tüketici ile ilgili makale okuyorum, bilinçli tüketici ile ilgili makale yazıyorum, mesleklerle ilgili makale okuyorum, hastaneler neden vardır?, istediğim bir meslekle ilgili bir iş ilânı yazıyorum, reklâmları inceliyorum, alışveriş çılgınlığı, para ve tasarrufla ilgili bülten tahtası hazırlıyorum, TSE damgası, Türk malı ve geri dönüşüm işareti arıyorum ve güncel bir olay oyunu etkinlikleridir.

Ders planları ve gazete kullanımına ilişkin materyallerin hazırlanması sürecinde, alan uzmanlarından ve sınıf öğretmenlerinden görüşler alınmış, bu görüşler doğrultusunda planlar ve materyaller hazırlanmıştır (EK 18-19-20-21).

2.3.5. Gazete Kullanımına İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Öğrencilerin gazete kullanımına ilişkin görüşlerini almak amacıyla bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken, soruların oluşturulmasında soruların kolay anlaşılabilir olmasına, soruların açık uçlu olmasına, odaklı soru olmasına, yönlendirmekten kaçınmaya, çok boyutlu sorular sormamaya ve soruları mantıklı bir biçimde düzenlemeye dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 128).

Görüşme formu hazırlandıktan sonra bir öğrenci ile ön görüşme yapılarak, öğrencinin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar çözümlenerek yanıtların dökümü yapılmıştır. Görüşmede öğrencinin anlayamadığı soru maddeleri değiştirilerek, anlaşılmayan sorular yeniden ifade edilmiştir. Ön görüşme yapılan öğrenci araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Görüşme formunun içerik geçerliği için, formu alan uzmanları incelemiş, gerekli düzeltmelerin yapılması ile forma son biçimi verilmiştir. Görüşme formunun ön yüzünde görüşme formu onayı, diğer yüzünde görüşme soruları yer almaktadır.

Görüşme formundaki sorular aşağıda yer almaktadır.

1. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsunuz?
2. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinlikler bu dersi sevmene nasıl katkı sağladı?
3. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinliklerde ne tür güçlüklerle karşılaştın?
4. Gazete kullanılarak yapılan etkinliklerden sonra gazeteden daha fazla yararlanma konusunda neler düşünüyorsunuz?

Deney grubunda yer alan 26 öğrenciyle görüşme yapmak için çalışma grubundan örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Nitel araştırmada amaç genelleme değil, bütüncül bir resim elde etmektir. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırmada örneklem alınırken temel alınan ölçüt, araştırmacı tarafından belirlenmiş olup, deney grubundaki öğrencilerin başarı testlerinden aldıkları sınav puanlarıdır. Buna göre başarı testi sınav puanı 0-44 arasında olan öğrenci olmadığından, başarı testi sınav puanı 45-54 arası olanlardan üç öğrenci, 55-69 arası olanlardan üç öğrenci, 70-84 arası olanlardan üç öğrenci ve 85-100 arası olanlardan üç öğrenci olmak üzere toplam 12 öğrenci örnekleme alınmıştır. Öğrencilerle görüşme yapılmadan önce “Görüşme Onay Formu” (EK 26) öğrencilere, “Veli Onay Formu” (EK 27) öğrenci velilerine imzalatılarak, görüşme için izin alınmış ve görüşmeler yapılmıştır.

2.3.6. Denel İşlem

Veri toplama araçlarının öğrenciler üzerindeki etkisini, araçların araştırmanın amacına hizmet etme, açık ve anlaşılır olma düzeyini belirlemek amacıyla 16 Eylül 2006 - 26 Ocak 2007 tarihleri arası Eskişehir Merkez Namık Kemal İlköğretim Okulu'nun 4-A sınıfında pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama bir başka araştırmacı tarafından izlenmiş, gözlem formu (EK 17) doldurularak pilot uygulamaya ilişkin veri

sağlanmaya çalışılmıştır. Pilot uygulamanın ardından araştırma materyallerine son biçimi verilmiştir.

Veri toplama araçlarının hazırlanması ve ilgili makamdan izin alınmasından (EK 1) sonra Eskişehir Merkez Namık Kemal İlköğretim Okulu'ndaki 4-A ve 4-C sınıfları arasında deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere, Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla bir araştırmanın planlandığı ve kendilerinin de bu araştırmanın denekleri olarak seçildiği açıklanmıştır. Daha sonra her iki gruba “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” ünitelerinin toplam 100 soruluk başarı testi deney grubunda gazete kullanılarak yapılan öğretim başlamadan öntest olarak uygulanmıştır. Yine öntest olarak Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği uygulanarak öğrencilerin tutum ölçeği öntest puanları hesaplanmıştır (EK 24).

Öntestten sonra öğretim uygulamasına geçilerek, haftada üç ders saatinden 18 hafta süreli olmak üzere toplam 52 saat öğretim uygulaması yapılmıştır. Öğretim uygulaması, 13 Eylül 2007-26 Ocak 2008 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Ders, deney grubunda araştırmacı tarafından gazete kullanılarak, kontrol grubuna ise yine araştırmacı tarafından gazete kullanılmadan işlenmiştir. Üniteler sonunda, ünite başarı testleri sontest olarak uygulanmıştır. Araştırma kapsamına dört ünite alındığından ünitelerin başarı testlerinin öntest uygulamaları dönem başında yapıp, her öğrencinin öntest puanları hesaplanmıştır (EK 22). Ünitelerin sontest uygulamaları da her ünite sonunda yapılmış, istatistiksel çözümler sırasında öğrencilerin “Kendimi Tanıyorum” ünitesinden aldıkları sontest puanları, “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinden aldıkları sontest puanları, “Yaşadığımız Yer” ünitesinden aldıkları sontest puanları ve “Üretimden Tüketime” ünitesinden aldıkları sontest puanları toplanarak tek bir sontest puanı elde edilmiştir (EK 23). Tüm bu uygulamalardan sonra tutum ölçeği sontest olarak uygulanmıştır (EK 25).

Gazete kullanımı ile öğretim uygulaması ise şöyle gerçekleştirilmiştir.

Deney grubundaki öğretim hazırlanan yönerge (EK 16) doğrultusunda yürütülmüştür. Buna göre araştırmacı tarafından dersin başında dersin kazanımları ve konusu

belirtildikten sonra dersin konularının gazete ile ilişkilendirilerek işleneceği açıklanmıştır. Öğrencilerden gazeteleri tarayarak ders konuları ile ilgili haberleri bulmaları, sınıfa gazete getirmeleri, öğrencilerin ya da öğretmenin sınıfa getirmiş oldukları haber konularını bülten tahtasına asmaları sağlanmıştır. Öğrencilere derste gazeteyi keşfetmeleri için serbest okuma zamanları ayrılmış ve okuduklarını birbirleriyle tartışmaları için olanak verilerek, okuduklarını paylaşmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin dersin bir konusuyla ilgili gazete haberi yazmaları, dersin konuları ile ilgili gazete resimleri toplamaları, öğrencilerden öğretmenin gazetelerden haber, resim, karikatür, ilân ve gazete haritalarını kullanarak hazırladığı materyalleri doldurmaları ve bununla ilgili düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Ayrıca, öğrencilerden haber defteri oluşturmaları istenmiştir. Grupla çalışılacak etkinliklerde öğrencilerin gruplara ayrılarak işbirliği içinde çalışmaları, çalışmalarını sınıfa sunmaları, sınıfın soru sorması ve öğrencilerin derse etkin katılımları desteklenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin ev ödevlerini gazetelerden yararlanarak yapmaları ve aileleri ile birlikte gazete okumaları için gazete ev çalışmaları verilmiştir.

Sınıfın fiziksel koşullarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenmesine özen gösterilmiştir. Öğrencilerin birbirlerini, öğretmeni ve sınıf içine getirilen materyalleri rahatça görebilecek ve sınıf içi etkileşimi sağlayabilecek yerleşim düzeni yapılmıştır. Özellikle grup çalışmalarında öğrencilerin rahatça çalışabilmeleri, araç-gereç alışverişi yapabilmeleri için küme biçiminde oturma düzeni tercih edilmiştir. Temiz, aydınlık, havalandırılmış bir sınıf ortamı içinde hem öğrencilerin hem de öğretmenin rahat hareket edebileceği alanlar oluşturulmuştur.

Deney grubundaki öğrenciler öğrenme sürecine etkin biçimde katılmışlar, grup çalışmaları yaparak etkinlikleri gerçekleştirmişlerdir. Öğrenciler herhangi bir sorunla karşılaştıklarında araştırmacı ile konuşarak sorunu çözmüşlerdir.

Deney grubunda araştırmacı, düzenleyicilik, planlayıcılık ve rehberlik rollerini yerine getirmiştir. Düzenleyicilik rolünün gereği olarak araştırmacı bülten tahtası hazırlamış, gazeteleri kullanarak ders konuları ile ilgili materyaller dağıtmış, yönergeler vermiş ve öğrenme olayına etkin katılımları için öğrencileri güdülemiştir. Planlayıcılık rolünün

gereği olarak araştırmacı, ders planları hazırlayarak dersin amacına uygun bir biçimde işlenmesini planlamıştır. Araştırmacı rehberlik rolünün gereği olarak da öğrencilere her konuda yardımcı olmuş, öğrencilerle birlikte öğretme-öğrenme etkinliklerine katılarak onların öğrenmelerini kolaylaştırmıştır.

Deney grubunda gazete kullanılarak yapılan öğretimin yönergeye göre yapılıp yapılmadığı bir başka araştırmacı tarafından izlenmiş, uygulama kapsamındaki bir ders video kamera ile kaydedilmiştir. Doldurulan gözlem formu (EK 17) raporlarının ve video kamera kaydının değerlendirilmesi sonucunda, uygulamanın belirlenen ilkeler doğrultusunda gerçekleştirildiği görülmüştür.

Aşağıda sınıfta gazete kullanılması ile ilgili bir örnek uygulama verilmiştir.

“Yaşadığımız Yer” ünitesinin “Hava Nasıl Olacak?” konusunun “Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını, resimli grafiklere aktarır” kazanımına yönelik bir ders gazete kullanılarak işlenmiştir. Öncelikle öğretmen öğrencilerden birisini yanına çağırarak “Neden bu kıyafeti giydin? Bu kıyafeti giymeye karar verirken neleri dikkate aldın” diye sorarak öğrencilerin dikkatini hava durumuna çeker. Daha sonra, “Bugün derste işleyeceğimiz konuları iyi öğrenirseniz, hava durumuna göre hareket edip, ona göre davranırsınız” diyerek öğrencileri güdüler. Öğretmen “Bugün hava durumundaki sembollerin ne anlama geldiğini öğrenip, resimli grafik oluşturacağız” diyerek konuyu gözden geçirir. Daha sonra, öğrencilere yönelerek “Çocuklar sizlerden hava olayları ile ilgili gazete resimleri ve yazıları istemiştim. Kimler getirdi acaba?” diye sorar. Öğrencilerin getirmiş oldukları hava olaylarına ait gazete resim ve haberler öğretmenle birlikte bülten tahtasına asılır. Öğretmen bülten tahtasına astığı hava olaylarını öğrencilere sorarak, hava olaylarını açıklar. Öğretmen “Bu hava olaylarının bir yerde gösterdiği kısa süreli duruma hava durumu denir.” der. Öğretmen öğrencilerden getirdikleri günlük gazeteleri açarak oradaki Türkiye hava durumu haritasını bulmalarını ister. Öğretmen öğrencilere, “Bu hava durumunda neler dikkatinizi çekiyor” sorusunu yöneltir ve bülten tahtasına asılan hava olaylarını göstererek “Çocuklar bu hava olayları hava durumu haritasında bir sembolle gösterilir.” der. Daha sonra öğrencilere etkinlik yapraklarını dağıtır. Etkinlik yapraklarının önyüzünde öğretmen tarafından yapıştırılmış bir Türkiye hava durumu haritası yer

almaktadır. Altında da öğrencilerin doldurmaları için boş bir resimli grafik verilmiştir. Öğrenciler etkinlik yaprağının önyüzünü öğretmen rehberliğinde hava durumu haritasına bakarak resimli grafiği doldururlar. Öğretmen sıraların arasında dolaşarak yardıma ihtiyaç duyan öğrencilere yardım eder. Etkinlik yapraklarının arka yüzüne ise öğrencilerin getirmiş oldukları gazetelerdeki hava durumu haritalarını öğrencilerden yapıştırmalarını ve yine boş olarak verilen resimli grafiği doldurmalarını ister. Resimli grafiğin doldurulmasında sembollerin daha anlaşılır görünebilmesi için öğrencilerin renkli kalem kullanmalarına özen gösterir. Öğretmen “Bugün günlük yaşamımızda çok sık karşılaştığımız hava durumuyla ilgili bilgiler öğrendik. Bundan sonra siz de gazetelerde ya da televizyonda gördüğünüz hava durumu sembollerini tanıyabilir, o yerin hava durumu hakkında bilgi sahibi olabilirsiniz” der. Öğretmen daha önceden gazetelerden keserek oluşturduğu Türkiye hava durumu haritalarını tahtaya asarak öğrencilerden şehirlerin hava durumlarını söylemelerini isteyerek onların öğrenmelerini değerlendirir. Öğretmen öğrencilere “Eve gidince eski gazeteleri tarayıp, bulduğunuz hava durumu haritasını haber defterlerinize yapıştırıp, resimli grafik oluşturun” der ve dersi bitirir.

Kontrol grubunda ise ders 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında belirtildiği biçimde yapılandırıcılığa dayalı olarak işlenmiştir. Kontrol grubunda ders, sorularla konulara giriş yapılması, öğrencilerin konuyla ilgili bilgilerini harekete geçirmek için onların konuşturulması, konuyla ilgili öğretmen kılavuz kitabındaki bilgilerin öğrencilerle paylaşılması, öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin yapılması, öğrenci ders kitabındaki açıklamaların öğrenciler tarafından incelenmesi, anekdotların öğrenciler tarafından okunması, konunun özelliğine göre beyin fırtınası, CD dinleme, drama, grup çalışması, pandomim, rol oynama, gezi düzenleme, rapor yazma, görüşme yapma, kompozisyon yazma, araştırma yapma ve hikâye yazma etkinliklerinin yapılması biçiminde işlenmiştir. Bu grupta ders işlenirken gazete kullanılmamıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın nicel verileri; kullanılan ölçme araçları ile toplandıktan sonra, kodlanmadan önce kontrol edilip, bu kontrol sonucu elde edilen bilgiler, bilgi formlarına işlenerek bilgisayara aktarılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanları elde edildikten sonra, grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmış, gruplararası karşılaştırmalarda t testinden yararlanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak .05 güven düzeyi benimsenmiştir. Araştırmanın istatistiksel çözümlerinde SPSS paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde ise; deney grubundan seçilen öğrencilerle görüşme sonunda elde edilen veriler nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde çözümlenmiştir. Nitel araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise betimsel çözümlene tekniği kullanılmıştır. Betimsel çözümlenmede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlenmede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 224). Yıldırım ve Şimşek (2006, s. 224)'e göre betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Öncelikle betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulur, tematik çerçeveye göre veriler işlenir, bulgular tanımlanır ve bulgular yorumlanır.

Betimsel analiz için çerçeve oluşturmada verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiştir. Bu aşamada görüşme kayıtlarının dökümü yapılarak, her öğrenci için ayrı bir görüşme dökümü formu kullanılmıştır. Bilgisayardan alınan görüşme dökümü formlarından iki tanesi yansız atama yöntemiyle seçilerek, bir uzmandan ses kayıt cihazındaki kayıtlarla görüşme dökümü formunu karşılaştırması istenmiştir. Bu aşamada görüşme dökümü formlarına satır ve sayfa numarası da verilmiştir. Bu işlemde sonra, her bir öğrenciyle yapılan görüşme formundaki her bir soruya verilen yanıtlar ilgili soru altında toplanmıştır.

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında, oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunmuş ve düzenlenmiştir. Görüşme soruları tek tek alınarak, her soru için verilen tüm yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır. Bu değerlendirme sonucunda "Görüşme Kodlama Anahtarı" hazırlanmıştır. Araştırmacı ve uzmanın görüşme kodlama anahtarlarına yaptıkları işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek

amacıyla her sorunun yanıtı tek tek incelenerek, karşılaştırılmış ve görüşme kodlama anahtarına son biçimi verilmiştir (EK 28). Bu anahtar, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yaparken hem araştırmacıya hem de uzmana kolaylık sağlamaktadır. Araştırmanın güvenilirliğinin gerçekleştirilmesi amacıyla görüşme kodlama anahtarı 12 öğrenci için boş olarak çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve alandan bir uzman, birbirlerinden bağımsız olarak görüşme döküm formlarını okuyarak, ilgili görüşme kodlama anahtarındaki her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneği işaretlemiştir. Görüşme kodlama anahtarına işaretlemeler yapılırken, uzman, öğrencinin yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa, kendi anladığı biçimiyle yeni bir seçenek oluşturmuştur. Bu işlemde sonra, uzmanın değerlendirmesi ve araştırmacının değerlendirmesi ile ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ile uzman ilgili sorunun aynı yanıt seçeneğini işaretlemişlerse görüş birliği, farklı seçenekleri işaretlemişlerse görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması, Miles ve Huberman (1994, s. 64)’nın aşağıdaki formülü ile hesaplanmıştır.

Na (Görüş Birliği)

$$P (\text{Uzlaşma Yüzdesi}) = \frac{Na (\text{Görüş Birliği})}{Na (\text{Görüş Birliği}) + Nd (\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$$

Tablo 7’de görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri, güvenilirliği yüksek olan sorudan en düşük olan soruya doğru sıralı olarak verilmiştir.

Tablo 7. Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 2	100
Soru 3	100
Soru 1	97.40
Soru 4	93.75

Görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında, Tablo 7'ye göre, birinci sorunun güvenilirlik yüzdesi %97.40, ikinci sorunun güvenilirlik yüzdesi %100, üçüncü sorunun güvenilirlik yüzdesi %100, dördüncü sorunun güvenilirlik yüzdesi %93.75'dir. Öğrenci görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik ortalaması % 97.78'dir.

Bulguların tanımlanması aşamasında, düzenlenen veriler tanımlanarak, daha kolay, anlaşılır, kolay okunabilir bir duruma getirilmiş, elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans hesapları yapılmıştır. Doğrudan yapılan alıntılarda öğrencilerin gerçek adları yerine takma adlar kullanılmıştır

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel amacına uygun olarak ele alınan problemin çözümü için araştırma kapsamındaki öğrencilerden toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

1. Araştırmada ilk olarak “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere başarılarını ölçmek amacıyla öntest niteliğinde başarı testi uygulanmıştır. Deneklerin bu testlerden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntest niteliğindeki başarı testlerinden aldıkları puanlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Öntest Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Anlamlık Düzeyi (P)
Deney Grubu	26	50.96	14.48	0.118	25	>.05
Kontrol Grubu	26	50.92	14.72			

t tablo = 2.06

Tablo 8’de görüldüğü üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında deney grubu lehine 0.04 puanlık bir fark söz konusudur. Bu farkın istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve t = 0.118 değeri bulunmuştur. Bu değer 25 serbestlik derecesindeki 2.06 değerinin oldukça altındadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı

olmadığını göstermektedir. Bir başka deyişle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Daha sonra, deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla her iki grupta yer alan deneklerin sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının başarı testlerinden aldıkları sontest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Anlamlık Düzeyi (P)
Deney Grubu	26	80.69	15.79	5.918	25	<.05
Kontrol Grubu	26	74.88	17.86			

t tablo=1.708

Tablo 9’da görüldüğü gibi, deney grubundaki öğrencilerle, kontrol grubundaki öğrencilerin sontestlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında deney grubu lehine 5.81 puanlık bir fark söz konusudur. Bu farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile sınanmış ve t =5.918 değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 25 serbestlik derecesinin .05 düzeyindeki 1.708 tablo değerinden büyüktür. Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarında uygulanan öğretimin birbirinden önemli derecede farklı etkililiğe sahip olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, bu araştırma, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarını artırmada, gazete kullanmanın, geleneksel öğretimden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

2. "Sosyal Bilgiler dersinde, gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır?" sorusuna yanıt aramak amacıyla, deney ve kontrol grubundaki deneklerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları öntest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Anlamlık Düzeyi (P)
Deney Grubu	26	110	25.45	0.043	25	>.05
Kontrol Grubu	26	109.77	20.87			

t tablo = 2.06

Tablo 10'dan anlaşılacağı gibi, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten elde ettikleri ortalama puanlar arasında deney grubu lehine 0.23 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = 0.043$ değeri bulunmuştur. Bu değer 25 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 2.06 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin deney öncesi tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Daha sonra, deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla her iki grupta yer alan deneklerin son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Deney ve

kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları sontest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (Sd)	Anlamlık Düzeyi (P)
Deney Grubu	26	147.38	15.29	6.050	25	<.05
Kontrol Grubu	26	118.46	19.84			

t tablo = 1.708

Tablo 11’den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında deney grubu lehine 28.92 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile sınanmış ve $t=6.050$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer, 25 serbestlik değerinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.708 tablo değerinden oldukça büyüktür. Bu sonuç, Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.

3. “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt bulmak amacıyla; öğrencilere birinci soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsun?” sorusu yöneltmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Gazete Kullanımına İlişkin Görüşleri	f
a. Okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirir.	12
b. Ders daha iyi öğrenilir.	11
c. Günlük yaşamla ilişkilendirilir.	9
d. Araştırma becerilerini geliştirir.	8
e. Ders daha zevkli geçer.	5
f. Dilbilgisi yeteneğini geliştirir.	4
g. Demokratik değerler öğrenilir.	2
h. Konuyu somutlaştırır.	2
i. Derste daha etkin olunur.	2
j. Derse ilgiyi artırır.	2
k. Öğrenilenler daha kalıcı olur.	2
l. Aileler etkinliklere katılır.	2
m. Toplumsal değerler öğrenilir.	1
n. Okuma alışkanlığı kazandırır.	1
o. Yazma becerisini geliştirir.	1
p. Düşünme becerilerini geliştirir.	1
q. Performans ödevlerinde yararlanılır.	1
r. Öğrenilenler paylaşılır.	1
Görüşler Toplamı	77

Tablo 12’de görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 12’si “okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirir”, 11’i “ders daha iyi öğrenilir”, 9’u “günlük yaşamla ilişkilendirilir”, 8’i “araştırma becerilerini geliştirir”, 5’i “ders daha zevkli geçer” 4’ü “dilbilgisi yeteneğini geliştirir”, 2’si “toplumsal değerler öğrenilir”, 2’si “konuyu somutlaştırır”, 2’si “derse ilgiyi artırır”, 2’si “derste daha etkin olunur”, 2’si “öğrenilenler daha kalıcı olur”, 2’si “aileler etkinliklere katılır”, 1’i “demokratik değerler öğrenilir”, 1’i “okuma alışkanlığı kazandırır”, 1’i “yazma becerisini geliştirir”, 1’i “düşünme becerilerini geliştirir”, 1’i “öğrenilenler paylaşılır ve 1’i de “performans ödevlerinde yararlanılır” biçiminde yanıt vermişlerdir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümü derste gazete kullanımının okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirdiğini söylemiştir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümüne yakını derste gazete kullanımının dersin daha iyi öğrenilmesini sağladığını söylemiştir. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümüne yakını derste gazete kullanımının ders konularını günlük yaşamla ilişkilendirdiğini söylemiştir.

“Okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirir” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Batuhan “*gazete okumamı geliştiriyor, okuduğumu daha iyi anlamaya başladım.....Eskiden araştırmayı sevmezdim şimdi ise sevmeye başladım. Gazeteden çok fazla bilgi öğrendim. Bundan dolayı mutluyum gazete kullandığımız için*” (st. 16-19) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Ders daha iyi öğrenilir” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Esra “*Ben Sosyal Bilgiler dersini gazetelerle daha iyi öğrendim, bu derste hem bilmediğim konuları hem de değişik konuları öğrendim.....*” (st. 16-19) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Günlük yaşamla ilişkilendirilir” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Batuhan “*Sosyal Bilgiler dersinde Mehmet Öz’ün, Sertap Erener’in, İlber Ortaylı’nın resimlerini ve haberlerini bulduk gazeteden. Böylece bunları tanımış oldum.....Gazete bana çok yararlı oldu*” (st. 23-27) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere ikinci soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinlikler bu dersi sevmene nasıl katkı sağladı” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Dersi Sevmeye Katkısına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Dersi Sevip Sevmemelerine İlişkin Görüşleri	f
a. Dersi sevdim. Çünkü;	12
a.1. Araştırmaya yönlendirdi.	7
a.2. Etkinlikleri ailemle paylaştım.	4
a.3. Ders daha zevkli geçti.	1
a.4. Gazete okumayı sevdim.	2
a.5. Türkçe dersine katkısı oldu.	1
a.6. Yeni şeyler öğrendim.	1
a.7. Toplumsal değerleri öğrendim.	1
a.8. Genel kültürümü artırdı.	3
Görüşler Toplamı	32

Tablo 13'te görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 12'si "dersi sevdim" biçiminde yanıt vermişlerdir. Öğrencilerden 7'si "araştırmaya yönlendirdiği için", 4'ü "etkinlikleri ailemle paylaştığım için", 3'ü "ders daha zevkli geçtiği için" 2'si "gazete okumayı sevdiğim için", 1'i "Türkçe dersine katkısı olduğu için" 1'i "yeni şeyler öğrendiğim için", 1'i "toplumsal değerleri öğrendiğim için", 1'i de "genel kültürümü artırdığı için" dersi sevdiğini belirtmiştir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümü derste gazete kullanmayı ve dersi sevdiğini belirtmiştir. Bu öğrencilerden yarısından fazlası araştırmaya yönlendirdiği için gazeteyi ve dersi sevdiğini belirtirken, yarısına yakını etkinlikleri ailesiyle paylaştığı için gazeteyi ve dersi sevdiğini belirtmiştir.

"Dersi araştırmaya yönlendirdiği için sevdim" biçiminde yanıt veren öğrencilerden Esra "*Derste gazete kullanmayla bu dersi daha çok sevdim. Çünkü bu derste daha fazla araştırma yapmaya başladık*" (st. 24-26) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Etkinlikleri ailemle paylaştığım için sevdim” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Yılmaz “*Bu dersi sevmeye başladım. Çünkü gazeteleri ailemle okumak, araştırmak bana ve aileme çok şeyler öğretti.....*” (st. 26-38) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere üçüncü soru olarak “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımında ne tür güçlüklerle karşılaştım” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımında Karşılaştıkları Güçlüklerle İlişkin Görüşleri

Gazete Kullanımında Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlüklerle İlişkin Görüşler	f
a. Güçlükle karşılaşmadım.	9
b. Güçlükle karşılaştım.	
b.1. Haber bulmakta güçlük çektim.	3
b.2. Grupla çalışma gürültülü oldu.	1
Görüşler Toplamı	13

Tablo 14’te görüldüğü gibi, bu soruya öğrencilerin 9’u “güçlükle karşılaşmadım” biçiminde yanıt verirken, 3’ü “haber bulmakta güçlük çektim”, 1’i “grupla çalışma gürültülü oldu” biçiminde yanıt vermişlerdir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümüne yakını derste gazete kullanırken herhangi bir güçlükle karşılaşmadığını belirtirken, az bir kısmı haber bulmakta güçlük çektiğini, bir öğrencide grupla çalışmanın gürültülü olduğunu belirtmiştir.

“Güçlükle karşılaşmadım” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Busenur “*Hiçbir güçlükle karşılaşmadım, çok eğlenceli ve keyifli geçti*” (st. 42) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Güçlkle karşılaştım” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Ahmet “*Bazen verdiğiniz araştırma konularını bulamıyordum. Bundan başka güçlük yaşamadım. Kolaydı....*” (st.37-38) biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere dördüncü soru olarak “Gazete kullanılarak yapılan etkinliklerden sonra gazeteden daha fazla yararlanma konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazeteden Daha Fazla Yararlanmaya İlişkin Görüşleri

Gazeteden Daha Fazla Yararlanma Konusunda Öğrencilerin Görüşleri	f
a. Tüm derslerde kullanılabilir.	7
b. Her sınıf düzeyinde kullanılabilir.	3
c. Aile ile birlikte okunabilir.	3
d. Her gün eve gazete alınabilir.	2
e. Gazete kuponları toplanıp, kitap alınabilir.	1
Görüşler Toplamı	16

Tablo 15’te görüldüğü gibi, bu soruyu öğrencilerin 7’si “tüm derslerde kullanılabilir”, 3’ü “her sınıf düzeyinde kullanılabilir”, 3’ü “aile ile birlikte okunabilir”, 2’si “her gün eve gazete alınabilir” ve 1’i de “gazete kuponları toplanıp, kitap alınabilir” biçiminde yanıtlamışlardır.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yarısından fazlası gazetenin tüm derslerde kullanılması gerektiğini belirtirken, küçük bir kısmı her sınıf düzeyinde kullanılabileceğini, yine küçük bir kısmı gazetenin aile ile birlikte okunabileceğini belirtmiştir.

“Tüm derslerde kullanılabilir” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Emel “*Bütün derslerde yararlanmak istiyorum. Gazetelerde bir sürü şeyler oluyor matematikle ilgili çizgi grafiği gibi şeyler.....diğer öğretmenler de sınıfa gazete getirebilir.....*” (st. 42-53) biçiminde görüş bildirmiştir.

“Her sınıf düzeyinde kullanılabilir” biçiminde yanıt veren öğrencilerden Batuhan “*Diğer derslerde de gazeteden yararlanabiliriz... Öbür dördüncü sınıflar da gazeteden yararlanabilir ya da başka sınıflar ...*” (st. 56-57) biçiminde görüş bildirmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma nitel ve nicel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntemin baskın-daha az baskın deseni kullanılarak desenlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutu, deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu model”e göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 2007-2008 öğretim yılının güz döneminde Eskişehir Namık Kemal İlköğretim Okulu’na devam eden 4-A ve 4-C sınıflarındaki öğrenciler katılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testlerinin öntest puanları ve kişisel bilgi formuyla saptanan özellikler göz önünde bulundurularak birinde 35, diğesinde 33 öğrencinin bulunduğu her iki sınıftan 26’şar kişi olmak üzere toplam 52 öğrenci denkleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan başarı testleri, kişisel bilgi formu ve ders materyalleri araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Tutum ölçeği olarak, Deveci ve Güven’in (2002) birlikte ortak olarak geliştirdiği “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” üniteleri güz dönemi süresince deney grubunda gazete kullanılarak, kontrol grubunda ise geleneksel öğretimle işlenmesinden sonra, toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda nicel bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda gazete kullanılarak yapılan öğretimden sonra deney grubundaki öğrencilerle yapılan görüşmelerin nitel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulguların ışığında şu sonuçlar ortaya konmuştur.

1. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Bir başka deyişle, gazete kullanılarak yapılan öğretim, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde akademik başarılarını artırmaktadır.
2. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin

tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır. Bir başka deyişle, gazete kullanılarak yapılan öğretim, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesinde etkili olmaktadır.

3. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri genelde olumlu yöndedir.

- Görüşülen öğrencilerin tümü derste gazete kullanımının okuma ve okuduğunu anlama becerisini artırdığını, tümüne yakını dersi daha iyi öğrendiğini, dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiğini ve araştırma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerden bir kısmı dersin daha zevkli geçtiğini, dilbilgisi yeteneklerinin geliştiğini, toplumsal değerleri öğrendiğini, konuların somutlaştığını, dersin ilgi çekici olduğunu, derste daha etkin olduğunu, öğrenilenlerin daha kalıcı olduğunu, ailelerin etkinliklere katıldığını, demokratik değerleri öğrendiğini, okuma alışkanlığı kazandığını, yazma becerisini geliştirdiğini, düşünme becerilerini geliştirdiğini, öğrendiklerini paylaştığını ve performans ödevlerinde gazeteden yararlandığını belirtmiştir.
- Görüşmeye katılan öğrencilerin tümü dersi sevdiğini bildirmiş, tümüne yakını derste gazete kullanımında güçlüklerle karşılaşmadığı, güçlükle karşılaşarlardan bir kısmı haber bulmakta güçlük çektiği ve grupla çalışmanın gürültülü olduğu yönünde görüş bildirmiştir.
- Görüşülen öğrencilerden tümüne yakını tüm derslerde gazetenin kullanılabilirliğini söylerken, bir kısmı gazetenin her sınıf düzeyinde kullanılabilirliğini, aile ile birlikte okunabileceğini, her gün eve gazete alınabileceğini ve gazete kuponlarının toplanıp, kitap alınabileceğini belirtmiştir.

4.2. TARTIŞMA

Araştırmanın Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarını artırmada gazete kullanılarak yapılan öğretimin, gazete kullanılmayan öğretime göre daha etkili olduğunu gösteren bulgusu Olson'un (1984), Poindexter-Wilson'ın (1986), Hicks'in (2001) ve Munck'un (2006) araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Araştırmanın Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olumlu tutum oluşturmada gazete kullanılarak yapılan öğretimin, gazete kullanılmayan öğretime göre daha etkili olduğunu gösteren bulgusu Dewell'in (1980), Leblanc'ın (1980) ve Lentnek'in (1997) araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu kapsamında "Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsun" sorusundan elde edilen bulgulardan öğrencilerin tümünün derste gazete kullanımının okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirdiği bulgusu elde edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, Berryman'ın (1971) "gazete ile çalışmada öğrenciler okumada temel beceriler kazanmaktadır" bulgusu ve Maheshwari'nin (1980) "gazete kullanılarak yapılan öğretimle öğrencilerin sözcük bilgilerinde ve okumayı anlamalarında deney grubu lehine önemli farklar bulunmuştur" bulgusuyla örtüşmektedir. Bu bulgu, Cohen'in (1991) "gazete ile çalışma ortamı hazırlanan deney grupları ile gazeteyle çalışma ortamı hazırlanmayan kontrol grupları arasında okuma ve yazmada anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür" araştırma bulgusu ile çelişmektedir.

"Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsun?" sorusundan elde edilen bulgulardan öğrencilerin tümüne yakını derste gazete kullanımının dersin daha iyi öğrenilmesini sağladığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, Poindexter-Wilson'ın (1986) "gazete kullanılan grup, okuma, haberdeki insanlar ve yerlerle ilgili bilgi ve genel sözcük bilgisi yönünden, gazete kullanılmayan gruba göre daha başarılı olmuştur" bulgusu ve Hicks'in (2001) "gazete İngiliz Eğitim Programında Sosyal Bilgiler dersinde yararlı bir biçimde kullanılmaktadır" bulgusu ile paralellik göstermektedir.

"Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsun?" sorusundan elde edilen bulgulardan; öğrencilerin tümüne yakınının derste gazete kullanımının ders konularını günlük yaşamla ilişkilendirdiği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, Kabapınar ve Baysal'ın (2004) yaptığı araştırmadaki gazeteler kullanılarak gerçek yaşama yönelik bir öğretim tasarlandığında öğrencilerin gerçek yaşam sorunlarını çözebilecekleri

bulgusuyla örtüşmektedir. Bu durum da, gazetelerin dersi günlük yaşamla ilişkilendirdiğinin bir sonucudur.

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu kapsamında “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinlikler bu dersi sevmene nasıl katkı sağladı?” sorusundan elde edilen bulgulardan; öğrencilerin tümünün derste gazete kullanmayı ve dersi sevdiği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, Arın’ın (2006) araştırmasında 6. sınıf öğrencilerinin güncel olayları gazete, dergi, TV gibi kaynakları kullanarak öğrendikleri ve bu sayede dersi sevdiği bulgusuyla örtüşmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan öğretimde öğrencilerin görüşlerinin gazete kullanılmayan öğretime göre olumlu olduğunu gösteren bu bulgu aynı zamanda Cabe ve arkadaşlarının (1999) “gazetelerin öneri sütunlarındaki mektupları örnek olay yöntemine göre okuyan ve mektuplardaki problemlere çözümler üreten öğrenciler bu problemleri çözmekten zevk almışlardır” bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu kapsamında “Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinliklerde ne tür güçlüklerle karşılaştın?” sorusundan araştırma kapsamındaki öğrencilerin tümüne yakınının derste gazete kullanırken herhangi bir güçlükle karşılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılan deney grubundaki öğrencilerin öğretimde gazete kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir? sorusu kapsamında “Gazete kullanılarak yapılan etkinliklerden sonra gazeteden daha fazla yararlanma konusunda neler düşünüyorsun?” sorusundan elde edilen bulgulardan; öğrencilerin yarısından fazlasının gazetenin tüm derslerde kullanılması gerektiği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, Deveci’nin (2007) “öğretmenler güncel olayların öğretiminde en çok gazeteleri tercih etmektedirler” bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulguları ışığında Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve derse ilişkin olumlu tutumlar kazandırdığı söylenebilir.

4.3. ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara göre geliştirilen öneriler “Uygulamaya Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

4.3. 1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde; öğrencilerin derse ilişkin akademik başarılarını artırmada ve tutumlarını geliştirmede gazeteden yararlanma yoluna gidilebilir.
- Gazetenin sınıf içinde uygulanmasına yönelik olarak bu araştırmada geliştirilen materyaller, öğretmenler tarafından Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanmak üzere örnek alınabilir.
- Sosyal Bilgiler dersinde gazetenin etkili olarak kullanılabilmesi için, öğretmenlere bu konuda hizmet içi eğitim verilebilir.
- Öğretmenlerle işbirliği içinde ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersine yönelik gazete etkinlikleri hazırlanarak etkinlik bankası oluşturulabilir.

4.3. 2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Öğrencilerin düşünme, okuma, yazma ve anlama becerilerinin geliştirilmesinde, gazete kullanılarak yapılan öğretimin etkililiği araştırılabilir.
- Öğrencilerin işbirliği yapma ve grupla çalışmaya ilişkin tutum oluşturmalarında, gazete kullanılarak yapılan öğretimin etkililiği araştırılabilir.
- Diğer derslerde gazete kullanılarak yapılan öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi araştırılabilir.

EKLER

EK	Sayfa
1. Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi	96
2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	97
3. Denkleştirmede Kullanılan Kişisel Bilgi Formu	99
4. Kendimi Tanıyorum Ünitesinin Kazanımları ve İçeriği	101
5. Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesinin Kazanımları ve İçeriği.....	102
6. Yaşadığımız Yer Ünitesinin Kazanımları ve İçeriği.....	104
7. Üretimden Tüketime Ünitesinin Kazanımları ve İçeriği	105
8. Kendimi Tanıyorum Ünitesi Belirtke Tablosu	106
9. Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesi Belirtke Tablosu	107
10. Yaşadığımız Yer Ünitesi Belirtke Tablosu.....	108
11. Üretimden Tüketime Ünitesi Belirtke Tablosu.....	109
12. Kendimi Tanıyorum Ünitesi Başarı Testi.....	110
13. Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesi Başarı Testi.....	116
14. Yaşadığımız Yer Ünitesi Başarı Testi	123
15. Üretimden Tüketime Ünitesi Başarı Testi	130
16. Gazete Kullanılmasına İlişkin Uygulama Yönergesi.....	136
17. Gazete Kullanılmasına İlişkin Gözlem Formu	137
18. Kendimi Tanıyorum Ünitesi Ders Planı ve Uygulanmış Gazete Kullanım Materyalleri.....	138
19. Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesi Ders Planı ve Uygulanmış Gazete Kullanım Materyalleri.....	142
20. Yaşadığımız Yer Ünitesi Ders Planı ve Uygulanmış Gazete Kullanım Materyalleri.....	147
21. Üretimden Tüketime Ünitesi Ders Planı ve Uygulanmış Gazete Kullanım Materyalleri.....	151
22. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Öntest Puanları.....	157
23. Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testlerinden Aldıkları Sontest Puanları	158
24. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanları.....	159
25. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanları	160
26. Görüşme Onay Formu	161

27. Veli Onay Formu	163
28. Görüşme Kodlama Anahtarı	164

EK-1
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4MEM.4.26.00.02.310 ()/
KONU : İzin.

28.08.2007 * 22931

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ: a-Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü'nün 10.08.2007 tarih ve 624/8493 sayılı yazısı.
b-Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü ilgi (a) yazısında, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Doktora Programı öğrencisi Gülbeyaz ÜNLÜER'in, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi" konulu araştırmayı Müdürlüğümüze bağlı Namık Kemal İlköğretim Okulu 4-A ve 4-C sınıflarında okuyan öğrencilere uygulamak istediği belirtilmekte olup, görüşme formlarını gözetmen eşliğinde uygulaması ve her bir veliden görüşme formları için yazılı izin alınması ilgi (b) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ertuğrul YILDAR
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
28./08/2007

Ekrem ERDOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

DANIŞMA
444 0 632
M A T T

Tel : 239 72 00
Faks : 239 39 22

E-Posta Adresi : eskisehimem@meb.gov.tr
İnternet Adresi : <http://eskisehir.meb.gov.tr>

EK-2
SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenci,

Bu ölçek, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunuzu belirlemek için cümleler bulunmaktadır. Her bir cümleyi okuduktan sonra, cümlelere ne derece katıldığınızı belirlemek için cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olanını işaretleyiniz. İşaretlediğiniz seçeneklerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Lütfen, her bir seçeneği okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Cümlelerden hiçbirini yanıtsız bırakmayınız. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkürler.

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler dersinin çok önemli ve yararlı bir ders olduğuna inanıyorum.					
3. Sosyal Bilgiler dersiyse bilgilerimin daha da arttığına inanıyorum.					
5. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğimiz bazı bilgiler yararlı değildir.					
7. Sosyal Bilgiler derslerimiz çok zevkli geçiyor.					
9. Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
11. Sosyal Bilgiler dersinde merak ettiğim konuları öğreniyorum.					
13. Sosyal Bilgiler dersinde tarihleri ezberlemek bana zor geliyor.					
15. Sosyal Bilgiler dersinde geçmişte yaşanmış olayları öğrenmek hoşuma gidiyor.					
17. Sosyal Bilgiler, herkes için gerekli olan, temel bir derstir.					

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlar	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
19. Sosyal Bilgiler dersinde bazı konular bana çok sıkıcı geliyor.					
21. Sosyal Bilgiler dersinde okuma, yazma, anlatma gibi çalışmalar hoşuma gitmiyor.					
23. Büyüyünce Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak istiyorum.					
25. Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
27. Sosyal Bilgiler derslerine ayrılan sürenin azaltılmasını istiyorum.					
29. Sosyal Bilgiler dersini, bize çevreyi tanıttığı için çok seviyorum.					
31. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiğim bilgileri günlük yaşamda kullanmak hoşuma gidiyor.					

EK-3**DENKLEŞTİRMEDE KULLANILAN KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Sevgili öğrenci,

Elinizdeki bu form bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sorular sizleri daha yakından tanımak amacıyla hazırlanmıştır. Bu yüzden soruları yanıtlarken önce soruyu dikkatle okuyunuz. Sonra sorunun karşısında ya da altında bulunan yanıtlardan durumunuza en uygun olan seçeneğın başındaki parantezin içine (X) işaretini koyunuz. Yanıtsız soru bırakmamanızı diler, göstereceğıniz ilgi ve katkı için teşekkür ederim.

Gölbeyaz ÜNLÜER

Adınız ve Soyadınız :

1. Sınıfınız :

2. Cinsiyetiniz : () a. Kız () b. Erkek

3. Anne ve babanızın öğrenim durumu :

	Anne	Baba
a. Okuma – yazma bilmiyor	()	()
b. Okur – yazar	()	()
c. İlkokul mezunu	()	()
d. Ortaokul mezunu	()	()
e. Lise ve dengi okul mezunu	()	()
f. Yüksekokul ya da üniversite mezunu	()	()
g. Başka	()	()

EK-3 (Devam)

4. Ailenizin ortalama aylık geliri :
- () a. 250 YTL ve aşağısı
() b. 251– 500 YTL
() c. 501 – 750 YTL
() d. 751 – 1000 YTL
() e. 1001 YTL ve yukarısı
5. şu anda okul dışında herhangi bir özel dershaneye gidiyor musunuz ya da özel Sosyal Bilgiler dersi alıyor musunuz?
- () a. Evet () b. Hayır
6. Okul dışında haftada kaç saat Sosyal Bilgiler dersine çalışıyorsunuz?
- () a. Hiç çalışmam
() b. Bir saat
() c. İki saat ve daha fazla
7. Evinize günlük gazete girme sıklığı nedir?
- () a. Her gün
() b. Haftada bir defa
() c. Haftada birkaç defa
() d. Hiçbir zaman

EK-4**KENDİMİ TANIYORUM ÜNİTESİNİN KAZANIMLARI VE İÇERİĞİ****Kendimi Tanıyorum Ünitesinin Kazanımları**

1. Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder.
2. Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
3. Farklı durumlara ait duygu ve düşüncelerini ifade eder.
4. Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.
5. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.
6. Sahip olduğu resmi kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Atatürkçülükle ilgili konular

Atatürk'ün kişiliğini ve özelliklerini tanıyıp kavrayabilme.

Kendimi Tanıyorum Ünitesinin İçeriği

1. Ben Kimim?
2. Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşıyım
3. Hayatım ve Ailem
4. Duygu ve Düşünce Dünyam
5. Onlar da Var
6. Onlar Başardı

EK-5

GEÇMİŞİMİ ÖĞRENIYORUM ÜNİTESİNİN KAZANIMLARI VE İÇERİĞİ

Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesinin Kazanımları

1. Sözlü tarih yöntemini kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.
2. Ailesinde ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri fark eder.
3. Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.
4. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.
5. Milli Mücadelenin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.
6. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak Milli Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.

Atatürkçülükle ilgili konular

1. Atatürk'ün Milli kültüre önem verdiğini kavrayabilme
 - a. Atatürk'ün Milli kültür hakkındaki görüşlerini bilir.
2. Dayanışmanın toplum hayatındaki önemini kavrayabilme
3. Türk kadınının Milli Mücadeledeki önemini kavrayabilme
4. Atatürk'ün hayatıyla ilgili olaylar ve olguları kavrayabilme
 - a. Okuduğu okullar
 - b. Çanakkale Savaşı'nda Atatürk

EK-5 (Devam)**Geçmişimi Öğreniyorum Ünitesinin İçeriği**

1. Aile Tarihi Yazıyoruz
2. Kültürümüz
3. Şenliğe Gidiyoruz
4. Atatürk Okulda
5. Trablusgarp'tan Çanakkale'ye
6. Mustafa Kemal Samsun'a Çıkıyor
7. Sevr'e Doğru
8. Cepheler
9. Kahramanlarımız
10. Kurtuluş Savaşı'nda Türk Kadını
11. Cumhuriyet Kuruluyor

EK-6

YAŞADIĞIMIZ YER ÜNİTESİNİN KAZANIMLARI VE İÇERİĞİ

Yaşadığımız Yer Ünitesinin Kazanımları

1. Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.
2. Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.
3. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.
4. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.
5. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.
6. Çevresinde gördüğü doğal ve beşeri unsurları ayırt eder.
7. Efsane, öykü, türkü, destan ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.
8. Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.

Yaşadığımız Yer Ünitesinin İçeriği

1. Yönler
2. Kroki
3. Hava Nasıl Olacak?
4. Meteorolojiye Gidiyoruz
5. Takvim Yaprağı
6. Doğal Çevremiz
7. Doğal Afetler

EK-7**ÜRETİMDEN TÜKETİME ÜNİTESİNİN KAZANIMLARI VE İÇERİĞİ****Üretimden Tüketime Ünitesinin Kazanımları**

1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.
2. İhtiyaçlardan hareket ederek, insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.
3. Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.
4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.
5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
6. Kullandığı bazı ürünlerin üretim-dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.
7. İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.

Üretimden Tüketime Ünitesinin İçeriği

1. Önce İhtiyaçlarım
2. Hesaplı Yaşıyoruz
3. Bir Görevimiz Var
4. Bir Tüketici Olarak Neler Biliyorsunuz?
5. Bana Nasıl Ulaştı?
 - a. Ellerinize Sağlık
 - b. Nereden Nereye?
6. İhtiyaçlar ve Ustalar
 - a. Tanıyor Musunuz?

EK-8

KENDİMİ TANIYORUM ÜNİTESİ BELİRTKE TABLOSU

Kazanımlar	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme	Toplam
Bireysel farklılıkları tanıyarak ve kabul eder.	1	3	1	-	1	-	6
Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.	-	-	-	-	1	1	2
Farklı durumlara ait duygu ve düşüncelerini ifade eder.	-	2	3	-	-	2	7
Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	-	-	-	-	1	2	3
Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	-	1	-	-	-	-	1
Sahip olduğu resmi kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	3	2	-	-	-	-	5
Atatürkçülükle ilgili konular	-	-	-	1	-	-	1
TOPLAM	4	8	4	1	3	5	25

EK-9

GEÇMİŞİMİ ÖĞRENIYORUM ÜNİTESİ BELİRTKE TABLOSU

Kazanımlar	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme	Toplam
Sözlü tarih yöntemini kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.	-	1	2	-	-	-	3
Ailesinde ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	-	1	-	1	2	-	4
Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.	1	-	1	-	-	-	2
Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.	-	1	-	-	-	-	1
Milli Mücadelenin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	1	1	-	1	1	-	4
Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak Milli Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler	4	-	-	1	-	1	6
Atatürkçülükle ilgili konular	3	1	-	1	-	-	5
TOPLAM	9	5	3	4	3	1	25

EK-10

YAŞADIĞIMIZ YER ÜNİTESİ BELİRTKE TABLOSU

Kazanımlar	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme	Toplam
Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.	2	1	1	-	-	-	4
Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.	-	-	-	1	-	-	1
Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.	1	1	-	-	-	-	2
Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.	1	-	-	-	-	-	1
Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.	3	-	2	-	1	-	6
Çevresinde gördüğü doğal ve beşeri unsurları ayırt eder.	2	3	-	-	1	-	6
Efsane, öykü, türkü, destan ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	-	-	-	2	-	-	2
Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.	-	3	-	-	-	-	3
TOPLAM	9	8	3	3	2	-	25

EK-11

ÜRETİMDEN TÜKETİME ÜNİTESİ BELİRTKE TABLOSU

Kazanımlar	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme	Toplam
İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	1	-	-	1	-	-	2
İhtiyaçlardan hareket ederek, insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.	-	2	1	-	-	-	3
Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	1	1	-	1	1	1	5
Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.	1	2	1	-	-	-	4
Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	1	-	2	-	-	-	3
Kullandığı bazı ürünlerin üretim- dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	2	2	-	-	-	-	4
İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.	2	1	-	1	-	-	4
TOPLAM	8	8	4	3	1	1	25

EK-12

KENDİMİ TANIYORUM ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

AÇIKLAMA

Bu test sizin “Kendimi Tanıyorum” ünitesindeki bilgi ve becerileri ne derece öğrendiğinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Testte 25 soru vardır. Soruları okuyarak, sizce doğru olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Süre 30 dakikadır. Başarılar dilerim.

SORULAR

1. Aşağıdakilerden hangisi Ayşe'nin fiziksel özellikleri arasında **yer almaz?**

A. Ayşe'nin saç rengi	B. Ayşe'nin göz rengi
C. Ayşe'nin kilosu	D. Ayşe'nin merhametliliği

2. Aşağıdakilerden hangisi Nazlı'nın **duygusal özelliklerindedir?**

A. Nazlı'nın parmak izi	B. Nazlı'nın ten rengi
C. Nazlı'nın kibarlığı	D. Nazlı'nın boyu

3. Aşağıdakilerden hangisi bireysel farklılıklarımızdan biri **değildir?**

A. Duygularımız	B. İlgi alanlarımız
C. Fiziksel özelliklerimiz	D. Temel ihtiyaçlarımız

4. Furkan basketbol oynamayı isterken, Çağla el işi yapmak istiyor. Bu farklılığın nedeni **nedir?**

A. Sınıf başarısı	B. Sınıftaki konum
C. Fiziksel özellik	D. İlgi alanı

5. Burak, bireysel farklılıklarıyla ün yapmış kişilerle ilgili bir ödev hazırlıyordu. Burak'ın yaptığı eşleştirmelerden **hangisi vanlıştır?**

A. İdil Biret – Ünlü Piyanist
B. Mehmet Okur – Ünlü Basketbolcu
C. Atilla İlhan – Ünlü Tarihçi
D. Mehmet Öz – Ünlü Kalp Doktoru

EK-12 (Devam)

6. Cemil, bir kırtasiyede yapboz, bir spor mağazasında da basketbol topu görür. Bunlardan birini kardeşine hediye etmek ister. Kendisi yapbozu beğenmesine rağmen kardeşinin spora ilgisini bildiği için basketbol topunu alır.

Yukarıdaki paragrafa göre Cemil ile ilgili olarak verilenlerden **hangisi doğrudur?**

- A. Her zaman aile bireylerine hediye alır.
- B. Spor yapmaktan pek hoşlanmaz.
- C. Aile bireylerini spor yapmaya teşvik eder.
- D. Bireysel farklılıkları bilir, ona göre davranır.

7. Büşra'nın ablası odasından çıkarken kaza ile Büşra'ya çarpar. Dikkatli olmasını söyleyerek Büşra'ya kızar. Büşra bu duruma çok üzülür. Ablası, Matematik sınavında istediği notu alamadığını, bu yüzden sinirli olduğunu söyler ve Büşra'dan özür diler. Büşra da ablasına sarılarak Matematik dersinin diğer sınavlarından yüksek notlar alabileceğini söyler.

Yukarıdaki durumla ilgili verilen ifadelerden **hangisi en doğrudur?**

- A. Duygularımız ile düşüncelerimiz birbirini etkiler.
- B. Düşüncelerimizi söylerken çekinebiliriz.
- C. Aile bireylerine karşı duygusal olmalıyız.
- D. Aile ilişkilerinde her zaman sabırlı olmalıyız.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde Selin'in hem duygu hem de düşüncesine **yer verilmiştir?**

- A. Doğum günümü kutlamak için arkadaşlarımı çağıracağım.
- B. Bana yalan söylediğini sandığım için kızmıştım.
- C. O gün çok sevinçliydim.
- D. Rüyamda ünlü bir sporcu olmuşum.

EK-12 (Devam)

9. Trafik kazasında ayağının birini kaybeden Derya, yaşamını bir engelli olarak sürdürmektedir. Güçlüklerle rağmen yaşamayı sevmektedir. Onu rahatsız eden insan davranışlarından biri **hangisi olabilir?**
- A. İnsanların onu sevmeleri
 B. İnsanların ona acımaları
 C. İnsanların ona normal davranmaları
 D. İnsanların ona yardımcı olmaları
10. Doğal dengenin bozulmakta olduğu ile ilgili haberler okuyan Merve, **hangi duyguya kapılmıştır?**
- A. Sevinç
 B. Kıskançlık
 C. Endişe
 D. Neşe
11. Ahmet'in ertesı gün sınavı vardı. Akşam televizyonda çok sevdiği basketbol maçı olmasına rağmen izlemedi ve ders çalıştı. Ahmet'in bu tutumu, aşağıdaki özelliklerden **hangisiyle ilgilidir?**
- A. Sorumluluk sahibi olması
 B. Kıskanç olması
 C. Bencil olması
 D. Tutumlu olması
12. Sinan ve Onur folklor oyunlarını izliyorlar. Sinan oyunları beğendiğini söylerken Onur beğenmediğini söylüyor. İki arkadaşın farklı görüşlere sahip olmasının **nedeni ne olabilir?**
- A. Aynı yaşta olmaları
 B. Duygu ve düşüncelerinin farklı olması
 C. Oyunların güzel olmaması
 D. Birlikte izlemekten hoşlanmaları

EK-12 (Devam)

13. Bir yakınınız hasta olduğunda geçmiş olsun ziyaretine giderek, onun duygularını paylaşırsınız. Arkadaşınızın doğum gününde ona hediye alarak sevincine ortak olursunuz.

Metinde sözü edilen durum için söylenebilecek **en uygun kavram hangisidir?**

- A. Hoşgörü
B. Kararlılık
C. Duyarlılık
D. Merhametlilik

14. Alper yanından geçen arkadaşı Dinçer'in koluna çarpınca elindeki simidi düşürmesine neden oldu. Dinçer bu durumda:

-Üzülme kaza oldu, dedi.

Yukarıdaki senaryoda Dinçer'in nasıl bir duygu içinde olduğunu **söyleyebiliriz?**

- A. Önyargılı
B. Alçakgönüllü
C. Hoşgörülü
D. Vurdumduymaz

15. İnsan varlığına anlam kazandıran onun duygu ve düşüncesidir. Başkalarının duygu ve düşüncelerine saygı göstermeliyiz.

Aşağıdakilerden hangisi başkalarının düşüncelerine saygılı olmamız için bir neden **değildir?**

- A. Başkaları bizden farklı düşünebilir.
B. Farklı duygu ve düşünceleri kabullenmemiz mümkün olamaz.
C. Herkesin farklı düşüncelerinin olması doğaldır.
D. Demokratik her insan, farklı görüşlere saygı duymalıdır.

16. Atatürk'ün "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir, İleri !" sözü aynı amaç etrafında tek bir yürek olarak milli birlik duygusu kazandırmıştır. Bu açıklama Atatürk'ün hangi kişilik özelliği ile **örtüşür?**

- A. Birleştirici ve bütünleştirici gücü
B. Öğreticilik gücü
C. Vatan ve Millet sevgisi
D. Açık sözlülüğü

EK-12 (Devam)

17. Okulda soy ağacı kavramını öğrenen Gizem kendi ailesine ait soy ağacı oluşturuyor.

Gizem soy ağacında aşağıdakilerden hangisine **yer vermez?**

- A. Anne
B. Dede
C. Baba
D. Komşu

18. Şule kendi yaşamının kronolojik sıralamasını yaparsa hangi seçenek **doğru olur?**

- I. İlk adım II. Doğmak III. Emeklemek IV. Koşmak
A. II, III, I, IV B. I, II, III, IV
C. II, III, IV, I D. II, I, III, IV

19. Nüfus cüzdanını kaybeden Deniz, yeniden çıkarttırmak için **nereye başvurmalıdır?**

- A. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
B. Adliye
C. Emniyet Müdürlüğü
D. Özel İdare

20. Nüfus cüzdanımızdaki seri numarasının verilmiş amacı aşağıdakilerden **hangisidir?**

- A. Cinsiyetini belirleme
B. Kimlikler arasındaki kargaşayı önleme
C. Nerede nüfusa kayıtlı olduğunu gösterme
D. Medeni halini belirleme

21. Kimlik bilgilerinden yola çıkarak Ahmet ile ilgili hangisini **söyleyemeyiz?**

- A. Ahmet'in şu an kaç yaşında olduğu
B. Ahmet'in nereli olduğu
C. Ahmet'in medeni durumu
D. Ahmet'in şu an nerede yaşadığı

EK-12 (Devam)

22. Kendi nüfus cüzdanımızdaki hangi iki bilgi, arkadaşımızın nüfus cüzdanı bilgilerinden **kesinlikle farklıdır?**
- A. Adı ve Soyadı
 B. Doğum yeri ve tarihi
 C. T.C. Kimlik no ve Cüzdan seri no
 D. Dini ve Kan grubu
23. Başkalarının duygu ve düşüncelerine saygılı olmak, insan olmanın en başta gelen kurallarından biridir. Aşağıdaki durumlardan hangisi yukarıdaki ifadeye **ters bir davranıştır?**
- A. Arkadaşımız konuşurken sözünün bitmesini beklemek.
 B. Evimize bir şey alınırken fikrimizin alınması.
 C. Arkadaşımızın kestirdiği saç modeliyle dalga geçmek.
 D. Öğretmenimizin bizi dinlemesi ve desteklemesi.
24. Demet'lerin sınıfı sene sonunda bir gezi düzenlemeye karar verdi. Sınıfın çoğunluğu gezinin Antalya'ya yapılmasını önerirken, Demet ve birkaç arkadaşı Karadeniz'e gitmek istediklerini söylediler.
 Bu durum karşısında Demet ve arkadaşları **nasıl davranmalıdır?**
- A. Çoğunluğun kararına saygı duyularak, belirlenen yere gidilmelidir.
 B. Öğretmenin belirlediği başka bir yere gidilmelidir.
 C. Görüşlerinin kabul edilmesi için uğraşmalıdırlar.
 D. Farklı öneriler olduğundan gezinin iptali için çalışılmalıdır.
25. Ezgi'nin nüfus cüzdanı pembe, Berkay'ın ise mavidir. Bu farklılığın nedeni **nedir?**
- A. Eğitim durumlarının farklı olması
 B. Cinsiyetlerinin farklı olması
 C. Yaşadıkları yerlerin farklı olması
 D. Yaşlarının farklı olması

EK-13

GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

AÇIKLAMA

Bu test sizin “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesindeki bilgi ve becerileri ne derece öğrendiğinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Testte 25 soru vardır. Soruları okuyarak, sizce doğru olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Süre 30 dakikadır. Başarılar dilerim.

SORULAR

1. Aile tarihi ile ilgili bir ödev hazırlayan Sefa, ödevini hazırlarken aşağıdakilerden **hangisinden yararlanmaz?**
 - A. Albümlerden
 - B. Büyüklerinden kalma eşyalardan
 - C. Büyüklerinden dinlediği anılardan
 - D. Arkadaşlarının bilgilerinden

2. Sözlü tarih yöntemini kullanarak bir çalışma yapan Kıvanç’ın aşağıdakilerden hangisi bu yöntemi kullanma amaçları arasında **değildir?**
 - A. Köklerini öğrenmek
 - B. Ailenin geçmişini araştırmak
 - C. Aile büyükleri ile ilgili bilgi edinmek
 - D. Ailenin maddi varlığını öğrenmek

3. Aile tarihini araştıran Alp, önce ailenin en yaşlı insanını tespit etti, daha sonra soy ağacı hazırladı. Alp bundan sonra ne **yapmalıdır?**
 - A. Sorular hazırlamalı
 - B. Sürekli sorular sormalı
 - C. Görüşmeye gitmeli
 - D. Fotoğraf çekmeli

EK-13 (Devam)

4. Ülkemizin kültürel zenginliği ile ilgili bir sunum hazırlayan Melis, sunusunda aşağıdakilerden **hangisine değinmez?**
- A. Türküler
B. Türk hamamı
C. Türk mutfağı
D. Şükran günü
5. Büşra Sosyal Bilgiler dersinde gazilerimiz ile ilgili konu işlenirken sınıfa bir İstiklal Madalyası getirdi. Bunu gören arkadaşı Şeyda onun ne olduğunu sordu. Büşra da Şeyda'ya bunun dedesine ait bir İstiklal Madalyası olduğunu söyledi. Yukarıdaki olaya göre Büşra'nın dedesi ile ilgili **en doğru bilgi nedir?**
- A. Büşra'nın dedesinin yurt dışı çalışmaları vardır.
B. Büşra'nın dedesi Kurtuluş Savaşında yararlılık göstermiştir.
C. Büşra'nın dedesi Kurtuluş Savaşına katılmamıştır.
D. Büşra'nın dedesi Kurtuluş Savaşı sırasında yaşamıştır.
6. Ebru arkadaşı Arzu'ya kültürel varlıklarımızı korumak ve özenle saklamak gerektiğini söyler. Arzu da Ebru'ya evlerindeki bir kültürel nesneden bahseder. Arzu'nun sözünü ettiği kültürel nesne **ne olabilir?**
- A. Annesinin kullandığı eşarp
B. Evdeki koltuk takımı
C. Ninesinin çeyiz sandığı
D. Babasının kullandığı ayakkabı
7. Kaan'ın bir ansiklopedide denge, ata hakim olma, cesaret ve refleksi geliştiren ata sporu ile ilgili bir bilgi gözüne çarpmıştır. Bu bilgi hangi ata sporumuzla ilgili **olabilir?**
- A. Yağlı güreş
B. Cirit
C. Okçuluk
D. At yarışları
8. Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" sözüyle **ne vurgulanmaktadır?**
- A. Vatan sevgisi
B. Cumhuriyetin önemi
C. Eğitimin önemi
D. Kültürün önemi

EK-13 (Devam)

9. Melek ve arkadaşları halk oyunlarına ilgi duymaktadırlar. Bu yüzden okullarında açılan halk oyunları kursuna katıldılar. Halk oyunları öğretmeni çocuklara halk oyunları ile ilgili açıklama yaptı. Her yörenin halk oyununu tanıttı. Melek ve arkadaşları tanıtılan oyunlardan Karadeniz Bölgesi'ne ait olan oyunu oynamak istediklerini belirttiler. Melek ve arkadaşları aşağıdaki oyunlardan **hangisini seçmiş olabilirler?**

A. Halay	B. Karşılama
C. Horon	D. Zeybek

10. Duygu anneanesi ve dedesinin düğün fotoğraflarına bakarken anneannesinin yöresel bir kıyafet ile at üzerinde çekilmiş bir fotoğrafını gördü. Bunu anneannesine sordu. Anneanesi de Duygu'ya "Eskiden gelinler yöresel kıyafet giyerler, ata binerek gelin giderlerdi, şimdi ise gelinler gelinlik giyip gelin arabasına binerek gelin gidiyorlar" dedi.

Yukarıdaki paragraf aşağıdakilerden **hangisini örneklendirmektedir?**

- A. Günümüzdeki kültür öğelerini
- B. Kültür öğelerinin değişerek günümüze taşındığını
- C. Kültür öğelerinin değişmezliğini
- D. Düğünlerin sadeliğini

11. İki yiğit çıkmış meydana

Birbirinden merdane

Alta geldim diye yerinme

Üste çıkınca şişinme

Vur sarmayı künden

At.

Bu mani, ata sporlarımızdan **hangisinin** başlangıcında "cazgır" adı verilen kişi tarafından **söylenir?**

A. Cirit	B. Börü
C. Yağlı güreş	D. Okçuluk

EK-13 (Devam)

12. Mehmet yaz tatilini geçirmek üzere amcasına gitmişti. Amcası onu bir şehir gezintisine çıkardı. Bu gezi sırasında bir anıt gördü ve amcasına bu anıtın ne olduğunu sordu. Amcası da bu anıtın şehrin savunmasında kahramanca mücadele veren Şahin Bey ve silah arkadaşlarına ait olduğunu söyledi.

Yukarıdaki olaya göre Mehmet'in amcası **hangi şehirde oturmaktadır?**

A. Gaziantep

B. Çanakkale

C. Ankara

D. İzmir

13. Atatürk'ün okuduğu okulları sıralayan Buse, hangi okulu listesine **koymamıştır?**

A. Şemsi Efendi İlkokulu

B. Sultani

C. Askeri Rüştiye

D. Harp Okulu

14. Arda aşağıdaki olayları kronolojik sıraya koyarsa **hangisi önce gelir?**

A. Atatürk'ün Samsun'a çıkışı

B. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali

C. Mondros Ateşkes Antlaşması

D. I. İnönü Savaşı

15. Çanakkale Savaşlarında düşman donanmasının Gelibolu Yarımadası'na nereden çıkarma yapacağını önceden tahmin etti. Kuvvetleri oraya yerleştirip gerekli önlemleri aldı. Sonunda büyük bir zafer kazandı.

Verilen bu durum, Mustafa Kemal'in **hangi özelliğini göstermektedir?**

A. Çok yönlülüğü

B. Açık sözlülüğü

C. İleri görüşlülüğü

D. Öğreticilik yönü

EK-13 (Devam)

16. Yağız ve arkadaşları Sosyal Bilgiler dersi panosuna Kurtuluş Savaşı'nda savaşılan cepheleri ve bu cephelerde savaşılan ülkelerin isimlerini asmışlardı. Ancak, Yağız ve arkadaşları bu cepheleri yazarken bir yanlışlık yapmışlardı.

Bu yanlışlık aşağıdaki seçeneklerden **hangisinde olabilir?**

- A. Doğu cephesi - Ermeniler
- B. Güney cephesi - Fransızlar
- C. Batı cephesi - Yunanlılar
- D. Kuzey cephesi - Fransızlar

17. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamış, yurdumuz işgal edilmeye başlamıştı. Halk işgal kuvvetlerine direniş göstererek genci–yaşlısı, kadını–erkeğiyle mücadeleye katılmıştı. Milli mücadelenin ilerleyen dönemlerinde Türk milleti vatanseverliğini göstererek çıkarılan Tekâlif-i Milliye emirleri ile askerinin ve cephenin ihtiyaçlarını karşılamıştı.

Yukarıdaki paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi **çıkarılamaz?**

- A. Halkın mücadeleye katılması.
- B. Halkın işgal kuvvetlerine direnememesi.
- C. Halkın askerlere yardım yapması.
- D. Halkın vatani için fedakârlıklarda bulunması.

18. Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'ün Samsun'a çıktıktan sonra sırası ile hangi gelişmeleri gerçekleştirdiğini sıralamak isteyen Tarık, aşağıdaki gelişmeleri **nasıl sıralamalıdır?**

- 1. Sivas Kongresi
- 2. Erzurum Kongresi
- 3. Amasya Genelgesi
- 4. T.B.M.M'nin açılışı

A. 3-2-1-4

B. 3-2-4-1

C. 2-3-1-4

D. 4-3-2-1

EK-13 (Devam)

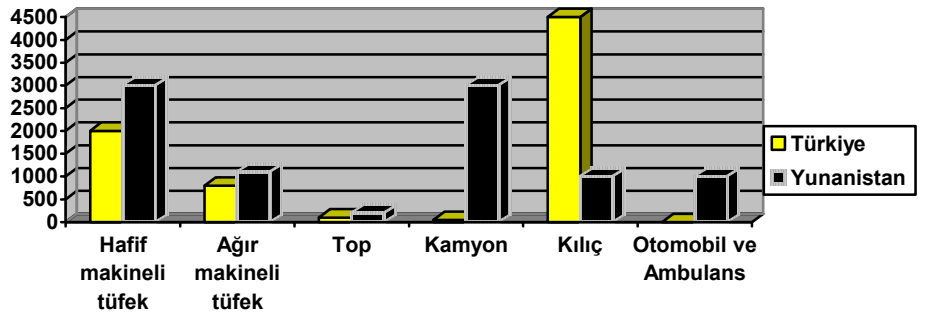
19. Aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?
- A. Büyük Taarruz son savunma savaşıdır.
 B. Amasya Genelgesi yurdun işgaline karşı gösterilen ilk tepkidir.
 C. Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde halk işgallere karşı bilinçlendirilmiştir.
 D. Misak-ı Milli 28 Ocak 1920'de ilan edilmiş milli antttır.
20. Öğrencilerine “Kurtuluş zaferini bütünleyen siyasi zafer” ile ilgili bir araştırma ödevi veren öğretmenin verdiği konu aşağıdakilerden **hangisi ile olabilir**?
- A. Çanakkale Savaşı
 B. Lozan Barış Antlaşması
 C. Başkomutanlık Meydan Savaşı
 D. Cumhuriyet'in İlanı
21. ...
 Kocabaş yığıldı çamura,
 Büyüdü gözleri, büyüdü yürek kadar
 Örtüldü gözleri örtüldü hep
 Kalır mı Mustafa Kemal'in kağnısı bacım?
 Kocabaş'ın yerine koştı kendini Elifçik;
 Yürüdü düşman üstüne, yüceden yüceden.
 Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
- Elif'in Kağnısı adlı şiirde geçen Elif'in davranışı aşağıdakilerden **hangisini göstermez**?
- A. Türk kadınının kahramanlığını
 B. Türk kadınının cesaretini
 C. Türk kadınının vatan sevgisini
 D. Türk kadınının hayvan sevgisini

EK-13 (Devam)

22. Öğretmenimiz, Kurtuluş Savaşı'nda Türk kadınının canla başla mücadele ettiğini anlatmaktaydı. Bu sırada söz alan Mertcan “Öğretmenim Kurtuluş Savaşı'nda kahraman Türk kadınlarımız kimlerdir?” diye bir soru sordu. Öğretmenimiz aşağıdakilerden **hangisinin adını söylememiştir?**

- A. Zamanın padişahının eşi
B. Kara Fatma
C. Nene Hatun
D. Asker Saime

23.

Yukarıdaki grafik aşağıdakilerden **hangisini göstermez?**

- A. Yunan ordusunun savaş araç ve gereçleri bakımından güçlü olduğunu
B. Türk ordusunun savaş araç ve gereçlerinin Yunanlılardan daha az olduğunu
C. Türk ordusunun Yunanlılardan daha çok kılıca sahip olduğunu
D. Savaşı Yunanlıların kazandığını

24. Milli Mücadelede Mustafa Kemal'in rolü için aşağıdakilerden hangisi **en doğru bir tanımlamadır?**

- A. Milli Mücadeleyi sadece planlayandır.
B. Milli Mücadeleye katılındır.
C. Milli Mücadeleyi planlayan, yürüten ve bu mücadeleye katılındır.
D. Milli Mücadele için şartları hazırlayandır.

25. Cumhuriyetimizin onuncu yıl kutlamaları **hangi yıl yapılmıştır?**

- A. 29 Ekim 1933
B. 29 Ekim 1932
C. 29 Ekim 1923
D. 23 Nisan 1933

EK-14

YAŞADIĞIMIZ YER ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

AÇIKLAMA

Bu test sizin “Yaşadığımız Yer” ünitesindeki bilgi ve becerileri ne derece öğrendiğinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Testte 25 çoktan seçmeli soru bulunmaktadır. Soruları okuyarak, sizce doğru olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Süre 30 dakikadır. Başarılar dilerim.

SORULAR

1. Begüm, gölgesinin en kısa olduğu öğle vaktinde yüzünü gölgeden tarafa döndüğünde sağ tarafı **hangi tarafı gösterir?**

A. Batı	B. Doğu
C. Kuzey	D. Güney

2. Akşam yürüyüşe çıkan Fatih yönünü kaybediyor ancak gökyüzünde Kutupyıldızı'nı görüyor. Evi güneyde olduğuna göre Fatih'in **hangi yöne gitmesi gerekir?**
 - A. Aynı yönde ilerlemelidir.
 - B. Sağa dönerek yola devam etmelidir.
 - C. Sola dönerek yola devam etmelidir.
 - D. Bulduğu yönün tam tersine gitmelidir.

3. Gökçe yönünü en kolay ve en doğru aşağıdakilerden **hangisi ile bulabilir?**
 - A. Karınca yuvaları
 - B. Kutupyıldızı
 - C. Ağaç yosunları
 - D. Pusula

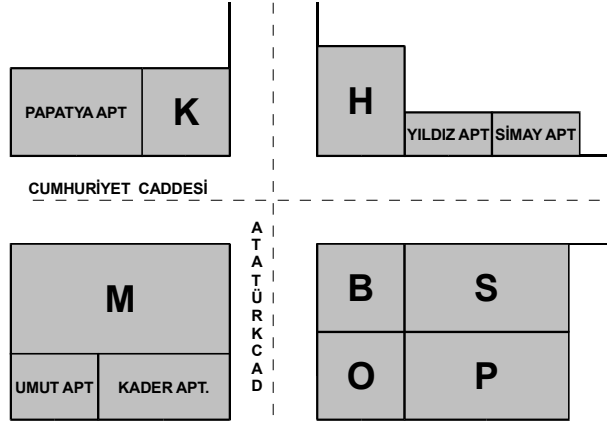
4. Sema'ların evi doğu ile kuzey arasında olduğuna göre evleri **hangi yöndedir?**

A. Kuzeybatı	B. Kuzeydoğu
C. Doğu	D. Kuzeybatı

EK-14 (Devam)

5. Emir Ali'lere ders çalışmaya gitmek istiyordu. Ama Ali'lerin evini bilmiyordu. Ali Emir'e evlerinin yerini kuşbakışı olarak, kabataslak çizerek verdi. Ali'nin Emir'e verdiği aşağıdakilerden **hangisi olabilir?**

- A. Plan
B. Harita
C. Kroki
D. Ölçek

H → HASTANE
B → BELEDİYE
APT → APARTMAN
O → OKUL
M → MARKET
P → PARK
K → KIRTASIYE
S → SINEMA

6. Ali'ler Papatya apartmanında oturmaktadır. Yukarıdaki krokiye göre Ali'lerin evi nerededir?
- A. Kırtasiyenin yanındadır.
B. Belediyenin yanındadır.
C. Atatürk Caddesi üzerindedir.
D. Okulun karşısındadır.

7. Ayça evi ile okul arasının bir krokisini çizdi. Krokisinde aşağıdaki sembolü kullandı. Ayça bu sembolü kullanmakla nereyi çizmek **istemmiş olabilir?**

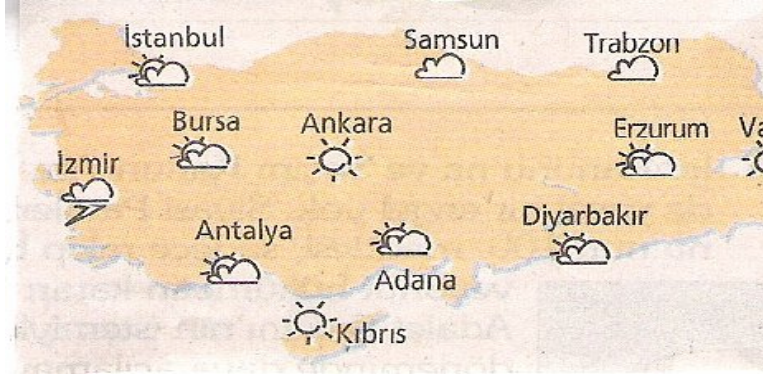

- A. Market
B. Hastane
C. Kuaför
D. Belediye

EK-14 (Devam)

8. Aylin bir kroki çizdi. Krokisinde kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturdu. Aylin oluşturduğu bölümdeki açıklamalardan **hangisini yanlış yazmıştır?**
- A. Hastane → **H**
 B. Park → **P**
 C. Belediye → **O**
 D. Müze → **M**
9. Önceden yaşayan insanlar, teknoloji gelişmediğinden değişik doğa olaylarına bakarak hava tahminlerinde bulunurlardı.
 Aşağıdakilerden hangisi bunlardan **biri değildir?**
- A. Sarı arının çok olması
 B. Uzayda hava balonlarının olması
 C. Çekirgelerin çok ses çıkarması
 D. At kestanenin çiçek açması
10. Yılmaz'ların sınıfı Fen ve Teknoloji dersinde deney yaparken havanın basıncını ölçmek istediler. Aşağıdaki ölçüm araçlarından **hangisine ihtiyaçları olacaktır?**
- A. Barometre
 B. Pülviyometre
 C. Higrometre
 D. Anemometre
11. Melis, arkadaşlarına babasının her akşam televizyondaki hava durumu haberlerini can kulağıyla dinlediğini ve ertesi günkü havanın mesleğini etkilediğini söyledi.
 Yukarıdaki olaya göre Melis'in babası **ne iş yapmaktadır?**
- A. Pilot
 B. Öğretmen
 C. Bankada memur
 D. Avukat

EK-14 (Devam)

12. ve 13. soruları yukarıdaki haritaya göre yanıtlayınız.

12. Yukarıdaki haritaya göre Ankara'nın hava durumu **nasıldır?**

- A. Güneşli
B. Bulutlu
C. Karla karışık yağmurlu
D. Yağmurlu

13. Özge yukarıdaki haritaya bakarak bir resimli grafik oluşturdu. Özge'nin yaptığı resimli grafiğe göre **kac şehir bulutludur?**

- A. 1
B. 2
C. 4
D. 6

14. Ülkemizdeki hava durumu tahminlerini **hangi kuruluş yapmaktadır?**

- A. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
B. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
C. İçişleri Bakanlığı
D. Belediyeler

15. Üstünden adam gider,

Altından sel gider.

Bilmecesinde sorulan beşeri unsur **nedir?**

- A. Deniz
B. Göl
C. Köprü
D. Çeşme

EK-14 (Devam)

16. Sıra sıra yapılar

Başlarına karlar yağar.

Bilmecesinde sorulan doğal unsur **nedir**?

A. Hastane

B. Dağ

C. Cami

D. Göl

17. Kız Kalesi'ni görmek için Mersin'e gittik. Kız Kalesi'ne vardığımızda muhteşem bir güzellik bizi karşıladı. Orada bir hafta kaldık. Hem denizde yüzdük, hem de Mersin'i gezdik.

Yukarıdaki paragrafta geçen doğal ve beşeri unsurlar hangi seçenekte **doğru verilmiştir**?

A. Kız Kalesi - doğal unsur, Deniz - beşeri unsur

B. Kız Kalesi - beşeri unsur, Deniz - doğal unsur

C. Kız Kalesi - doğal unsur, Deniz - doğal unsur

D. Kız Kalesi - beşeri unsur, Deniz - beşeri unsur

18. Buse, ülkemizde en çok görülen doğal afetleri araştırıyordu. Buse'nin araştırmasında aşağıdaki doğal afetlerden hangisi **ver almaz**?

A. Deprem

B. Sel baskını

C. Kasırga

D. Çığ

19. Akarsu ve göllerin kirletilmesi, orman yangınları, çöplerin birikmesi, atık suların artması gibi olayların yeryüzüne yaptığı etkilerle ilgili bir proje hazırlayan Simay'ın projesinin başlığı **ne olabilir**?

A. Doğanın Mucizesi

B. Doğal Dengenin Bozulması

C. Doğal Ürünler

D. Doğal Güzellikler

EK-14 (Devam)

20. Ali'nin babası araba kullanırken deprem olduğunu fark etti. Ali'nin babası bu durumda aşağıdakilerden **hangisini yapmamalıdır?**

- A. Enerji hatlarından uzak durmalıdır.
- B. Alt – üst geçitlerden uzaklaşmalıdır.
- C. Açık alanlarda durmalıdır.
- D. Köprüden geçmelidir.

21.

ILGAZ

Ilgaz Anadolu'nun	Yalçın kayalıkların
Sen yüce bir dağsın	Göklere yükseliyor
Baharda yeryüzünde	Senin dumanlı başın
O cennetin bağısın	Bulutları deliyor

Yukarıdaki şiire göre Ilgaz'ın coğrafi özellikleri hakkında aşağıdakilerden **hangisi söylenemez?**

- A. Ilgaz bir dağdır.
- B. Ilgaz'ın kayalıkları vardır.
- C. Ilgaz'ın kışları ılık geçer.
- D. Ilgaz Anadolu'dadır.

22. Sınıfta deprem çantasının nasıl hazırlanacağını öğrenen Dilek, eve giderek bir deprem çantası hazırlamaya koyuldu. Dilek'in aşağıdakilerden hangisini çantaya **koyması uygun olmaz?**

A. El feneri	B. Bisküvi
C. Su	D. Atari

EK-14 (Devam)

23. Bahar gelir kudurursun
 Kızılırmak seni seni
 Ne uyursun ne durursun
 Kızılırmak seni seni
 Gelin yedin kızı yedin
 Nice ela gözler yedin
 Seksen, doksan, yüzde yedin
 Kızılırmak seni seni

Aşık Veysel

Yukarıdaki şiirde hangi doğal afetten **bahsedilmektedir?**

A. Sel	B. Deprem
C. Çığ	D. Erozyon

24. Öğretmenleri Kübra'ya yeryüzü şekillerinin haritada gösterilmesi ile ilgili bir ödev vermişti. Kübra haritada dağ, ova, deniz, plato, göl ve akarsuları gösterdi. Sıra körfeze geldiğinde düşündü. Kübra haritada aşağıdakilerden hangisini körfez olarak **işaretlemelidir?**

- A. Deniz ve okyanusun kara içine sokulmuş parçası
 B. Karaların denizlerin içine sokulmuş parçası
 C. Akarsuların derin vadiler içinde aktığı düzlükleri
 D. Karaların içindeki durgun suları

25. Gamze, fiziki haritada denizleri, akarsuları ve gölleri göstermek istedi. Gamze ne renk kalem **kullanmalıdır?**

A. Yeşil	B. Mavi
C. Kahverengi	D. Fark etmez

EK-15

ÜRETİMDEN TÜKETİME ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

AÇIKLAMA

Bu test sizin “Üretimden Tüketime” ünitesindeki bilgi ve becerileri ne derece öğrendiğinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Testte 25 çoktan seçmeli soru bulunmaktadır. Soruları okuyarak, sizce doğru olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Süre 30 dakikadır. Başarılar dilerim.

SORULAR

1. Elif’in babası, yeni aldıkları buzdolabı bozulunca servisi çağırdı. Servis Elif’lere gelip, bir belge istedi. Bu belge **nedir?**
 - A. Kullanma kılavuzu
 - B. Fiş ya da fatura
 - C. Garanti belgesi
 - D. Ürünü alınan mağazanın tanıtım kartı

2. Bilge markete alışverişe gittiğinde hangi seçeneği göz önünde **bulundurmamalıdır?**
 - A. Ürünün kalitesini
 - B. Reklâmları
 - C. Son kullanma tarihini
 - D. Fiyatını

3. Osman ve kardeşi annelerine alacakları hediye için para biriktirmeye karar verdiler. Öncelikle tasarruf etmeleri gereken seçenek **hangisidir?**
 - A. Servis parası
 - B. Okul masrafları
 - C. Yiyecek giderleri
 - D. Giyim parası

4. Elçin ve Gülçin marketten süt, diş fırçası, diş macunu, sabun, tuvalet kâğıdı ve top alıyorlar. Paraları yetmeyince **ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak** bir ürünü bırakmak zorunda kalıyorlar.
Elçin ve Gülçin hangi ürünü bırakmış **olabilirler?**
 - A. Top
 - B. Süt
 - C. Diş fırçası
 - D. Sabun

EK-15 (Devam)

5. Yeliz'e bir etek alan annesi eve gelince eteğin defolu olduğunu gördü. Mağazaya tekrar gittiğinde satıcı iadeyi kabul etmedi.

Bu durumda Yeliz'in annesi **ne yapmalıdır?**

- A. Satıcı firma ile tartışmalıdır.
- B. Tüketici Hakları Derneği'ne başvurmalıdır.
- C. Şikâyetçi olmamalıdır.
- D. Eteği defolu olarak kabul etmelidir.

6. Üzerinde damgası bulunan bir ürün için aşağıdaki seçeneklerdeki ifadelerden hangisi **yanlıştır?**

- A. Kalite kontrolü yapılmıştır.
- B. Üretimde hata yoktur.
- C. Kullanım standartlarına uygun değildir.
- D. Üretim aşaması denetlenmiştir.

7. Sude, süt almak için markete gider. Sude markette aşağıdakilerden hangisini **önemsememelidir?**

- A. Sütün fiyatı.
- B. Sütün üretim ve son kullanma tarihi.
- C. Bu sütün başka hangi marketlerde satıldığı.
- D. Sütün bedelini ödedikten sonra satış fişi alma.

8. “Hastanın doktora, doktorun tamirciye, işçinin kasaba, sekreterin çocuğunu okutması için öğretmene ihtiyaç vardır.”

Yukarıdaki açıklamaları hangi seçenek **en doğru biçimde tamamlar?**

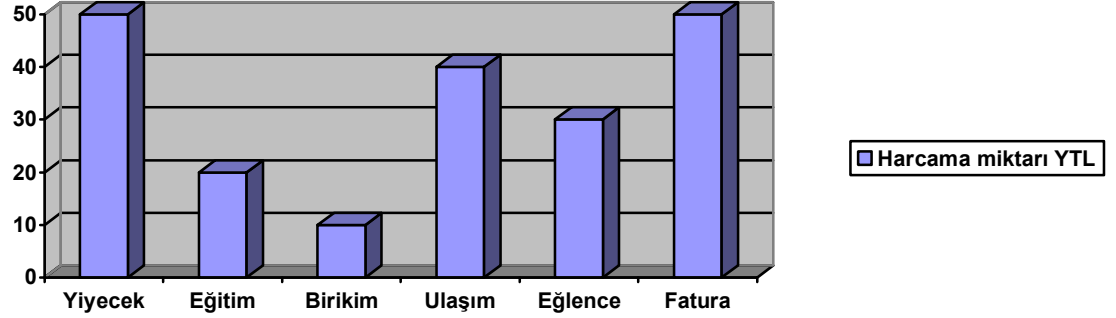
- A. Her meslek kutsaldır.
- B. Meslekler ihtiyaçlardan doğmuştur.
- C. Meslekler teknolojinin gelişmesiyle durağanlık göstermiştir.
- D. Farklı meslekler toplumda çelişki yaratır.

EK-15 (Devam)

9. “Toplumsal bir görevim vardır. Kamuoyu oluştururum. Aynı anda büyük kitlelere ulaşabilirim” açıklamasını yapan kişi **hangi meslek grubundadır?**
- A. Otobüs şoförü
B. Gazeteci
C. Veznedar
D. Modacı
10. Bir ailenin gideri gelirinden çoksa bu aileyle ilgili olarak aşağıdakilerden **söylenemez?**
- A. Savruk
B. Plansız
C. Hesapsız
D. Tutumlu
11. Bilinçli bir tüketici olduğunu söyleyen Gülşen için aşağıdakilerden **hangisinin söylenmesi doğru olur?**
- A. İhtiyacı olan ürünü tercih eder.
B. Reklâmı yapılan ürünü alır.
C. Her gördüğü ürünü alır.
D. Pahalı ürünü alır.
12. Özkan’ın ailesi bütçelerini hazırlıyordu. Özkan’ın ailesi aşağıdaki seçeneklerden **hangisini birinci sıraya almalıdır?**
- A. Beslenme
B. Gezme
C. Eğlenme
D. Giyim
13. “ Her gün 12 milyon ekmeğe çöpe gidiyor ” başlıklı gazete haberi ülkemizle ilgili **hangi gerçeği göstermektedir?**
- A. Ekmeğin fazla üretildiğini
B. Ekmeğin israfını
C. Az ekmeğin yenildiğini
D. İyi ekmeğin üretilmediğini

EK-15 (Devam)

14.

Yukarıdaki grafik için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez?**

- A. Yiyeceğe ayrılan parayla faturalara harcanan para birbirine eşittir.
- B. Ulaşım gideri, eğitim giderinin iki katıdır.
- C. Eğlenceye ayrılan paranın üçte biri kadar birikim yapılmıştır.
- D. Eğitime, eğlenceye yapılan harcamadan daha çok ödeme yapılmıştır.

15. Gazetede Lale Orta ile ilgili bir haber okuyan Yeşim, babasına Lale Orta'nın kim olduğunu sorar. Babası Yeşim'e **nasıl bir yanıt vermiştir?**

- A. İlk kadın pilot
- B. İlk kadın vali
- C. İlk kadın futbol hakemi
- D. İlk kadın mimar

16. Aşağıdakilerden hangisi üretimle ilgili yapılan işlerden **değildir?**

- A. Elma toplamak
- B. Fabrikada çalışmak
- C. Temizlik yapmak
- D. Ayakkabı satın almak

17. "Buğday–Ekmek Yolculuğu" adlı bir performans ödevi hazırlayan Başak; ödevinde buğday hasadında kullanılan araçlara aşağıdakilerden **hangisini yazmalıdır?**

- A. Biçerdöver
- B. Kamyon
- C. Traktör
- D. Vinç

EK-15 (Devam)

18. Seda, ailesinden bütçelerini yaparken çeşitli isteklerde bulundu. Ailesi, Seda'ya temel ihtiyaçlarına para ayırdıktan sonra, para artarsa isteklerini karşılayabileceklerini söyledi.

Seda'nın ailesinin sözünü ettiği temel ihtiyaçlar aşağıdakilerden **hangisi** **olamaz?**

A. Beslenme	B. Giyinme
C. Barınma	D. Seyahat etme

19. Fırından aldığımız bir ekmeğin sofraya getirilmesiyle hangi safhanın başladığını **söyleyebiliriz?**

A. Satış	B. Tüketim
C. Dağıtım	D. Üretim

20. Aşağıdakilerden hangisi Gamze'nin **temel ihtiyaçlarına örnek olamaz?**

- A. Gitar kursuna gitmek
- B. Mevsimine uygun kıyafetler almak
- C. Düzenli olarak beslenmek
- D. İçinde barınabileceği bir evde yaşamak

21. Aşağıdaki ifadelerden hangisi **doğrudur?**

- A. İnsanların temel ihtiyaçları karşılanmazsa yaşamları tehlikeye girmez.
- B. İsteklerimiz ihtiyaçlarımızdan önce gelir.
- C. Temel ihtiyaçlarımızı bazen ertelemeliyiz.
- D. İhtiyaçlarımız isteklerimizden daha önemlidir.

22.

Bazı ürünlerin üzerinde gördüğümüz yukarıdaki işaretin **anlamı nedir?**

- A. Geri dönüşümü olduğunu
- B. Kendi kendini temizlediğini
- C. Türk malı olduğunu
- D. Garanti belgesi olduğunu

EK-15 (Devam)

23. Yaz mevsiminde tişört adı verilen pamuklu giysiler giyeriz. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde bir tişörtün tişört oluncaya kadar geçirdiği aşamaların sırası **doğru verilmiştir?**

- A. Pamuk – Pamuk tohumu – Dokuma fabrikası – İplik fabrikası
- B. Pamuk tohumu – Pamuk - Dokuma fabrikası – İplik fabrikası - Mağaza
- C. Pamuk tohumu – Pamuk– İplik fabrikası – Dokuma fabrikası – Tekstil fabrikası – Mağaza
- D. Pamuk – Pamuk tohumu – Dokuma fabrikası – İplik fabrikası – Tekstil fabrikası – Mağaza

24. Aşağıda bir ailenin aylık bütçesi verilmiştir. Bu bütçeyle ilgili olarak aşağıdakilerden **hangisi söylenebilir?**

GELİR	GİDER
AYŞE 600 YTL	Mutfak masrafı.....450 YTL
MURAT 750 YTL	Ev kirası.....300 YTL
	Ulaşım.....150 YTL
	Faturalar.....255 YTL
	Eğitim.....100 YTL
	Eğlence.....180 YTL

- A. Bu aile bütçesini denkleştirmek için eğlenceye daha az para ayırmalıdır.
- B. Bu ailenin bütçesi iyi planlanmıştır.
- C. Ailenin geliri giderinden fazladır.
- D. Bu aile bütçesini denkleştirmek için mutfak masrafına daha az para ayırmalıdır.

25. Melih, mesleğinde zirveye çıkanlarla ilgili bir ödev hazırlıyordu. Melih'in ödevinde yaptığı eşleştirmelerden **hangisi yanlıştır?**

- A. Mimar Sinan – Ünlü Türk Mimarı
- B. Ekrem Akurgal – Ünlü Arkeolog
- C. Kemal Sunal – Türk Sinemasının Ünlü Aktörü
- D. Barbaros Hayrettin Paşa – Ünlü Türk Şairi

EK-16

GAZETE KULLANILMASINA İLİŞKİN UYGULAMA YÖNERGESİ

Değerli öğretmen,

İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kendimi Tanıyorum”, “Geçmişimi Öğreniyorum”, “Yaşadığımız Yer” ve “Üretimden Tüketime” üniteleri kapsamında yapacağınız gazete kullanımı uygulamasında aşağıda sıralanan işlemlere tam olarak yer vermeye çalışınız.

1. Öğrencilerinizi sınıfa gazete getirmek için yüreklendiriniz.
2. Sınıfa değişik gazetelerin girmesini sağlayınız.
3. Dersin başlangıcında öğrencilerin getirdikleri gazeteleri incelemeleri için süre tanıyınız.
4. Öğrencilerin sınıf içinde gazetede okudukları ilginç haber ve hikâyeleri birbirleriyle paylaşmalarını sağlayınız.
5. Ders konularını gazetede ki günlük haberlerle ilişkilendiriniz.
6. Ders konularıyla ilişkilendirilecek gazete bölümlerinin öğrencilerin hazırbulunuşluk ve olgunluk düzeyine uygun olmasını sağlayınız.
7. Öğrencilerin gazetelerden kestikleri resim ve haberleri yapıştırılmaları için bir haber defteri tutmalarını sağlayınız.
8. Öğrencilerinizi dersin bir konusuyla ilgili gazete haberi yazmaya teşvik ediniz.
9. Öğrencilerinizin gazetede ki resim ve hikâyelerle ilgili duygu ve düşüncelerini yazmalarını isteyiniz.
10. Gazete kullanımında grupta yapılacak etkinliklerde öğrencilerinizi gruplara ayırınız.
11. Öğrencilerin derste haber bülteni tahtasını kullanmalarını sağlayınız.
12. Öğrencilerin derste gazete haritalarını kullanmalarını sağlayınız.
13. Öğrencilerinizin gazetede ki haberleri geçmiş ve gelecekle ilişkilendirmelerini sağlayınız.
14. Gazeteleri takip ederek ve araştırmacı tarafından hazırlanan materyalleri kullanarak öğrencilerinize gazete kullanma konusunda model olunuz.
15. Öğrencilerinizi okuduklarını değerlendirmeleri konusunda destekleyiniz.
16. Mümkünse, öğrencilerinizin gazeteleri eve götürmelerini ve ödevlerini aileleriyle birlikte gazete kullanarak yapmalarını sağlayınız.

EK-17

GAZETE KULLANILMASINA İLİŞKİN GÖZLEM FORMU

Aşağıdaki etkinliklerin gerçekleşme düzeyine ilgili sözcüğün altına (X) koyarak belirtiniz.

GÖZLENEN ETKİNLİKLER	Zayıf	Orta	İyi	Çok İyi
1. Öğrencilerin sınıfa gazete getirmek için yüreklendirilmesi.	☐	☐	☐	☐
2. Sınıfa değişik gazetelerin girmesinin sağlanması.	☐	☐	☐	☐
3. Dersin başında öğrencilerin getirdikleri gazeteleri incelemeleri için süre tanınması.	☐	☐	☐	☐
4. Öğrencilerin sınıf içinde gazetede okudukları ilginç haber ve hikâyeleri birbirleriyle paylaşmalarının sağlanması.	☐	☐	☐	☐
5. Ders konularının gazetede ki günlük haberlerle ilişkilendirilmesi.	☐	☐	☐	☐
6. Ders konularıyla ilişkilendirilecek gazete bölümlerinin öğrencilerin hazırbulunuşluk ve olgunluk düzeyine uygun olması.	☐	☐	☐	☐
7. Öğrencilerin gazetelerden kestikleri resim ve haberleri yapıştırılmaları için bir haber defteri tutmaları.	☐	☐	☐	☐
8. Öğrencilerin dersin bir konusuyla ilgili gazete haberi yazmaları.	☐	☐	☐	☐
9. Öğrencilerin gazetede ki resim ve hikâyelerle ilgili duygu ve düşüncelerini yazmaları.	☐	☐	☐	☐
10. Öğrencilerin haber bülteni tahtasını kullanması.	☐	☐	☐	☐
11. Öğrencilerin gazete haritalarını kullanması.	☐	☐	☐	☐
12. Öğrencilerin gazetede ki haberleri geçmiş ve gelecekle ilişkilendirmelerinin sağlanması.	☐	☐	☐	☐
13. Öğrencilere gazete kullanma konusunda model olma.	☐	☐	☐	☐
14. Gazete kullanımında grupta yapılacak etkinliklerde öğrencilerin gruplara ayrılması.	☐	☐	☐	☐
15. Öğrencilerin okuduklarını değerlendirmeleri.	☐	☐	☐	☐
16. Öğrencilerin gazeteleri eve götürmeleri ve ödevlerini aileleriyle birlikte gazeteyle yapmaları.	☐	☐	☐	☐

EK-18
KENDİMİ TANIYORUM ÜNİTESİ DERS PLANI VE UYGULANMIŞ GAZETE
KULLANIM MATERYALLERİ

DERS PLANI

Sınıf	: 4-C
Ünite	: Kendimi Tanıyorum
Süre	: 40' + 40'
Konu	: Ben Kimim?
Yöntem-Teknikler	: Anlatım, Gösterip Yaptırma, Gazete Resimlerinin Kullanımı, Soru-Yanıt.
Kaynaklar, Araç ve Gereçler	: Değişik gazeteler, gazetelerden kesilerek oluşturulan, değişik fiziksel özellikteki insan resimlerinin yapıştırıldığı büyük fon kartonu, etkinlik yaprakları
I.Kazanımlar:	Bireysel farklılıkları tanıyarak ve kabul eder.
II.Giriş:	
1.Dikkat Çekme	: Öğretmenin “İki insanı birbirinden nasıl ayırt edebilirsiniz?” sorusunu yöneltmesi ve iki öğrenciyi ayağa kaldırıp, onların aralarındaki bireysel farklılıkları sorarak öğrencilerin dikkatini çekmesi.
2.Güdüleme	: Öğretmenin “Bugün derste öğreneceklerimizi iyi dinlerseniz insanlar arasındaki bireysel farklılıkları tanıyıp, kendi özelliklerinizin farkına varırsınız” demesi.
3.Gözden Geçirme	: Öğretmenin öğrencilere “Bugün bireysel özelliklerden fiziksel özelliklerimizi öğreneceğiz” demesi.
4.Derse Geçiş	: Öğretmenin gazetelerden kesilerek oluşturulan, değişik fiziksel özellikteki insan resimlerinin yapıştırıldığı büyük fon kartonunu tahtaya asarak derse geçmesi.

EK-18 (Devam)

III.Geliştirme:

- Gazetelerden kesilerek oluşturulan, değişik fiziksel özellikteki insan resimlerinin yapıştırıldığı büyük fon kartonu tahtaya asılarak, öğrencilerin resimlerdeki insanların fiziksel özelliklerine dikkat etmelerinin istenmesi.
- İnsanları birbirinden ayıran özelliklerin, hem fiziksel hem duygusal özellikler olduğunun söylenmesi.
- Öğrencilere fon kartonundaki insan resimlerinin gösterilerek, insanların fiziksel özelliklerini tanımlamalarının istenmesi.
- Öğrencilere etkinlik yaprakları dağıtılarak, ellerindeki gazete sayfalarında olan değişik fiziksel özellikteki (sarışın, esmer, uzun boylu, kısa boylu, şişman, zayıf vb.) insan resimlerini bularak, etkinlik yapraklarının ilgili yerlerine yapıştırmalarının istenmesi.
- Yapıştırdıkları insan resimlerinden yola çıkarak, etkinlik yapraklarının altına kendi fiziksel özelliklerini yazmalarının istenmesi.
- Öğrencilerin etkinlik yapraklarına hangi resimleri yapıştırdıklarının gözlemlenmesi.
- İsteyen öğrencilerin yazdıkları kendi fiziksel özelliklerini okumalarının istenmesi.

IV.Sonuç:

Öğretmenin öğrencilere “Bugün bireysel özelliklerden fiziksel özelliklerimizi öğrendik” demesi.

V.Ölçme-Değerlendirme:

Öğretmenin bir öğrenciyi tahtaya kaldırarak gazetelerden kesilerek oluşturulan, değişik fiziksel özellikteki insan resimlerinin yapıştırıldığı büyük fon kartonundan değişik fiziksel özellikteki insan resimlerini bulmasını istemesi.

VI. Alıştırma/Ödev:

Öğretmenin “Gazetelerden bir insan resmi keserek, haber defterinize yapıştırıp, fiziksel özelliklerini yazınız” demesi.

EK-18 (Devam)

FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ TANIMA ETKİNLİĞİ

Gazetelerden keseceğiniz değişik fiziksel özelliklerdeki insan resimlerini ilgili yerlere yapıştırarak, kendi fiziksel özelliklerinizi yazınız..

Sarışın

Esmer

Kumral

Kahverengi göz

Siyah göz

Mavi göz

Yeşil göz

Kaynak: Sabah Gazetesi. (2006). 9 Ağustos
 Hürriyet Gazetesi. (2006). 29 Temmuz
 Gözcü Gazetesi. (2006). 20 Eylül
 Posta Gazetesi. (2006). 7 Ekim
 Sabah Gazetesi. (2006). 6 Ekim
 Posta Gazetesi. (2006). 15 Temmuz
 Sabah Gazetesi. (2006). 13 Ağustos

EK-18 (Devam)

Uzun saç

Kısa saç

Şişman ve zayıf kişi

Uzun ve kısa boylu kişi

KENDİ FİZİKSEL ÖZELLİKLERİM

Boyum = 1.38 cm

Kilom = 35 kg

Sacım = Siyah

Göz rengim = Kahverengi

Arkadaşlarıma göre uzun boylu, biraz kilolu ve esmerim

Kaynak: Sabah Gazetesi. (2006). 13 Ağustos
Hürriyet Gazetesi. (2006). 29 Temmuz
Vatan Gazetesi. (2006). 18 Kasım
Hürriyet Gazetesi. (2006). 9 Ekim

EK-19
GEÇMİŞİMİ ÖĞRENYORUM ÜNİTESİ DERS PLANI VE UYGULANMIŞ
GAZETE KULLANIM MATERYALLERİ

DERS PLANI

Sınıf	: 4-C
Ünite	: Geçmişimi Öğreniyorum
Süre	: 40' + 40'
Konu	: Cumhuriyet Kuruluyor
Yöntem-Teknikler	: Anlatım, Gösterip Yaptırma, Haber Bülteni Tahtası Hazırlama, Gazete Makalelerinin Kullanımı, Tartışma.
Kaynaklar, Araç ve Gereçler	: Değişik gazeteler, “Cumhuriyetin Kuruluşu” makalesi, “Cumhuriyetin İlân Edildiği Günün Gazetesi, Etkinlik Yaprakları
I.Kazanımlar	: Milli Mücadelenin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk’ün rolünü fark eder.

II.Giriş:

- 1. Dikkat Çekme** : Öğretmenin 30 Ekim 1923’te çıkmış olan “Yenigün” gazetesini sınıfa göstererek onların dikkatini gazeteye çekmesi ve “Çocuklar bu görmüş olduğunuz gazete Cumhuriyetin ilân edildiği günün ertesi gün yayınlanan bir gazetedir, gazetede neler dikkatinizi çekiyor” diye sorması ve öğrencilerin yanıt vermeleri.
- 2. Güdüleme** : Öğretmenin “Bugün derste öğreneceklerimizi iyi dinlerseniz Cumhuriyetimizi daha iyi anlarsınız ve ona daha iyi sahip çıkarsınız” demesi.
- 3.Gözden Geçirme** : Öğretmenin öğrencilere “Bugün Cumhuriyetin ne demek olduğunu, nasıl ilân edildiğini, Cumhuriyet kuruluncaya kadar hangi aşamalardan geçtiğimizi ve bu aşamalarda Atatürk’ün rolünü öğreneceğiz” demesi.

EK-19 (Devam)

4. Derse Geçiş : Öğretmenin öğrencilerden getirdikleri gazeteleri açmalarını söyleyerek derse geçmesi.

III. Geliştirme:

- Öğretmenin öğrencilerden Cumhuriyetle ilgili neler bulduklarını söylemelerini istemesi.
- Cumhuriyetle ilgili bulunan haber ve resimlerin öğrencilerle birlikte haber bülteni tahtasına asılması.
- Öğretmenin kısaca cumhuriyet kavramı üzerinde durması.
- Öğrencilere “Cumhuriyetin Kuruluşu” adlı makalenin dağıtılması.
- Öğrencilerden “Cumhuriyetin Kuruluşu” makalesini okumalarını ve dağıtılan etkinlik yapraklarına makaleyle ilgili soruları yanıtlamalarının istenmesi.
- Öğrencilerin yanıtlamaları bittikten sonra yanıtların okunması ve makalenin tartışılması.

IV. Sonuç:

Öğretmenin “Bugün Cumhuriyetin ne demek olduğunu, nasıl ilân edildiğini, Cumhuriyet kuruluncaya kadar hangi aşamalardan geçtiğimizi ve bu aşamalarda Atatürk’ün rolünü öğrendik” demesi.

IV. Değerlendirme:

Öğretmenin “Cumhuriyetin ne demek olduğunu kim söyleyebilir” diye sorması.

V. Alıştırma/Ödev:

Öğretmenin “Gazetelerden ilginizi çeken Cumhuriyetle ilgili bir haber ya da resmi haber defterinize yapıştırıp, konuyla ilgili düşüncelerinizi yazınız” demesi.

EK-19 (Devam)

CUMHURİYET GAZETESİ ETKİNLİĞİ

Aşağıda Cumhuriyetin ilan edildiği günün gazetesi yer almaktadır. Gazetede neler dikkatinizi çekmektedir?

Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi. (2006). 29 Ekim

EK-19 (Devam)

CUMHURİYETİN KURULUŞU ETKİNLİĞİ

Aşağıdaki soruları, makaleyi okuyarak cevaplandırınız.

1. Cumhuriyet ne demektir?

Cumhuriyet vatandaşlara seçme ve seçilme hakkının verildiği bir yönetim biçimidir. Millet'in temsilcilerinin kayduğu yollarla ülkenin yönetilmesidir. Cumhuriyetin yönetimi ulustur.

2. Atatürk'ün ülkeyi ulusun kendi gücünün kurtaracağına inanmasını hangi sözünden

anlıyoruz?

Mustafa Kemal'in şu sözünden anlıyoruz: "Tek bir egemenlik var, o da milli egemenliktir. Ülkeyi yine ulusun kendi gücü kurtaracaktır." diyor.

3. T.B.M.M ne zaman açılmıştır, ilk başkanı kimdir?

23 Nisan 1920'de açıldı. İlk başkanı Mustafa Kemal Atatürk.

4. Atatürk, Samsun'a çıktıktan sonra nerelerde kongreler düzenlenmiştir?

Erzurum ve Sivas'ta kongreler yapıldı.

5. Düzenli ordu kurulduktan sonra hangi savaşlar yapılmıştır?

İnönü, Sakarya, Dumlupınar'da savaşlar yapılmıştır.

6. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra hangi antlaşma imzalanmıştır?

Lozan Barış Antlaşması imzalandı.

7. Cumhuriyet ne zaman ve nasıl ilan edilmiştir?

29 Ekim 1923 ilan edilmiştir. Atatürk 28 Ekim 1923 günü arkadaşlarını yemeğe çağırarak "Cumhuriyeti yarın ilan edeceğiz." dedi. 29 Ekim günü milletvekili arkadaşlarıyla görüşerek cumhuriyet önerisini meclise sundu. Meclis öneriyi kabul ederek cumhuriyet ilan edildi.

EK-20
YAŞADIĞIMIZ YER ÜNİTESİ DERS PLANI VE UYGULANMIŞ GAZETE
KULLANIM MATERYALLERİ

DERS PLANI

Sınıf	: 4-C
Ünite	: Yaşadığımız Yer
Süre	: 40' + 40'
Konu	: Hava Nasıl Olacak?
Yöntem-Teknikler	: Gösterip Yaptırma, Soru-Yanıt, Haber Bülteni Tahtası Kullanımı, Gazete Haritası Kullanımı.
Kaynak-Araç ve Gereçler	: Gazeteler, öğretmen tarafından hazırlanan gazete materyalleri, bülten tahtası, resimli grafik panosu.
I. Kazanımlar	: Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını, resimli grafiklere aktarır.
II. Giriş:	
1. Dikkat Çekme	: Öğretmenin öğrencilerden birisini yanına çağırarak “Neden bu kıyafeti giydin? Bu kıyafeti giymeye karar verirken neleri dikkate aldın?” diye sorarak öğrencilerin dikkatini hava durumuna çekmesi.
2. Güdüleme	: Öğretmenin “Bugün derste işleyeceğimiz konuları iyi öğrenirseniz, hava durumuna göre hareket edip, ona göre davranırsınız” demesi.
3. Gözden Geçirme	: Öğretmenin “Bugün hava durumundaki sembollerin ne anlama geldiğini öğrenip, resimli grafik oluşturacağız” demesi.
4. Derse Geçiş	: Öğretmenin gazetelerden getirdiği hava olaylarını öğrencilerle birlikte bülten tahtasına asarak derse geçmesi.

EK-20 (Devam)

III. Geliştirme:

- Öğretmenin haber bülteni tahtasına astığı hava olaylarını öğrencilere sorarak, hava olaylarını açıklaması.
- Öğrencilerden gazetelerden bulup getirdikleri hava olaylarını sınıfla paylaşımlarının istenmesi.
- Öğretmen tarafından “Bu hava olaylarının bir yerde gösterdiği kısa süreli duruma hava durumunun denildiğinin” söylenilmesi.
- Öğrencilerden getirdikleri günlük gazeteleri açarak, oradaki Türkiye hava durumu haritasını bulmalarının istenmesi.
- Öğretmenin öğrencilere “Bu hava durumunda neler dikkatinizi çekiyor” sorusunu yöneltmesi.
- Öğretmenin bülten tahtasına asılan hava olaylarının haritada bir sembolle gösterildiğini söylemesi.
- Öğrencilere etkinlik yapraklarının dağıtılması.
- Etkinlik yapraklarının ön yüzünün öğretmenle birlikte, arka yüzünün ise öğrencilerin kendilerinin doldurmalarının istenmesi.
- Arada gezilerek kontrollerin yapılması.

IV. Sonuç:

Öğretmenin “ Bugün günlük hayatımızda sık sık karşımıza çıkan hava durumuyla ilgili bilgiler öğrendik. Bundan sonra siz de gazetelerde ya da televizyonda gördüğünüz hava durumu sembollerini tanıyabilir, o yerin hava durumu hakkında bilgi sahibi olabilirsiniz” demesi.

V. Değerlendirme:

Öğretmenin öğrencilerden gazetelerden kesilerek oluşturulan Türkiye haritalarından bir şehrin hava durumunu söylemelerini istemesi.

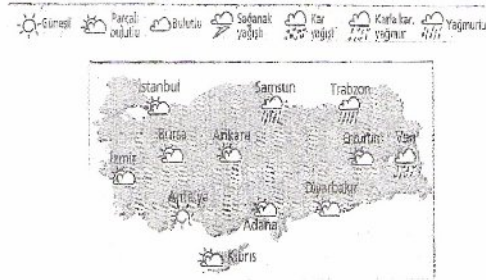
VI. Alıştırma/Ödev:

Öğretmenin “Eve gidince eski gazeteleri tarayıp, buldukları hava durumu haritasını haber defterlerinize yapıştırıp, resimli grafik oluşturun” demesi.

EK-20 (Devam)

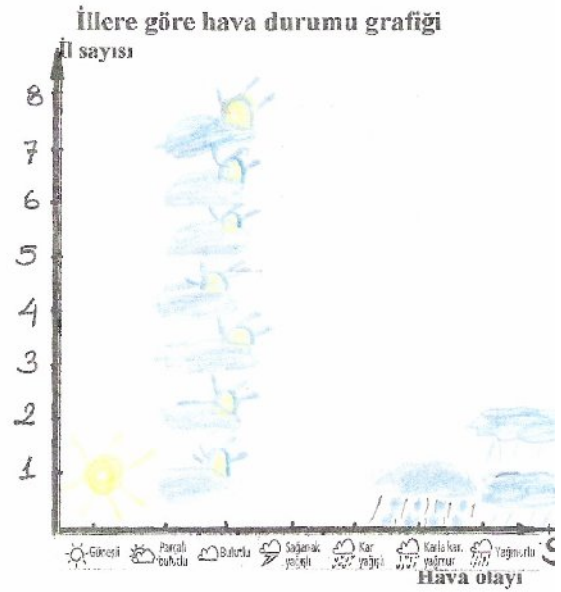
HAVA DURUMUNU ÖĞRENİYORUM

Aşağıda bazı illerin hava durumunu gösteren bir harita verilmiştir. Haritada görülen hava durumunu resimli grafikte gösteriniz

(15 Kasım 2006 Sabah gazetesinden alınmıştır)

HAVA OLAYI	İL SAYISI
Güneşli	7
Parçalı Bulutlu	2
Bulutlu	—
Gök gürültülü	—
Yağmurlu	2
Karlı	—
Karla karışık yağmur	1
Sisli	—

EK-20 (Devam)

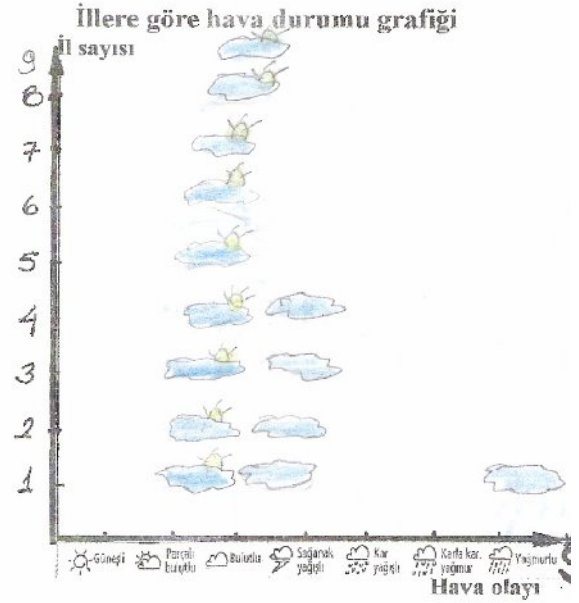
HAVA DURUMUNU ÖĞRENİYORUM

Aşağıya gazetelerden bulduğunuz bir hava durumu haritası yapıştırdınız. Resimli grafiği haritaya bakarak doldurunuz.

Vatan gazetesi. 13 Aralık

HAVA OLAYI	İL SAYISI
Güneşli	—
Parçalı Bulutlu	9
Bulutlu	4
Gök gürültülü	—
Yağmurlu	4
Karlı	—
Karla karışık yağmur	—
Sisli	—

Kaynak: Vatan Gazetesi. (2006). 13 Aralık

EK-21
ÜRETİMDEN TÜKETİME ÜNİTESİ DERS PLANI VE
UYGULANMIŞ GAZETE KULLANIM MATERYALLERİ

DERS PLANI

Sınıf	: 4-C
Ünite	: Üretimden Tüketime
Süre	: 40' + 40'
Konu	: Önce İhtiyaçlarım
Yöntem-Teknikler	: Anlatım, Gösterip Yaptırma, Haber Bülteni Tahtası Hazırlama, Gazete Resimlerinin Kullanımı, Beyin Fırtınası, Tartışma, Grupla Çalışma.
Kaynaklar, Araç ve Gereçler	: Değişik gazeteler, bülten tahtası, makas.

I.Kazanımlar : İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.

II.Giriş:

- 1.Dikkat Çekme** : Öğretmenin öğrencilere “Aileniz harcamalarını neye göre yapar” diye sorması ve öğrencilerin yanıt vermeleri.
- 2.Güdüleme** : Öğretmenin “Bugün derste öğreneceklerimizi iyi dinlerseniz istek ve ihtiyaçlarınızı daha iyi öğrenir ve harcamalarınızı ona göre yaparsınız” demesi.
- 3.Gözden Geçirme** : Öğretmenin öğrencilere “İstek ve ihtiyaçlarımızı öğreneceğiz” demesi.
- 4.Derse Geçiş** : Öğretmenin “Bugün kahvaltısını yapmayan var mı?” sorusunu yönelterek derse geçmesi.

III. Geliştirme :

- Öğretmenin kahvaltının, öğle ve akşam yemeğinin öneminden kısacası yiyecek ihtiyacından söz etmesi.

EK-21 (Devam)

- Öğrencilere yiyecek ihtiyacından başka hangi ihtiyaçlarımızın olduğunu sorularak, beyin fırtınası yaptırılması.
- Öğretmenin öğrencilerden gelen yanıtlara göre ihtiyaç kavramını açıklaması.
- Öğretmenin öğrencilere “Bisiklete binmeyi sevenler kimler?” diye sorması.
- Öğretmenin bir öğrenciye “Bisiklete binmezsen yaşamın tehlikeye girer mi?” sorusunu yöneltmesi ve istek kavramını açıklaması.
- Öğretmenin öğrencilere isteklerimizin neler olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptırması.
- Sınıfın çalışma gruplarına ayrılması.
- Her gruba bir bülten tahtası ve gazetelerin sağlanması.
- Öğretmenin öğrencilerden bülten tahtasını istek ve ihtiyaç olarak iki bölüme ayırmalarını istemesi.
- Öğretmenin öğrencilerden grupça gazeteleri tarayarak, istekleri bir tarafa, ihtiyaçları bir tarafa asmalarını istemesi.
- Gruptaki her öğrencinin çalışmaya katılımının sağlanması.
- Öğretmenin çalışmanın her aşamasında rehberlik yapması.
- Her grubun kendi bülten tahtalarını sınıfa sunmaları ve tartışma açılması.

IV. Sonuç:

Öğretmenin “Bugün işimize yarayacak bilgiler öğrendik. Artık istek ve ihtiyaçlarımızın neler olduğunu, ihtiyaçlarımızın karşılanmadığında yaşamımızın tehlikeye girdiğini ama sınırsız olan isteklerimizin karşılanmadığında yaşamımızın tehlikeye girmediğini öğrendik” demesi. Bundan sonra da sizler harcamalarınızı öncelikle ihtiyaçlarınıza göre yapabilirsiniz” demesi.

V.Değerlendirme:

Öğrencilerin hazırladıkları bülten tahtalarını sınıfa tanıtmaları.

VI. Alıştırma/Ödev:

Öğretmenin “Gazetelerden istek ve ihtiyaç ilgili bir haber ya da resmi haber defterinize yapıştırınız” demesi.

EK-21(Devam)

ÖĞRENCİLERİN HAZIRLADIĞI BÜLTEN TAHTASI

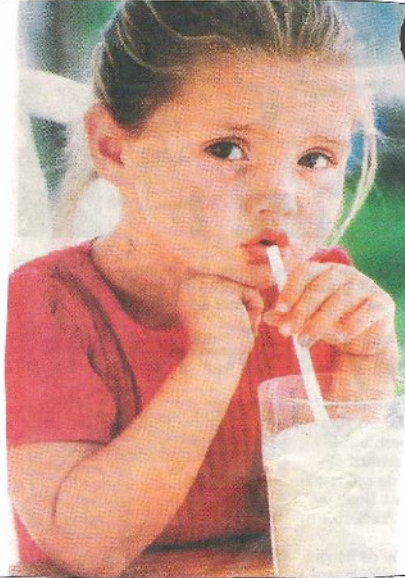
İHTİYAÇ

Koyun Peyniri

Dana Orta Yağlı Kuşbaşı

Ekmek, sebze, meyve, et, süt, peynir, su temel ihtiyaçlarımızdır.

- Kaynak:
- Hürriyet Gazetesi. (2007). 14 Aralık
 - Hürriyet Gazetesi. (2007). 25 Ekim
 - Hürriyet Gazetesi. (2007). 27 Ekim
 - Hürriyet Gazetesi. (2007). 26 Ekim
 - Akşam Gazetesi. (2006). 3 Temmuz

EK-21(Devam)

Giyisiler de temel ihtiyaımızdır. Onlar olmasa soğuktan korunamayız.

Evimizde barınırız. Barınma temel ihtiyaımızdır.

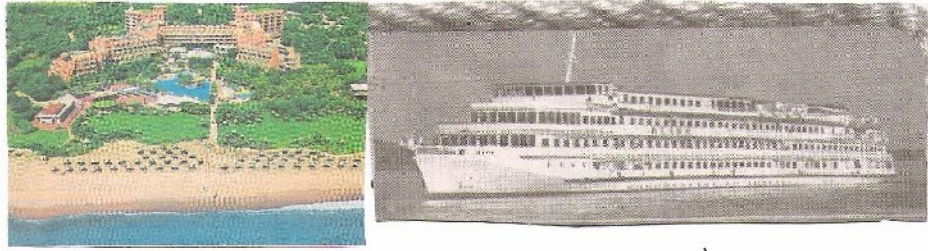
Kaynak: Hürriyet Gazetesi. (2007). 26 Ekim
 Hürriyet Gazetesi. (2007). 14 Aralık
 Hürriyet Gazetesi. (2007). 28 Ekim
 Hürriyet Gazetesi. (2007). 12 Aralık

EK-21(Devam)

İSTEK

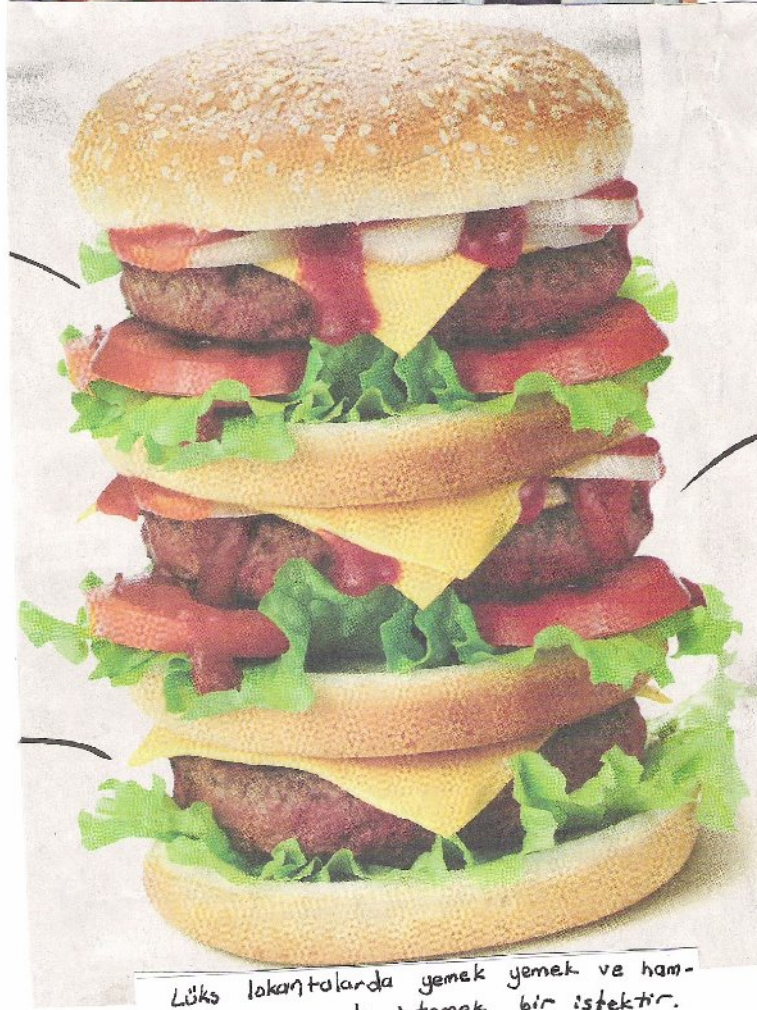
Lüks arabalara binmek
istektir.

Tatile çıkmak, dünya turuna çıkmak
istektir.

Kaynak: Hürriyet Gazetesi. (2007). 13 Aralık
Hürriyet Gazetesi. (2007). 14 Aralık

EK-21(Devam)

Kaynak: Sakarya Gazetesi. (2007). 28 Ekim.
Hürriyet Gazetesi. (2007). 13 Aralık

EK-22
DENEY VE KONTROL GRUPLARININ BAŞARI TESTLERİNDEN
ALDIKLARI ÖNTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	48	1	47
2	53	2	52
3	69	3	69
4	56	4	57
5	39	5	38
6	53	6	55
7	67	7	68
8	70	8	68
9	44	9	46
10	58	10	56
11	42	11	40
12	57	12	58
13	24	13	26
14	61	14	63
15	28	15	26
16	55	16	57
17	71	17	70
18	42	18	42
19	56	19	57
20	52	20	51
21	41	21	41
22	25	22	24
23	27	23	28
24	76	24	79
25	56	25	53
26	55	26	53

EK-23
DENEY VE KONTROL GRUPLARININ BAŞARI TESTLERİNDEN
ALDIKLARI SONTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	76	1	68
2	97	2	90
3	97	3	91
4	92	4	88
5	60	5	48
6	88	6	85
7	84	7	85
8	96	8	95
9	84	9	82
10	84	10	80
11	86	11	81
12	91	12	93
13	51	13	47
14	92	14	85
15	68	15	60
16	99	16	97
17	93	17	91
18	48	18	44
19	62	19	59
20	89	20	80
21	65	21	45
22	54	22	47
23	71	23	59
24	99	24	87
25	82	25	68
26	90	26	92

EK-24
DENEY VE KONTROL GRUPLARININ TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI
ÖNTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	117	1	134
2	119	2	139
3	81	3	123
4	101	4	95
5	115	5	46
6	73	6	94
7	107	7	92
8	101	8	91
9	78	9	100
10	145	10	107
11	80	11	115
12	114	12	114
13	88	13	103
14	134	14	118
15	97	15	97
16	117	16	121
17	153	17	127
18	46	18	96
19	104	19	87
20	113	20	132
21	137	21	89
22	143	22	120
23	132	23	126
24	123	24	128
25	137	25	136
26	105	26	124

EK-25
DENEY VE KONTROL GRUPLARININ TUTUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI
SONTEST PUANLARI

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	155	1	139
2	155	2	141
3	133	3	128
4	146	4	95
5	152	5	55
6	91	6	103
7	155	7	105
8	155	8	105
9	155	9	113
10	155	10	112
11	155	11	99
12	150	12	132
13	134	13	119
14	155	14	130
15	155	15	108
16	155	16	140
17	155	17	130
18	155	18	101
19	140	19	116
20	155	20	144
21	155	21	105
22	153	22	128
23	155	23	130
24	155	24	136
25	140	25	139
26	113	26	127

EK-26
GÖRÜŞME ONAY FORMU

21.01.2008

Merhaba,

Öncelikle yapacağım bu çalışmaya gösterdiğin ilgi ve bu görüşmeye ayırdığın zaman için teşekkür ederim. Bu form, araştırmanın amacını ve senin bir katılımcı olarak haklarını tanımlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, “Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi” adlı doktora tez çalışması için belirlenen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin görüşlerini almaktır.

Araştırmaya gönüllü olarak katılman ve görüşlerini bildirmen, bu çalışmaya ışık tutacaktır. Araştırmayı sağlıklı bir biçimde yürütebilmek amacıyla görüşmemizin ses kaydını almak istiyorum. Bu görüşme, bilimsel bir araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacak ve veriler yazıldıktan sonra ya silinebilecek ya da sana verilecektir. İzin olmadığı takdirde, adın bu çalışmada kullanılmayacak, yerine takma bir ad kullanılabilir. Eğer görüşmeyi kesip, bu çalışmadan ayrılmak istersen yapılan kayıtlar ve yazılan raporlar veline teslim edilecektir.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığını dair bu formu imzalamanı rica ediyorum. Araştırmaya katılımın için teşekkür ederim.

Görüşülen Öğrenci

Görüşmeci: Gülbeyaz ÜNLÜER

Namık Kemal İlköğretim Okulu

EK-26 (Devam)
GÖRÜŞME SORULARI

1. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanma konusunda neler düşünüyorsun?
2. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinlikler bu dersi sevmene nasıl katkı sağladı?
3. Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan etkinliklerde ne tür güçlüklerle karşılaştın?
4. Gazete kullanılarak yapılan etkinliklerden sonra gazeteden daha fazla yararlanma konusunda neler düşünüyorsun?

EK-27
VELİ ONAY FORMU

21. 01. 2008

Merhaba,

Bu form, araştırmanın amacını ve çocuğunuzun haklarını tanımlamayı amaçlamaktadır. Öncelikle yapacağım bu çalışmaya gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

Bu araştırmanın amacı, “Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi” adlı doktora tez çalışması için belirlenen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin görüşlerini almaktır.

Araştırmaya çocuğunuzun gönüllü olarak katılması ve görüşlerini paylaşması, bu çalışmaya ışık tutacaktır. Araştırmayı sağlıklı bir biçimde yürütebilmek amacıyla görüşmenin ses kaydını almak istiyorum. Bu görüşme, bilimsel bir araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacak ve veriler yazıldıktan sonra ya silinebilecek ya da size verilecektir. İzniniz olmadığı takdirde, çocuğunuzun adı bu araştırmada kullanılmayacak, yerine takma bir ad kullanılabilir. Çocuğunuz görüşmeyi kesmek ve bu çalışmadan ayrılmak isterse yapılan kayıtlar ve yazılan raporlar size teslim edilebilecektir.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu araştırmaya çocuğunuzun gönüllü olarak katıldığına ve araştırma kapsamında size verdiğimiz güvenceye ilişkin olarak bu formu imzalamanızı rica ediyorum. Araştırmaya katılımınız için teşekkür ederim.

Görüşülen Öğrencinin Velisi

Görüşmeci: Gülbeyaz ÜNLÜER

Namık Kemal İlköğretim Okulu

EK-28**GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI****1. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımına İlişkin Görüşleri**

- a. Okuma ve okuduğunu anlama becerisini geliştirir.
- b. Ders daha iyi öğrenilir.
- c. Günlük yaşamla ilişkilendirilir.
- d. Araştırma becerilerini geliştirir.
- e. Ders daha zevkli geçer.
- f. Dilbilgisi yeteneğini geliştirir.
- g. Demokratik değerler öğrenilir.
- h. Konuyu somutlaştırır.
- i. Derste daha etkin olunur.
- j. Derse ilgiyi artırır.
- k. Öğrenilenler daha kalıcı olur.
- l. Aileler etkinliklere katılır.
- m. Toplumsal değerler öğrenilir.
- n. Okuma alışkanlığı kazandırır.
- o. Yazma becerisini geliştirir.
- p. Düşünme becerilerini geliştirir.
- q. Performans ödevlerinde yararlanır.
- r. Öğrenilenler paylaşılır.

EK-28 (Devam)**2. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımının Dersi Sevmeye Katkısına İlişkin Görüşleri**

- a. Dersi sevdim. Çünkü;
 - a.1. Araştırmaya yönlendirdi.
 - a.2. Etkinlikleri ailemle paylaştım.
 - a.3. Ders daha zevkli geçti.
 - a.4. Gazete okumayı sevdim.
 - a.5. Türkçe dersine katkısı oldu.
 - a.6. Yeni şeyler öğrendim.
 - a.7. Toplumsal değerleri öğrendim.
 - a.8. Genel kültürümü artırdı.

3. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımında Karşılaştıkları Güçlüklerle İlişkin Görüşler

- a. Güçlükle karşılaşmadım.
- b. Güçlükle karşılaştım.
 - b.1. Haber bulmakta güçlük çektim.
 - b.2. Grupla çalışma gürültülü oldu.

4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazeteden Daha Fazla Yararlanmaya İlişkin Görüşleri

- a. Tüm derslerde kullanılabilir.
- b. Her sınıf düzeyinde kullanılabilir.
- c. Aile ile birlikte okunabilir.
- d. Her gün eve gazete alınabilir.
- e. Gazete kuponları toplanıp, kitap alınabilir.

KAYNAKÇA

- A Dozen Good Reasons for Using Newspapers in Your Classroom. (2006). <http://www.adn.com/nie/v-stories/story/7245672p-7157614c.html> adresinden 13.08.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Aiex, N. K. (1998). Collaborating on a newspaper in the elementary classroom. *Clearinghouse on Reading English and Communication Bloomington in*. ERIC Digest Number ED414580, İnternette 12.08.2006'da, EBSCO veritabanından (ERIC) alınmıştır.
- Aiex, N. K. (2004). Using newspaper as effective teaching tools. ERIC Digest Number 10, ERICEDRS, 19880101, İnternette 10.04.2006'da, EBSCO veritabanından (ERIC) alınmıştır.
- Akşam Gazetesi. (2006). 3 Temmuz.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Anderson, F. (1985). *Classroom newspaper activities. a resource for teachers, grades k8*. U.S.A: Library of Congress Cataloging in Publication Data.
- Arın, D. (2006). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırlama düzeyine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arkansas Democrat Gazete Northwest Edition. (2006a). Using the news to teach social studies. <http://www.nwanews.com/nieforadditionalideas> adresinden 15.09.2006 tarihinde indirilmiştir.

- Arkansas Democrat Gazette Northwest Edition. (2006b). More elementary homework ideas. <http://www.nwanews.com/nieforadditionalideas> adresinden 15.09.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Ata, B. (2006). Sosyal bilgiler öğretim programı. C. Öztürk, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Yapılandırmacı bir yaklaşım (72-83)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Barr, R., Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (1978). *The nature of the social studies*. California: ETC Publications.
- Berryman, C. (1971). Newspaper in the elementary school: a research report to anpa foundation, ERIC Digest Number ED058138, İnternette 14.04.2007'de, EBSCO veritabanından (ERIC) alınmıştır.
- Burns, W. S. (1999). *The newspaper in education program: an examination of curriculum, purposes and goals*, Ed.D Thesis. Columbia University Teachers College.
- Cabe, P. A, Walker, M. H. ve Williams, M. (1999). Newspaper advice column letters as teaching cases for developmental psychology. *Teaching Of Psychology*, 26, (2), 128-130.
- Callahan, T. ve Randall, F. (1980). The newspaper in the social studies classroom: an issue oriented curriculum, ERIC Digest Number ED221879, İnternette 04.02.2008'de, EBSCO veritabanından (ERIC) alınmıştır.
- Carey, H. H. ve Greenberg, J. E. (1991). *How to read a newspaper. (A social studies skills book)*. Newyork: Library of Congress Cataloging in Publication Data.
- Chapman, M. (2008). Newspaper games. www.technology.com adresinden 12. 05. 2008 tarihinde indirilmiştir.

- Cohen, R. P. (1991). *The use of newspapers with underprepared community college students as a means of improving reading and writing*, Ed.D Thesis. Hofstra University.
- Creswell, W. J. (1994). *Research design: qualitative, quantitative and approaches*. London: Sage Publication.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2006). *Yenigün eki*. 29 Ekim.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri. Öğretme sanatı*. (12. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DeRoche, E., Sullivan, B. ve Garrett, D. S. (1999). *Character matters using newspaper to teach character*. U.S.A: Dr.Betty Sullivan & Associates.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4, (3), 159-166.
- Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7, (1), 418- 446.
- Deveci, H. (2008). Hayat bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları: 1807.
- Dewell, B. M. (1980). *A test of an affective model of reading: The study of the use of newspaper in education*. Ed.D Thesis. The University of Tulsa.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (16-46). Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Dycus, D. (1996). Making jigsaw activities using newspaper articles, The Internet TESL Journal, 2. <http://iteslj.org/Techniques/Dycus-Jigsaw.html> adresinden 23.09.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Engle, S.H. ve Ochoa, A. (1988). *Education for democratic citizenship: decision making in the social studies*. New York: Teacher College Press.
- Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ. (1999). Bilgi toplumu olmanın gerektirdiği eğitim paradigması. *Bilgi Toplumu*, 1, 93-110.
- Gözcü Gazetesi. (2006). 20 Eylül.
- Gültekin, M. (1999). *Temel eğitim ikinci kademe için alternatif program modelleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1103.
- Gültekin, M. (2008). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (57-78)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları: 1807.
- Heitzmann, W. R. (1979). *The newspaper in the classroom. What research says to the teacher*. Washington: National Education Association.
- Hepburn, M. A. (1999). Media literacy: a must for middle school social studies. *Clearing House*, 72, (6), 352-356.
- Hicks, A. J. (2001). *Teaching about newspapers*. PhD. Thesis, University of Southampton.
- How to Use Newspaper in the Classroom. (2006). www.usaweekend.com/partner/nie/pdf/38tips adresinden 25.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Hürriyet Gazetesi. (2006). 29 Temmuz.

Hürriyet Gazetesi. (2006). 9 Ekim.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 25 Ekim.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 26 Ekim.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 27 Ekim.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 28 Ekim.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 12 Aralık.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 13 Aralık.

Hürriyet Gazetesi. (2007). 14 Aralık.

Jarman, R. ve McClune, B. (2001). Use the news: a study of secondary teachers' use of newspapers in the science classroom (cover story). *Journal of Biological Education*, 35, (2), 69-74.

Kabapınar, Y. ve Baysal, N. (2004). İlköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimine yaşamın kendisini taşımak: gazete haberinin kullanıldığı bir öğretimin tasarlanması ve değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39, 384- 419.

Karaduman, H. (2005). *Sosyal bilgiler dersinde yapılandırmacı öğrenme ilkelerine göre hazırlanan öğretim materyallerinin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, başarılarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

- Kavak, N., Tufan, Y. ve Demirelli, H. (2006). Fen-teknoloji okuryazarlığı ve informal fen eğitimi: gazetelerin potansiyel rolü. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, (3), 17-28.
- Kaya, Z. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kısakürek, M. A ve Paykoç, F. (1988). Eğitim araçları. B. Özer, (Ed.), *Fen bilgisi öğretimi* (61-70). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kines, B. (1996). Improving your child's reading skills with newspapers. *Teaching PreK8*, 26, (6), 63.
- Kurubacak, G. (2007). Öğretim teknolojilerinin öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı. F. Odabaşı, (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (51-70). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2002). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Leblanc, R. M. (1980). *Affecting attitudes of seventh grade students toward reading through using newspapers*. Ed.D Thesis. Houston University.
- Lentnek, R. L. (1997). *Turning the newspaper into a teaching tool: a study of the effects of newspapers incorporated into the curriculum of a fifth-grade class*, Master of Arts Thesis. Georgia State University.

- Lichtenberg, M. (1961). Utilizing newspapers in social studies. *Journal of Educational Sociology*, 35, (2), 91-92.
- Maheshwari, K. (1980). *The impact of two types of reading skills development activities on listening vocabulary and reading comprehension*. Ed.D Thesis, University of Houston.
- Manning, M. (2001). Using newspaper in class. *Teaching Pre K-8*, 32, (2), 93-95.
- Martin, A. L. (1999). Newspapers in action: the living textbook. *Unesco Sources*, (108), 11-12.
- McElmeel, S. (1999). Newspaper in education. *Library Talk*, 12, (2), 31-32.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4-5. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB TTKB. (2008). *İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*. Ankara: <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden 24.03.2008 tarihinde indirilmiştir.
- Michaelis, J. U. ve Garcia, J. (1996). *Social studies for children. a guide to basic instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. California: Sage Publications.
- Moorefield, L. A. (2003). What's in a newspaper?. *Teaching PreK-8*, 33, (6), 58-60.
- Munck, S. (2006). *Using newspapers and news magazines to teach history*. Master's of Arts Thesis. Wayne State University.

Nas, R. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (program, yöntem ve etkinlikler)*, (2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Newspaper in education. (2006a).

http://www.mcall.com/features/custom/nie/all-nie_what_is.html story, adresinden 16.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Newspaper in education. (2006b).

<http://www.angelfire.com/ny3/NIE/sample.html> adresinden 20.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Newspaper in education. (2006c). [http:// www./nie.redding.com/community/nie/index-lessons-100_ways-social_studies.shtml](http://www.nie.redding.com/community/nie/index-lessons-100_ways-social_studies.shtml) adresinden 22.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Newyork City's Hometown Newspaper. (2007).

http://www.nydailynews.com/lifestyle/education/2007/newspaper_in_education_program.html adresinden 03.05.2007 tarihinde indirilmiştir.

Nicholas, P. (1997). Newspapers more than just papier mache. *Teaching PreK8*. 27, (7), 48-50.

Olivares, R. ve Lisi-Pawlak, C. (1991). Teaching language minority students through the newspapers. ERIC Digest Number ED367172, İnternette 18.05.2008'de, EBSCO veritabanından (ERIC) alınmıştır.

Olson, M. R. (1984). *A study of the uses of the daily newspaper in the curriculum of elementary and secondary schools (current events, curriculum model, mass media, methodology)*. EdD Thesis, University of Oregon.

Olson, M. (1985). *Using the newspaper to teach social studies. For middle grades and up*. California: Dale Seymour Publications.

- Oppenheim, A. N. (1966). *Questionnaire design and attitude measurement*. London: Heinemann Educational Boks Ltd.
- Özden, Y. (2000). *Öğrenme ve öğretme*. (4. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Yapılandırmacı bir yaklaşım* (24–49). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Padgett, R. (2006). Read all about it and teach kids using school newspapers. *Essential Readings Condensed for Quick Review*, 71, (6), 56-58.
- Paykoç, F. (1988a). Güncel olaylarla belirli gün ve haftaların öğretimi, B. Özer, (Ed.), *Fen bilgisi öğretimi* (44-60). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Paykoç, F. (1988b). Sosyal bilgiler öğretiminde değerlendirme, B. Özer, (Ed.). *Fen bilgisi öğretimi* (72-94). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Poindexter-Wilson, P. (1986). The Los Angeles Times in education pilot program. (available from the los angeles times), *Times Mirror Square*, Los Angeles: CA 90053.
- Posta Gazetesi. (2006). 15 Temmuz.
- Posta Gazetesi. (2006). 7 Ekim.
- Rajaretnam, T. (2002). Using newspapers in the classroom: a personal experience. <http://www3.telus.net/linguisticsissues/newspapers.html> adresinden 20.10.2007 tarihinde indirilmiştir.

Rhodes, M. (2002). Using newspapers in the classroom. *Instructor*, 111, (7), 63-64.

Saba, J. (2005). Education or inflation. *Editor & Publisher*, 138, (1), 42- 46.

Sabah Gazetesi. (2006). 9 Ağustos.

Sabah Gazetesi. (2006). 13 Ağustos.

Sabah Gazetesi. (2006). 6 Ekim.

Sabah Gazetesi. (2006). *Hava durumu haritası*. 15 Kasım.

Sakarya Gazetesi. (2007). 28 Ekim.

Sakarya Gazetesi. (2007). *Cumhuriyetin kuruluşu*. 29 Ekim.

Savage T. V. ve Armstrong, D. G. (1987). *Effective teaching in elementary social studies*. U.S.A:Macmillan Publishing Company.

Segall, A. ve Sandler S. (2005). Reading the newspaper as a social text. *Social Studies, Sociology*, 35, (2), 91-92.

Sönmez, V. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi. Öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sözer, E. (1992). *Eğitim fakültesi öğrencileri ile öğretmenlik sertifikası programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 665.

Sözer, E. (1998a). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilimlerin öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Sözer, E. (1998b). Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi. G. Can, (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (1-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. (1998c). Sosyal bilgiler öğretiminde ilke, strateji, yöntem ve teknikler. G. Can, (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (75-88). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. (1998d). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan araç ve gereçler, G. Can, (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (123-139). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. ve Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımı. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 185-190.
- Sözer, E., Karaduman, H. ve Özdemir, D. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıf ders kitaplarının yapılandırmacı öğrenme ilkelerine göre değerlendirilmesi. *VI. Ulusal sınıf Öğretmenliği Bildiriler Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 165-172.
- Star, L. (2005). Ten great activities teaching with the newspaper. www.educationworld.com/a_lesson/lesson/lesson_139.shtml, adresinden 15.08.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Stockard, W. J. (1995). *Activities for elementary school social studies*. USA: Waveland Pres Inc.
- Street, C. (2002). Teaching with the newspaper. *Social Studies*, 93, (3), 131-134.

Sunal, C. S., ve Haas, M. E. (2002). *Social studies. for the elementary and middle grades. a constructivist approach*. Boston: Allyn and Bacon.

TDK. (2008). www.tdk.gov.tr adresinden 15.06.2008 tarihinde indirilmiştir.

Tekin, H. (2003). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. (16. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.

Using Newspapers. (2006).

http://tirocchi.stg.brown.edu/514/evidence/sources_newspapers.html adresinden 13.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Using Newspapers in Class. (2006).

<http://www.news.com.au/couriermail/story/html> adresinden 11.09.2006 tarihinde indirilmiştir.

Using Newspaper in the Classroom. (2006).

<http://www.teacher.desk.org/news/html> adresinden 20.07.2006 tarihinde indirilmiştir.

Using the Newspaper in your Classroom. (2006).

<http://www.usaweekend.com/classroom/tipsforteachers.pdf> adresinden 22.08.2006 tarihinde indirilmiştir.

Vatan Gazetesi. (2006). 18 Kasım.

Vatan Gazetesi. (2006). *Hava durumu haritası*. 13 Aralık.

Vockell, E. ve Cusick, K. (1995). Teacher's attitudes toward using newspaper in the classroom. *Clearing House*, 68, (6), 359-362.

Welton, D. A. ve Mallan, T. M. (1999). *Children and their world: strategies for teaching social studies*. Newyork: Houghton Mifflin Company.

- Wolk, S. (2003). Teaching for critical literacy in social studies. *Social Studies*, 94, (3), 101-106.
- Yalın, H. İ. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yanpar, T. Ş. (1999). İlköğretimde sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle sınıf öğretmenliği bölümünde sosyal bilgiler öğretimi nasıl olmalıdır? S. Çiçek, (Ed.), *I.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (16-17 Haziran 1994 Bursa)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Yanpar, T. Ş. (2002). Öğretim materyal ve teknolojileri. C. Öztürk ve D. Dilek, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (282-315)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yaşar, Ş. (1992). *Öğrencilerin bilgisayara ilişkin genel tutumları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 638.
- Yaşar, Ş. (1993). *Yabancı dilde okuma becerilerinin geliştirilmesinde küçük gruplarla öğretim yönteminin etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 693.
- Yaşar, Ş. (1998). Yapısalcı kuram ve öğrenme-öğretme süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8, (1-2), 68-75.
- Yaşar, Ş. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan araç gereçler. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi (121-142)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları: 1807.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç kullanımı, C. Öztürk, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. Yapılandırmacı bir yaklaşım (287-311)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.